

ТӨРИЙН БАНК ХХК
(Монгол Улсад бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж)

Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан
2021 оны 12 дугаар сарын 31

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2021 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

АГУУЛГА	ХУУДАС
БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ	1
ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ	2
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	3 – 4
АШИГ, АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН	5
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН	6
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН	7
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	8
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД	9 – 91

ТӨРИЙН БАНК ХХК
БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

ТУЗ-ИЙН ГИШҮҮД:

Жигжидийн Ганбат
Ургамалын Бямбасүрэн
Пүрэвжавын Сайнзориг
Миширийн Батжаргал
Данзанбалжирын Энхжаргал
Сосорын Цэнд-Аюуш

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

Ганболдын Баясгалан

АЛБАН ХАЯГ:

Төрийн Банк ХХК-ийн байр
Бага тойруу – 7/1, 1-р Хороо,
Чингэлтэй Дүүрэг,
Улаанбаатар-210644,
Монгол Улс

АУДИТОРУУД:

Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

ТӨРИЙН БАНК ХХК

ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

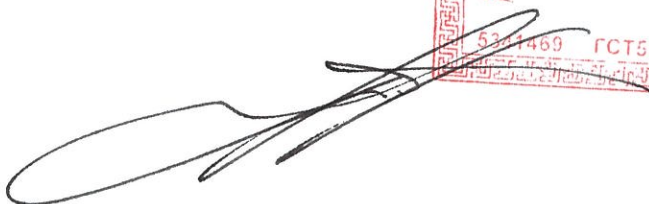
Төрийн Банк ХХК-ийн (цаашид “Банк” гэх) Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл (“ТУЗ”) - ийн дарга Жигжидийн Ганбат, Гүйцэтгэх захирал Өлзийгийн Гантөр болон Санхүү хариуцсан дэд захирал Долгоржавын Баттулга, бид энэхүү тайлангийн 5 – 91 дугаар хуудсанд үзүүлсэн, Банкны санхүүгийн тайлангууд нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартуудын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлсэн гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

ЖИГЖИДИЙН ГАНБАТ
(Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн дарга)

ӨЛЗИЙГИЙН ГАНТӨР
(Гүйцэтгэх захирал)

ДОЛГОРЖАВЫН БАТТУЛГА
(Санхүү хариуцсан дэд захирал)

Улаанбаатар хот, Монгол Улс
Огноо: 2022 оны 3 сарын 15

Building a better
working world

Ernst & Young Mongolia Audit LLC
Suite 200, 8 Zovkhis Building
Seoul Street 21
Ulaanbaatar 14251
Mongolia

Tel : +976 11 314032 / +976 11 312005
Fax : +976 11 312042
ey.com

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

Төрийн Банк ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд

Дүгнэлт

Бид Төрийн Банк ХХК (“Банк”)-ийн 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн ашиг алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Бидний дүгнэлтээр дээр нэрлэсэн санхүүгийн тайлангууд нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (“НББОУСЗ”)-өөс баталж гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (“СТОУС”)-ын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид энэхүү аудитын ажлыг Аудитын олон улсын стандарт (“АОУС”)-уудын дагуу хийж гүйцэтгэлээ. Уг стандартуудын дагуу хүлээсэн үүрэг хариуцлагуудыг энэхүү тайлангийн “Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага” хэсэгт харуулав. Бид Нягтлан бодогчдын ёс зүйн олон улсын стандартын зөвлөлөөс баталсан “Мэргэшсэн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм” болон “Хараат бус байдлын олон улсын стандарт”-ийн дагуу Банкаас хараат бус бөгөөд уг дүрэмд заасны дагуу өөрсдийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь бидний гаргасан дүгнэлтэд хангалттай, зохистой үндэслэл болж чадна гэдэгт бид итгэлтэй байна.

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор удирдлага болон засаглах эрх мэдэл бүхий этгээдүүдийн хүлээх хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг СТОУС-ын дагуу бэлтгэх, үнэн зөв толилуулах ба залилан, алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх боломжийг бий болгоход шаардлагатай гэж удирдлагын тодорхойлсон дотоод хяналтуудад удирдлага хариуцлага хүлээнэ.

Банкны удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ Банкны үйл ажиллагааг зогсоох эсвэл татан буулгахаар төлөвлөсөн эсвэл эдгээрээс өөр бодит сонголт байхгүйгээс бусад тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудыг гаргахдаа удирдлага нь тасралтгүй байх зарчмын дагуу Банкны үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулах чадварыг үнэлэх, боломжтой бол тасралтгүй байх зарчимтай холбоотой асуудлуудыг тодруулах, нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг хэрэглэх үүрэгтэй. Засаглал хариуцсан этгээдүүд нь Банкны санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага

Залилан эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу санхүүгийн тайлан нь бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаа олж авах, дүгнэлт бүхий аудиторын тайлан гаргах нь бидний зорилго юм.

Зохистой баталгаажуулалт гэдэг нь өндөр түвшний баталгаажуулалт боловч “АОУС”-ын дагуу хийгдсэн аудит нь оршин байгаа материаллаг буруу тайлагналуудыг байнга илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм. Буруу тайлагналууд нь залилан эсвэл алдаанаас үүсч болох ба хэрэв тэдгээр нь дангаараа эсвэл нийтдээ санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргасан хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх магадлалтай бол материаллагт тооцогдоно.

“АОУС”-ын дагуу хийх аудитын үед бид мэргэжлийн үнэлэмж, мэргэжлийн үл итгэх зарчмыг баримтлан ажилладаг. Бид мөн:

- Залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу тайлагналуудын эрсдэлүүдийг таних, үнэлэх, тэдгээр эрсдэлд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулах, гүйцэтгэх, өөрсдийн дүгнэлтэд үндэслэл болохуйц хангалттай, зохистой аудитын нотолгоог олж авах. Залилан нь хуйвалдах, бичиг баримт хуурамчаар үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, буруу мэдэгдэл хийх, дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотой байж болох тул залилангаас үүдэн гарсан материаллаг буруу тайлагналыг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүдэн гарсан буруу тайлагналыг ирүүлэхгүй байх эрсдэлээс өндөр байдаг.

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Төрийн Банк ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага (үргэлжлэл)

- Банкны дотоод хяналтын үр нөлөөтэй байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор биш тухайн нөхцөл байдалд тохирохуйц аудитын горим боловсруулахын тулд аудитад хамааралтай дотоод хяналтын талаар ойлголт олж авах.
- Хэрэглэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь зохистой эсэх, удирдлагын зүгээс нягтлан бодох бүртгэлийн ойролцоолсон тооцооллууд, тэдгээрт холбогдох тодруулгууд нь үндэслэлтэй эсэхийг үнэлэх.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн Банкны үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжид мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэж болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдалтай холбоотой материаллаг тодорхой бус байдал байгаа эсэхийг дүгнэх. Хэрэв материаллаг тодорхой бус байдал байна гэж дүгнэвэл, бид аудиторын тайландаа санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгыг хийж өгөх эсвэл ийм тодруулга хангалтгүй бол дүгнэлтээ өөрчлөх шаардлагатай болдог. Аудиторын тайлан гарах өдөр хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн бид дүгнэлтээ гаргадаг. Гэхдээ ирээдүйн үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал Банкны тасралтгүй байх зарчмыг алдагдуулж болно.
- Санхүүгийн тайлангууд (үүнд тодруулгууд багтана)-ын ерөнхий толилуулга, бүтэц, агуулгыг үнэлэх мөн санхүүгийн тайлангууд нь зөв толилуулгын шаардлагыг хангахуйц байдлаар холбогдох ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг илэрхийлсэн эсэхийг үнэлэх.

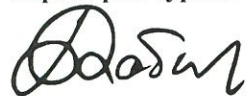
Бид аудитын ажлын төлөвлөсөн хамрах хүрээ, цаг хугацаа, томоохон хэмжээний дутагдал болон аудитын явцад олж тогтоосон дотоод хяналтын томоохон доголдол зэргийг багтаасан асуудлуудыг засаглал хариуцсан этгээдүүдэд мэдэгддэг.

Бусад зүйл

Энэхүү тайланг өөр ямар нэгэн зорилгоор биш, Монгол Улсын "Компанийн тухай хууль"-ийн 94 дүгээр зүйлд заасны дагуу Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн захиалгаар аудитыг гүйцэтгэн Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд зориулан гаргалаа. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд өөр аливаа нэг гуравдагч талын өмнө хариуцлага хүлээхгүй болно.

Гарын үсэг зурсан

Хабылхайрат Буланбай
Захирал

Баталсан

Адриан Чу
Партнер

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2021 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН

АШИГ, АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

	Тод.	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Үр ашигт хүүгийн аргачлалаар бодсон хүүгийн орлого	5	363,500,188	345,091,373
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	5	21,973,641	22,758,027
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	6	(190,640,521)	(234,022,180)
Цэвэр хүүгийн орлого		194,833,308	133,827,220
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	7	29,053,607	26,217,733
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	7	(6,718,631)	(5,379,633)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого		22,334,976	20,838,100
Арилжааны цэвэр орлого	8	4,006,641	13,601,732
Үйл ажиллагааны бусад зардал	9	(17,541,753)	(7,076,623)
Үйл ажиллагааны орлого		203,633,172	161,190,429
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	10	(32,012,890)	(17,239,843)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		171,620,282	143,950,586
Үйл ажиллагааны зардал	11	(110,605,423)	(104,701,615)
Татварын өмнөх ашиг		61,014,859	39,248,971
Орлогын албан татварын зардал	12	(15,267,271)	(8,637,086)
Тайлант жилийн ашиг		45,747,588	30,611,885
Нэгж хувьцаанд ноогдох ашиг			
Хувьцаа эзэмшигчдэд хуваарилах тухайн жилийн ашиг, үндсэн	30	272.94	228.62
Хувьцаа эзэмшигчдэд хуваарилах тухайн жилийн ашиг, хорогдуулсан	30	272.94	171.98
Бусад дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах):			
<i>Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдах бусад дэлгэрэнгүй орлого – (татварын дараах):</i>			
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт	30	(4,987,873)	6,231,419
<i>Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдахгүй бусад дэлгэрэнгүй орлого – (татварын дараах):</i>			
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	30	(37,378)	(13,243)
Бусад дэлгэрэнгүй орлого/(зардал)		(5,025,251)	6,218,176
Тайлант жилийн татварын дараах нийт дэлгэрэнгүй орлого		40,722,337	36,830,061

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2021 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨРХ САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

	Тод.	2021 оны 12 сарын 31 мян.төг	2020 оны 12 сарын 31 мян.төг
Хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	13	250,920,691	238,774,076
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	14	28,534,316	21,932,821
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	15	759,107	165,759
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16	2,237,147,348	1,754,078,880
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	17	7,310,813	47,955,448
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	17	80,844,572	41,984,457
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	18	967,315,767	1,217,540,739
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгсэл	18	67,786,597	–
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл	18	118,385	119,658
Бусад хөрөнгө	19	21,266,799	26,836,566
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө	20	6,762,299	4,593,611
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	21	2,364,878	–
Үндсэн хөрөнгө	22	115,918,630	119,645,215
Биет бус хөрөнгө	23	5,630,775	5,445,776
Ашиглах эрхийн хөрөнгө	24	53,279	3,195,396
Нийт хөрөнгө		3,792,734,256	3,482,268,402
Өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	25	115,952,799	134,165,793
Репо хэлцэл	26	153,809,693	71,242,456
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	27	2,856,798,045	2,678,442,356
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	15	1,549,920	596,957
Зээлээр авсан санхүүжилт	28	252,376,321	227,021,274
Бусад өр төлбөр	29	15,847,976	12,989,278
Түрээсийн өглөг	24	234,557	4,011,845
Орлогын татварын өглөг	12	4,865,246	2,126,460
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	12	2,815,761	3,910,382
Нийт өр төлбөр		3,404,250,318	3,134,506,801
Эздийн өмч			
Энгийн хувьцаа	30	178,000,000	133,900,000
Нэмж төлөгдсөн капитал	30	29,368,212	34,393,463
Бусад нөөц	31	–	44,100,000
Хуримтлагдсан ашиг		181,115,726	135,368,138
Нийт эздийн өмч		388,483,938	347,761,601
Нийт өр төлбөр ба эздийн өмч		3,792,734,256	3,482,268,402

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2021 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН

ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

	Энгийн хувьцаа мян.төг (Тод. 30)	Нөөцийн сан мян.төг (Тод. 30)	Хуримтлагдса н ашиг мян.төг	Хоёрдогч өглөг мян.төг (Тод. 31)	Нийт өөрийн хөрөнгө мян.төг
2020 оны 1 дүгээр сарын 1-ээр	133,900,000	28,256,856	104,674,684	44,100,000	310,931,540
Тайлант жилийн ашиг	–	–	30,611,885	–	30,611,885
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	–	6,218,176	–	–	6,218,176
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	–	6,218,176	30,611,885	–	36,830,061
Хэрэгжсэн дахин үнэлгээний нөөц	–	(81,569)	81,569	–	–
2020 оны 12 сарын 31 болон 2021 оны 1 сарын 1-ээр	133,900,000	34,393,463	135,368,138	44,100,000	347,761,601
Тайлант жилийн ашиг	–	–	45,747,588	–	45,747,588
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	–	(5,025,251)	–	–	(5,025,251)
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	–	(5,025,251)	45,747,588	–	40,722,337
Хувьцаа руу хөрвөсөн хоёрдогч өглөг	44,100,000	–	–	(44,100,000)	–
2021 оны 12 сарын 31-ээр	178,000,000	29,368,212	181,115,726	–	388,483,938

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2021 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН

МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

	Тод.	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Татварын өмнөх ашиг		61,014,859	39,248,971
<i>Тохируулгууд:</i>			
Санхүүгийн деривативуудын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт		359,615	343,511
Арилжаалах зориулалттай санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт		(733)	(406,437)
Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийн эрсдэлийн сан	9	3,553,750	2,711,103
Зээл ба авлагын үнэ цэнийн бууралтын хүлээгдэж буй алдагдал	10	32,012,890	17,239,843
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	11	13,147,220	11,531,525
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	11	924,743	1,551,200
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн хорогдуулга	11	3,621,726	3,142,157
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны гарз		-	12,662
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	11	174,792	367,349
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	11	-	10,351
Зээлээр авсан эх үүсвэрийн хүүгийн зардал	32	7,201,098	11,736,041
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн цэвэр алдагдал	9,32	13,930,889	8,210,795
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдлаас үүссэн цэвэр хүүгийн хорогдол	32	(10,429,557)	(4,737,894)
Түрээсийн өглөгийн хүүгийн зардал	6	344,962	946,004
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	30	(37,378)	(13,243)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн бус гүйлгээ		32,110	38,288
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны ашиг		125,850,986	91,932,226
<i>Үйл ажиллагааны хөрөнгө өр төлбөрийн өөрчлөлтүүд:</i>			
Монголбанкинд заавал байлгах нөөц		(22,735,604)	95,242,143
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж		(142,535)	(165,787)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		(516,812,315)	(42,104,098)
Бусад хөрөнгө		1,638,393	1,637,339
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө		(2,168,688)	822,821
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж		(18,212,994)	34,117,846
Репо хэлцэл		82,567,237	71,242,456
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж		178,355,689	103,211,544
Бусад өр төлбөр		2,858,698	1,257,325
Үйл ажиллагаанд (зарцуулсан)/олсон мөнгөн гүйлгээ		(168,801,133)	357,193,815
Орлогын албан татварын төлөлт	12	(11,961,341)	(8,376,870)
Түрээсийн өглөгийн хүүгийн хэсэгт хамаарах төлөлт	32	(344,962)	(946,004)
Зээлээр авсан эх үүсвэрт төлсөн хүү	32	(6,383,780)	(11,884,467)
Үйл ажиллагаанд (зарцуулсан)/олсон цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(187,491,216)	335,986,474
Хөрөнгө оруулалтын мөнгөн гүйлгээ			
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт худалдан авалт		(18,334,174,054)	(11,360,858,464)
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт борлуулсны орлого		18,359,834,907	11,228,001,903
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого		-	35,738
Үндсэн хөрөнгө худалдан авалт	22	(11,960,305)	(19,079,792)
Биет бус хөрөнгө худалдан авалт	23	(1,109,742)	(4,205,423)
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанд олсон/(зарцуулсан) цэвэр мөнгөн гүйлгээ		12,590,806	(156,106,038)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Зээлээр татсан эх үүсвэр	32	274,843,524	253,898,499
Зээлээр татсан эх үүсвэрийн эргэн төлөлт	32	(250,173,749)	(315,543,373)
Түрээсийн өглөгийн үндсэн хэсэгт хамаарах төлөлт	32	(4,256,897)	(3,346,939)
Санхүүгийн үйл ажиллагаанд олсон/(зарцуулсан) цэвэр мөнгөн гүйлгээ		20,412,878	(64,991,813)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр (бууралт)/өсөлт		(154,487,532)	114,888,623
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		952,485,725	837,597,102
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	32	797,998,193	952,485,725
Мөнгөн бус үйл ажиллагаанууд:			
Ашиглах эрхийн хөрөнгө	24	479,609	-
Түрээсийн өглөг	24	(479,609)	-

1. БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

Тус банк нь Монголбанкнаас (“МБ”) олгосон 26 тоот зөвшөөрлийн дагуу банк, санхүүгийн үндсэн үйлчилгээ үзүүлдэг. Тайлант жилийн хугацаа буюу 2021 онд Банкны үйл ажиллагаанд ямар нэг томоохон өөрчлөлт гараагүй. Банк нь Монгол улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулдаг хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани юм. Банкны төв байрны албан ёсны хаяг нь Төрийн Банк ХХК-ийн байр, Бага тойруу-7/1, 1-р Хороо, Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот - 210644, Монгол Улс.

Банкны хувьцааны 52.25% -ийг (2020: 36.52%) Монгол улсын Сангийн яам болон 47.75% -ийг (2020: 63.48%) Монгол Улсын Хадгаламжийн Даатгалын Корпораци эзэмшдэг. Хадгаламжийн даатгалын корпорацийг Монгол Улсын Засгийн газар хянадаг аж ахуйн нэгж бөгөөд банкинд саналын эрхгүй.

Төрийн Банк ХХК нь 2022 оны 3 дугаар сарын 15-ний өдрийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн шийдвэрээр Банкны 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангуудыг баталж, нийтэд мэдээлэхийг зөвшөөрсөн.

2. НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО

2.1 Тайлан бэлтгэх үндэслэл

Банкны санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (“НББОУСЗ”)-өөс баталж гаргасан Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (“СТОУС”)-ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Санхүүгийн тайлангууд нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн болон өмчийн хэрэгсэл, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хэрэгсэл, бодит үнэ цэнийн аргаар бүртгэгдэх үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл болон хөрөнгүүдээс бусад тохиолдолд түүхэн өртгийн зарчмаар бэлтгэгдсэн болно. Санхүүгийн тайлан дахь дүнгүүдийг тодруулгад өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд мянгачилан, Банкны үйл ажиллагааг Монгол Улсын мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөгөөр тайлагнасан.

2.2 Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангийн зүйлсийг хөрвөх чадварынх нь дарааллаар толилуулсан. Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах 12 сарын дотор (богино хугацаанд) ба 12 сараас хойших хугацаанд (урт хугацаанд) хүлээн авах эсвэл төлөх төлбөрийн талаарх шинжилгээг тодруулга 37-д толилуулсан.

Ирээдүйн үйл явдлаас хамааралгүйгээр хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй ба доорх бүх нөхцөлд цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хандлагатай байгаа үед санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлж, цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд толилуулна. Үүнд:

- Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед
- Чанаргүйдэл гарсан үед
- Банк эсвэл түүний хамтрагч талууд төлбөрийн чадваргүй болсон эсвэл дампуурсан үед.

Мастер цэвэршүүлэлтийн гэрээтэй үүсмэл хөрөнгө болон өр төлбөрийг зөвхөн чанаргүйдэл үүссэн үед биш дээрх бүх нөхцлүүдэд цэвэршүүлэлтийн шаардлага хангаж байгаа үед зөвхөн цэвэр дүнгээр нь толилуулна.

2.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого ба толилуулгад орсон өөрчлөлтүүд

Банк 2021 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших хугацаанд хүчин төгөлдөр болсон зарим стандартууд болон нэмэлт өөрчлөлтийг анх удаа хэрэгжүүлж эхэлсэн. Банк бусад батлагдсан стандарт болон стандартын тайлбар, нэмэлт өөрчлөлтүүдийг хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх хугацаанаас нь өмнө хэрэгжүүлээгүй болно.

- СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 4 ба СТОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд
- СТОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд

Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл (ЖЗХШ)- 2-р үе шат

2021 оны 6 сарын 30-аас хойших Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлт

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого ба толилуулгад орсон өөрчлөлтүүд (үргэлжлэл)**

Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл- 2-р үе шатанд СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 4 ба СТОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь банк хоорондын санал болгож буй жишиг хүүгээс эрсдэлгүй хүү (ЭХ)-д шилжүүлэх үед санхүүгийн тайлангийн нөлөөлөлд түр зуурын хөнгөлөлтүүдийг үзүүлнэ. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь дараах практик хэрэгцээг агуулна:

- Зах зээлийн хүүгийн өөрчлөлттэй дүйцэхүйц хөвөгч хүүгийн өөрчлөлт гэж үзэхийн тулд гэрээнд өөрчлөлт оруулах, эсвэл мөнгөн гүйлгээний өөрчлөлтийг шаардах нь шинэчлэлд практик ач холбогдолтой.
- ЖХ-ийн шинэчлэлд Хейджийн харилцааг зогсоолгүйгээр хейджийн тэмдэглэгээ, хейджийн баримт бичгийг өөрчлөхийг зөвшөөрөх
- ЭХ-ийн санхүүгийн хэрэгслийг хейджийн эрсдэлийн бүрэлдэхүүн хэсэг гэж тодорхойлох шаардлагуудад түр зуурын хөнгөлөлт үзүүлэх

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Банкинд нөлөөлөхгүй гэж үзэж байна. Банк нь практик ач холбогдлуудыг хүчин төгөлдөр болох үед хэрэгжүүлэхээр зорьж байна.

СТОУС 16 өөрчлөлт КОВИД 19 холбоотой 2021 оны 06 сарын 30-с хойш бусад түрээсийн хөнгөлөлт

2020 оны 5-р сарын 28-нд ННББОУСЗ нь Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийн тухай СТОУС 16-д түрээсийн нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь түрээслэгчдэд Ковид-19 цар тахлын шууд үр дагавраас үүдэлтэй түрээсийн хөнгөлөлтийг бүртгэх түрээсийн өөрчлөлтийн бүртгэлийн талаарх СТОУС 16-н зааврыг хэрэгжүүлэхэд хөнгөлөлт үзүүлдэг. Энэхүү хөнгөлөлтийн зорилго нь түрээслэгч нь түрээслүүлэгчээс Ковид-19-тэй холбоотой авсан түрээсийн хөнгөлөлтийг түрээсийн өөрчлөлт мөн эсэхийг үнэлэхгүй байж болох сонголтыг оруулж өгсөн. Энэ сонголтыг хийсэн түрээслэгч нь Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийг СТОУС 16-д заасан түрээсийн өөрчлөлт гэж үзээгүй үед тооцсонтой адил аргаар тооцно.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2021 оны 6-р сарын 30-ний өдөр хүртэл хэрэгжихээр байсан боловч Ковид 19 цар тахлын нөлөөлөл үргэлжилсээр байгаа тул 2021 оны 3-р сарын 31-ний өдөр НББОУСЗ-өөс энэхүү хөнгөлөлтийн ач холбогдлыг 2022 оны 6-р сарын 30-ний өдөр хүртэл сунгасан. Хөнгөлөлт нь 2021 оны 4-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хамаарна. Банк нь Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийг хэрэгжүүлээгүй боловч зөвшөөрөгдсөн тайлант хугацаанд хэрэгжих боломжтой болсон тохиолдолд практикт хэрэглэхээр төлөвлөж байна.

2.4 Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд

Банкны санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэж гаргах өдрийн байдлаар батлагдаж гарсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байсан стандартуудын жагсаалтыг дор үзүүлэв. Банк нь эдгээр стандартуудыг хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх өдрөөс мөрдөж эхэлнэ.

• СТОУС 17	<i>Даатгалын гэрээ²</i>
• НББОУС 1-ийн нэмэлт өөрчлөлт	<i>Богино хугацаат болон урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал²</i>
• СТОУС 3-г оруулсан нэмэлт өөрчлөлт	<i>Үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмж¹</i>
• НББОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт	<i>Үндсэн хөрөнгө: Зориулалтаар ашиглаж эхлэхээс өмнөх орлого¹</i>
• НББОУС 37-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт	<i>Давагдашгүй гэрээ - Гэрээ биелүүлэх зардал¹</i>
• СТОУС 1 Олон улсын санхүүгийн тайлагналын стандартыг анхны удаа хэрэгжүүлэх	<i>Охин компани нь анх удаа хэрэгжүүлэгчийн хувьд¹</i>
• СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэгсэл	<i>Санхүүгийн өр төлбөрийг хэрэгсэхгүй болгох "10 хувь" тай тэнцэх төлбөрийн хураамжийн тест¹</i>
• НББОУС 41 Хөдөө аж ахуй	<i>Бодит үнэ цэнийн хэмжилтэд татвар ногдуулах¹</i>
• НББОУС 8 нэмэлт өөрчлөлт	<i>Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын тодорхойлолт²</i>
• НББОУС 1 болон СТОУС Практик НББ-ийн бодлогын толилуулга ²	<i>тайлагналын 2 нэмэлт өөрчлөлт</i>

¹ 2022 оны 1 сарын 1-ээс хойших тайлант жилүүдэд хүчинтэй

² 2023 оны 1 сарын 1-ээс хойших тайлант жилүүдэд хүчинтэй.

Банкинд хамаарах СТОУС-ын талаарх нэмэлт мэдээллийг доор тайлбарласан болно.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого ба толилуулгад орсон өөрчлөлтүүд (үргэлжлэл)*****СТОУС 17 Даатгалын гэрээ***

2017 оны 5-р сард НББОУСЗ нь даатгалын гэрээний хүлээн зөвшөөрөлт, хэмжилт, тайлагнал болон толилуулгын зарчмуудыг тусгасан нягтлан бодох бүртгэлийн иж бүрэн шинэ стандарт болох СТОУС 17 Даатгалын гэрээ стандартыг баталсан. СТОУС 17 нь хүчин төгөлдөр болох хугацаанаасаа эхлэн 2005 онд батлагдсан СТОУС 4 Даатгалын гэрээ стандартыг орлоно. СТОУС 17 нь даатгалыг гаргаж буй аж ахуйн нэгжийн төрлөөс үл хамааран бүх төрлийн даатгалын гэрээнд (жишээлбэл, амь нас, шууд бус даатгал, дахин даатгал гэх мэт) мөн түүнчлэн тодорхой онцлог бүхий баталгаа болон санхүүгийн хэрэгслүүдийг хамаарна. Хамрах хүрээний хувьд цөөн хэдэн зүйлсийг үл хамарна. СТОУС 17 нь СТОУС 9 эсвэл СТОУС 17-ийн хүрээнд ямар хэрэгслүүд эсвэл тэдгээрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүд болохыг тодорхойлоход нөлөөлж болох даатгалын шинж чанар бүхий банкны бүтээгдэхүүний нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ шаардлагыг нэвтрүүлж байна.

Даатгалын үйлчилгээ үзүүлдэг зээлийн карт ба түүнтэй адилтгах бүтээгдэхүүнүүд: эдгээр бүтээгдэхүүнийг ихэнх олгогчид СТОУС 9-ийн дагуу санхүүгийн хэрэгсэл болох нягтлан бодох бүртгэлийн зарчмаар үргэлжлүүлэх боломжтой болно. СТОУС 17 нь даатгалын гэрээний тодорхойлолтыг хангасан зээлийн картын гэрээг (мөн түүнтэй адилтгах зээлийн болон төлбөрийн зохицуулалт бүхий бусад гэрээг) зөвхөн хэрвээ тухайн үйлчлүүлэгчтэй байгуулсан гэрээний үнийг тогтоохдоо үйлчлүүлэгчийн даатгалтай холбоотой эрсдэлийг үнэлээгүй бол хамрахгүй.

Даатгалын төлбөрийг зээлийн картын гэрээний нөхцөлөөр хангах тохиолдолд, олгогч нь дараах зүйлийг хийх шаардлагатай:

- Даатгалын бүрэлдэхүүн хэсгийг салгаж, түүнд СТОУС 17-г хэрэглэнэ
- Холбогдох бусад стандартуудыг (жишээлбэл, СТОУС 9, СТОУС 15 Хэрэглэгчидтэй байгуулсан гэрээний орлого эсвэл НББОУС 37 Нөөц, болзошгүй өр төлбөр ба болзошгүй хөрөнгө гэх мэт) бусад бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд хэрэглэнэ.

Даатгалын тодорхойлолтыг хангасан боловч даатгалын тохиолдлын нөхөн төлбөрийг гэрээний дагуу даатгуулагчийн үүргийг биелүүлэхэд шаардагдах хэмжээгээр хязгаарласан зээлийн гэрээ: Зээл олгогчид – жишээ нь, нас баралтаас болон чөлөөлөгдсөн зээл – СТОУС 9 эсвэл СТОУС 17-г хэрэглэх сонголттой тул сонголт нь багцын түвшинд явагдах бөгөөд эргэлт буцалтгүй болно.

СТОУС 17 нь 2023 оны 1-р сарын 1-н болон түүнээс хойш эхэлсэн тайлангийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно. Банк нь анх удаа СТОУС 17-г хэрэглэх өдрөөс өмнө буюу түүнээс өмнө СТОУС 9 ба СТОУС 15-ийг хэрэгжүүлсэн тохиолдолд хүчин төгөлдөр болох хугацаанаас өмнө хэрэглэхийг зөвшөөрнө. Банк одоогоор СТОУС 17-г хэрэгжүүлэх нь санхүүгийн тайландаа хэрхэн нөлөөлөхийг үнэлэх шатандаа явж байна.

НББОУС 1-ийн нэмэлт оорчлолт: Богино хугацаат болон урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал

2020 оны 1-р сард НББОУСЗ нь НББОУС 1-ийн 69-76-р хэсэгт нэмэлт өөрчлөлт оруулах замаар өр төлбөрийг урт ба богино хугацаат гэж ангилах шаардлагыг тодорхойлсон. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь:

- Төлбөр тооцоог хойшлуулах эрх гэж юу болох
- Хойшлуулах эрх нь тайлант хугацааны эцэст олгогдсон байх
- Аж ахуйн нэгжийн хойшлуулах эрхээ хэрэгжүүлэх магадлал энэ ангилалд нөлөөлөхгүй
- Зөвхөн хөрвөх өр төлбөрт оруулсан дериватив нь өөрөө өмчийн хэрэгсэл болох тохиолдолд л өр төлбөрийн хугацаа нь түүний ангилалд нөлөөлөхгүй.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1-нээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилдэг болох бөгөөд эдгээрийг ухрааж бүртгэх аргаар хэрэгжүүлнэ. Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь банкны санхүүгийн тайланд ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй.

Үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмж - СТОУС 3-т оруулсан нэмэлт оорчлолтүүд

2020 оны 5-р сард НББОУСЗ-өөс СТОУС 3 Бизнесийн нэгдэл - үзэл баримтлалын хүрээний талаарх нэмэлт, өөрчлөлтийг оруулсан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 1989 онд гаргасан Санхүүгийн тайланг бэлтгэх, танилцуулах хүрээ, түүний шаардлагыг мэдэгдэхүйц өөрчлөхгүйгээр 2018 оны 3-р сард баталсан Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмжөөр солих зорилготой байсан.

Түүнчлэн удирдах зөвлөлөөс НББОУС 37 эсвэл СТОУТХ 21 Татварт хамаарах өр төлбөр ба болзошгүй өр төлбөрийн улмаас үүсэх "2 дахь өдөр" болзошгүй ашиг, алдагдлаас зайлсхийх үүднээс СТОУС 3-г хүлээн зөвшөөрөх зарчимд үл хамаарах зүйлийг нэмэлтээр оруулсан. Мөн удирдах зөвлөлөөс санхүүгийн тайлан бэлтгэх, танилцуулах тогтолцооны зөвлөмжийг орлуулснаар нөлөөлөлд өртөж болзошгүй хөрөнгийн талаар СТОУС 3-т байгаа удирдамжийг тодруулж өгсөн.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлангийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилнэ. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Банкинд нөлөөлөхгүй гэж үзэж байна.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого ба толилуулгад орсон өөрчлөлтүүд (үргэлжлэл)

Үндсэн хоронго: Зориулалтаар ашиглаж эхлэхээс өмнөх орлого - НББОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт

2020 оны 5-р сард НББОУС-аас "Үндсэн хоронго - Зориулалтаар ашиглаж эхлэхээс өмнөх орлого"-г батласан бөгөөд үүнд аж ахуйн нэгж байгууллагууд үндсэн хоронгийг өөрийн өртгөөс тухайн хоронгийг байршил, нөхцөл байдалд нь авчрах явцад үүссэн/бий болсон эд хоронгийг зарж борлуулахаас олсон орлогыг хасахыг хориглосон. Үүний оронд аж ахуйн нэгж эдгээр зүйлсийн борлуулалтаас олсон орлого, эдгээр бүтээгдэхүүнтэй холбоотой зардлыг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлангийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд тухайн хоронго хэрэглэхэд бэлэн болсон аль эсвэл анх удаа нэмэлт өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж эхлэсэн хугацаанаас өмнөх хамгийн боломжит хугацаа руу аваачин урвуу хамааралтайгаар хэрэгжүүлнэ. Энэхүү өөрчлөлт нь санхүүгийн тайланд нь материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

Давагдашгүй гэрээ - Гэрээ биелүүлэх зардал - НББОУС 37-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд

2020 оны 5-р сард НББОУС3-өөс НББОУС 37-д нэмэлт өөрчлөлт оруулж, гэрээ нь давагдашгүй эсвэл алдагдалтай эсэхийг үнэлэхдээ аж ахуйн нэгж ямар зардлыг тооцох шаардлагатайг тодорхойлсон. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь "шууд хамааралтай зардлын хандлагыг" хэрэгжүүлдэг. Бараа, үйлчилгээ үзүүлэх гэрээнд шууд хамааралтай зардлууд нь нэмэгдсэн өртөг болон гэрээний үйл ажиллагаатай шууд холбоотой зардлын хуваарилалтыг хоёуланг багтаана. Ерөнхий болон захиргааны зардал нь гэрээнд шууд хамааралгүй бөгөөд гэрээнд заасны дагуу нөгөө талдаа тодорхой төлбөр тооцоогүй тохиолдолд хасагдана.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлангийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилнэ. Банк эдгээр нэмэлт өөрчлөлтийг анх оруулсан тайлангийн жилийн эхэнд бүх үүргээ биелүүлээгүй байгаа гэрээнүүдэд хэрэгжүүлнэ. Банк энэхүү нэмэлт өөрчлөлтийн үр нөлөөг үнэлж байна.

СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэгсэл - Санхүүгийн өр төлбөрийг хэрэгсэхгүй болгох "10 хувь" тай тэнцэх төлбөрийн хураамжийн тест

2018-2020 оны туршид НББОУС-ын үйл явцыг жил бүр сайжруулж, НББОУС3-өөс СТОУС 9-д нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Нэмэлт өөрчлөлтөөр аж ахуйн нэгж шинэ эсвэл өөрчлөгдсөн санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөл нь анхны санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөлөөс ялгаатай эсэхийг үнэлэхдээ төлбөрийн хэмжээг нэмж оруулсан болно. Эдгээр төлбөрт зөвхөн зээлдэгч ба зээлдүүлэгчийн хооронд төлсөн эсвэл хүлээн авсан төлбөр орох бөгөөд үүнд бусдын өмнөөс зээлдэгч эсвэл зээлдүүлэгчийн төлсөн буюу авсан төлбөр багтсан болно. Байгууллага нь уг нэмэлт өөрчлөлтийг тухайн аж ахуйн нэгжид анх хэрэгжүүлсэн тайлант жилд эсвэл дараа нь өөрчилсөн эсвэл солигдсон санхүүгийн өр төлбөрт энэхүү нэмэлт өөрчлөлтийг хэрэгжүүлнэ.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойших тайлангийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно. Банк энэхүү өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж эхэлснээс хойш эсвэл дараа нь өөрчилсөн санхүүгийн өр төлбөрүүдэд хэрэгжүүлэх ба энэ нь санхүүгийн тайланд нь материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

НББОУС 8 нэмэлт өөрчлөлт: Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын тодорхойлолт

2021 оны 2-р сард НББОУС3 нь НББОУС 8-ийн НББ-ийн тооцооллын тодорхойлолтод нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.

Энэхүү өөрчлөлтүүд нь НББ-ын тооцооллын өөрчлөлт, НББ-ийн бодлогын өөрчлөлт, алдааны залруулга зэргийн хоорондын ялгааг тодорхойлсон. Мөн аж ахуй нэгжүүд НББ-ийн тооцооллыг боловсруулахад хэмжилтийн техник болон өгөгдөл хэрхэн хэрэглэдгийг тодруулж өгсөн.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1 –ний өдрөөс эсвэл түүнээс хойших тайлант жилээс хүчин төгөлдөр болох бөгөөд НББ-ийн тооцооллын өөрчлөлт, НББ-ийн бодлогын өөрчлөлтүүдэд үйлчилнэ. Баримтуудыг толилуулсан тохиолдолд эрт хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрнө. Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого ба толилуулгад орсон өөрчлөлтүүд (үргэлжлэл)

НББОУС 1 болон СТОУС Практик тайлагналын 2 нэмэлт өөрчлөлтүүд: НББ-ийн бодлогын толилуулга

2021 оны 2-р сард НББОУС3-өөс НББОУС 1 болон СТОУС Практик тайлагналын 2-т материаллаг байдлын дүгнэлт хийх нэмэлт өөрчлөлтүүд оруулсан. Энэ нь НББ-ийн толилуулгад материаллаг байдлын дүгнэлтийг ашиглах заавар жишээг багтаасан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь аж ахуйн нэгжүүдэд "гол" нягтлан бодох бүртгэлийн толилуулах шаардлагыг "материаллаг" нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоо ил тод болгох шаардлагаар сольж, аж ахуйн нэгжүүд материаллаг байдлын үзэл баримтлалыг хэрхэн ашиглах талаар зааварчилгааг нэмж оруулснаар илүү хүртээмжтэй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын тодруулгыг гаргахад туслах зорилготой юм.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эсвэл түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчлэх бөгөөд өмнө хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрнө. Практик тайлагналын 2 нь НББ-ийн мэдээлэлд материаллаг байдлыг тодорхойлох заавал шаардагдахгүй зааварчилгааг гаргасан тул энэ өөрчлөлтөд хүчин төгөлдөр болох огноо шаардлагагүй болно. Банк одоогоор энэхүү нэмэлт, өөрчлөлт нь НББ-ийн бодлогын тодруулгад хэрхэн нөлөөлөхийг үнэлж байна.

Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл

Банкны үйл ажиллагааны болон тайлагналын мөнгөн тэмдэгт нь Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэгт болох "Монгол төгрөг" юм. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрийг тайлагналын өдрийн спот ханшаар дахин хөрвүүлдэг. Мөнгөн зүйлсийн ханшийн тэгшитгэл эсвэл төлбөр тооцооноос үүссэн аливаа зөрүүг ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрч бүртгэдэг.

Түүхэн өртгөөр бүртгэдэг мөнгөн бус зүйлсийг анх гүйлгээ гарсан өдрийн албан ханшаар хөрвүүлнэ. Харин өмчийн хөрөнгө оруулалт зэрэг бодит үнэ цэнэ нь гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн бус зүйлсийг бодит өртгийг тодорхойлсон өдрийн ханшаар хөрвүүлж бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнийн аргаар бүртгэдэг мөнгөн бус зүйлсийн ханшийн тэгшитгэлээс үүссэн олз эсвэл гарзыг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн олз ба гарз хэсэгт толилуулна.

Орлого хүлээн зөвшөөрөлт

Үр ашигт хүүгийн аргачлал

СТОУС 9-ийн дагуу хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн хөрөнгүүд, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан тодорхойлно. СТОУС 9-ийн дагуу бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан тодорхойлно. Үр ашигт хүү гэдэг нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийн ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалуудыг хугацааных нь туршид эсвэл тохиромжтой гэж үзсэн богино хугацаанд дансны үнэ хүртэл нь дискаунтчилсан хүү юм.

Үр ашигт хүүг (цаашлаад, санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан өртгийг) үр ашигт хүүгийн салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын хөнгөлөлт, урамшуулал, шимтгэл болон зардлыг оролцуулан тооцдог. Банк нь зээлийн нийт хугацааны турш тогтмол өгөөж хүртэнэ гэсэн хамгийн сайн тооцооллыг илэрхийлэх өгөөжийн хувиар хүүгийн орлогыг бүртгэдэг. Тиймээс өөр шатлалуудад тооцогдсон хүүгийн түвшнүүдийн нөлөөлөл болон бүтээгдэхүүний нийт хугацааны бусад шинж чанаруудыг (урьдчилж төлсөн төлбөр, нэмэгдүүлсэн хүү болон шимтгэлүүд) оролцуулан тооцдог.

Хэрэв санхүүгийн хөрөнгийн хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал нь зээлийн эрсдэлээс бусад шалтгаанаар өөрчлөгдсөн бол ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалуудын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр дискаунтчилан цаашлаад дансны үнийг тохируулна. Уг өөрчлөлт нь зэрэг эсвэл сөрөг залруулгаар санхүүгийн байдлын тайланд тухайн санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийн дансны үнэд нөлөөлж үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого/зардлыг нэмэгдүүлж эсвэл бууруулж болно.

Хөвөгч хүүтэй санхүүгийн хэрэгслийн хувьд үр ашигт хүүд өөрчлөлт оруулж буй зах зээлийн хүүгийн өөрчлөлтийн нөлөөг тооцоололд оруулахын тулд мөнгөн урсгалын тооцооллыг тогтмол хийх боловч санхүүгийн хэрэгсэл нь хамгийн анх үндсэн үнээрээ хүлээн зөвшөөрөгдсөн тохиолдолд ирээдүйн хүүгийн төлбөрүүдийн дахин тооцоолол нь хөрөнгө болон өр төлбөрийн дансны үнэд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй болно.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Орлого хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)

Үр ашигт хүүгийн аргачлал (үргэлжлэл)

ЖХШ 2-р үе шатанд орон өөрчлөлтүүд нь тодорхой шалгууруудыг хангаснаар гэрээний дагуу бий болсон мөнгөн гүйлгээг тодорхойлох үндэслэлд өөрчлөлт оруулах нь хөвөгч хүүгийн өөрчлөлтөд тооцогдох бөгөөд практик ач холбогдолтой юм. Шалгуурын хувьд ЖХШ-ийн шууд үр дагаврууд нь эдийн засгийн хувьд ижил зарчмаар явагдана.

Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого/зардал

Цэвэр хүүгийн орлого болон зардлыг үр ашигт хүүгийн арга болон бусад аргыг ашиглан тооцдог. Эдгээрийг хүүгийн орлого болон зардлын аль алины хувьд харьцуулагдахуйц мэдээллийг харуулахын тулд орлогын тайланд тусад нь толилуулсан болно.

Банк нь зөвхөн дээр дурдсан санхүүгийн хэрэгслүүдийн хувьд үр ашигт хүүгийн аргаар хүүгийн орлого болон зардлыг тооцоолдог.

Бусад хүүгийн орлого болон зардалд үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн хейдж хэлцлийн хүү болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэхээр хэмжигддэг бүх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрүүдийн хүү (гэрээний хүүгийн хувь хэмжээгээр тооцдог худалдах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгөөс бусад) орно.

Арилжааны зориулалттай санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн хүүгийн орлого болон зардал нь “Арилжааны цэвэр орлого”-д бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөр хүлээн зөвшөөрөгдсөн болно.

Банк нь үнэ цэнэ буурсан гэж үзсэнээс бусад санхүүгийн хөрөнгийн хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн аргаар уг санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнээс тооцдог.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурч (“Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралт” тодруулгын дагуу), “3-р шатлал” –д орсон тохиолдолд Банк үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан цэвэр өртгөөс хүүгийн орлогыг тооцно. Санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орохоо больсон (“Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралт” тодруулгын дагуу) тохиолдолд хүүгийн орлогыг дансны үнээс тооцно.

Хураамж ба шимтгэлийн орлого

Банк нь өөрийн харилцагч нарт үзүүлдэг төрөл бүрийн үйлчилгээнээс хураамж, шимтгэлийн орлого олдог. Хураамж болон шимтгэлийн орлогыг Банк үзүүлсэн үйлчилгээний оронд хүлээн авах төлбөрийн дүнг тусгасан хэмжээгээр хүлээн зөвшөөрнө.

Гүйцэтгэлийн үүрэг, түүнчлэн тэдгээрийг биелүүлэх хугацааг гэрээ байгуулагдах үед тодорхойлно. Банкны орлого олох гэрээнд ихэвчлэн олон гүйцэтгэлийн үүрэг байдаггүй бөгөөд эдгээрийг доорх байдлаар тайлбарласан.

Банк үйлчлүүлэгчдэд үйлчилгээ үзүүлсэн тохиолдолд хүлээн авах төлбөрийг нэн даруй нэхэмжилдэг. Аль эсвэл хугацааны туршид үзүүлэх үйлчилгээний гэрээний хугацааны төгсгөлд нэхэмжлэхийг гаргадаг (доор өөрөөр заагаагүй бол). Банк нь харилцагчид үйлчилгээ үзүүлэхээс өмнө үйлчилгээний хяналт нь Банкинд байдаг тул орлого хүлээн зөвшөөрлөлтөд үндсэн үүрэг гүйцэтгэгч гэж дүгнэсэн.

Тодорхой хугацааны туршид үзүүлж байгаа үйлчилгээнүүдээс олсон хураамжийн орлого

Тодорхой хугацааны туршид үйлчилгээг үзүүлж олох орлогыг тэр хугацааны туршид нь хуримтлуулна. Эдгээр хураамжид шимтгэлийн орлого, хөрөнгийн зохицуулалт, хамгаалалт, бусад зохицуулалт болон зөвлөгөөний хураамжууд орно.

Гүйлгээний үйл ажиллагаанаас олсон шимтгэлийн орлого

Хувьцаа эсвэл бусад үнэт цаас худалдан авах болон бизнес худалдан авах эсвэл зарах гэх мэт тодорхой хугацааны туршид үйлчилгээг үзүүлж олох орлогыг үндсэн гүйлгээ хийгдэж дууссан үед хүлээн зөвшөөрнө. Шимтгэлийн бүрэлдэхүүн хэсгийн төлбөрийг гүйцэтгэлийн зохих шалгуурыг биелүүлсний дараа хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Холбогдох санхүүгийн хэрэгслийн салшгүй хэсэг болох хураамжийн орлого

Банкны холбогдох санхүүгийн хэрэгслийн салшгүй хэсэг болох хураамжийн орлого нь: зээл олголтын шимтгэл, татан авагдах магадлалтай зээлүүд дээр зээлийн үйлчилгээний шимтгэл болон зээлтэй холбоотой бусад шимтгэлүүд орно. Эдгээр шимтгэл нь (өсөн нэмэгдэх аливаа зардлын хамт) зээлийн үр ашигт хүүгийн залруулга гэж хүүгийн орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Харин татан авахгүй нь ерөнхийдөө тодорхой болсон зээлүүдийн зээлийн үйлчилгээний шимтгэл нь хугацааны эцэст орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Арилжааны цэвэр орлого

Арилжааны цэвэр орлогод арилжаалахад зориулагдсан санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт, түүнтэй холбоотой хүүгийн орлого/зардал, ногдол ашиг багтана.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн цэвэр ашиг, алдагдал

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хэрэгслийн цэвэр ашиг эсвэл алдагдал СТОУС 9-т шаардсан эсвэл заасны дагуу эдийн засгийн хейджийн харилцаанд эрсдэлийн удирдлагын зорилгоор ашиглагддаг боловч хейджийн бүртгэлийн шаардлага хангахгүй арилжааны бус үүсмэл хэрэгслүүд, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр мөн түүнчлэн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх арилжааны бус хөрөнгүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт, хүү болон гадаад валютын ханшийн зөрүүнүүд орно.

Хорогдуулсан өртгөөр эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн үл хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүсэх цэвэр ашиг, алдагдал

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийг үл хүлээн зөвшөөрөхөд үүсэх цэвэр ашиг, алдагдал нь хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх эсвэл бодит үнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүдийг борлуулах эсвэл үл хүлээн зөвшөөрөх үеийн хүлээн авсан орлого болон дансны үнэ (үнэ цэнэ бууралт тооцсон) хоорондын зөрүүгээр тооцсон алдагдал (эсвэл ашиг)-аар хэмжигдэнэ.

Санхүүгийн хэрэгсэл - анхны хүлээн зөвшөөрөлт

Хүлээн зөвшөөрөх өдөр

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, харилцагчдын харилцах болон хадгаламжаас бусад бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөхдөө арилжаа хийсэн өдрөөр (Банк нь тухайн хэрэгслийн гэрээний нэг тал болсон өдөр) хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд хэвийн нөхцөлтэй арилжаа буюу санхүүгийн хөрөнгө худалдан авах, худалдахад холбогдох хөрөнгийг зах зээлийн журам, хэлцлээр тогтоосон хугацаанд зайлшгүй шилжүүлэхийг шаарддаг арилжаа орно. Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа нь хөрөнгийг харилцагчдын дансанд шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрнө. Банк нь харилцагчдын харилцах, хадгаламжийг Банкинд шилжсэн үед хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хэрэгслийн анхны хэмжилт

Санхүүгийн хэрэгслийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үеийн ангилал нь гэрээний нөхцөл болон бизнес загвар дээр үндэслэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрөөс бусад бүх санхүүгийн хэрэгслүүдийн анхны хэмжилт нь тэдгээрийн бодит үнэ цэнэ дээр гүйлгээний зардлыг нэмсэн дүн байна. Худалдааны авлагын анхны хэмжилт нь гүйлгээний дүнгээр байна. Санхүүгийн хэрэгслийн анхны хүлээн зөвшөөрсөн бодит үнэ цэнэ нь ажил гүйлгээний үнээс ялгаатай үед Банк дор дурдсан “Эхний өдөр”-ийн ашиг ба алдагдал гэх бүртгэлийн аргачлалыг баримталдаг.

“Эхний өдөр”-ийн ашиг ба алдагдал

Ажил гүйлгээний үнэ нь бодит үнэ цэнээсээ ялгаатай бөгөөд бодит үнэ цэнэ нь зах зээлийн ажил гүйлгээнээс ажиглагдахуйц өгөгдөлд суурилсан үнэлгээний аргачлал ашигласан байвал Банк нь бодит үнэ цэнэ болон ажил гүйлгээний үнийн зөрүүг цэвэр арилжааны орлогоор хүлээн зөвшөөрнө. Зарим өгөгдөл нь ажиглагдахуйц мэдээлэлд сууриллаагүй үнэлгээний загвараар тооцсон тохиолдолд ажил гүйлгээний үнэ болон бодит үнэ цэнийн зөрүүг зөвхөн орлого орж ирэх нь тодорхой болсон эсвэл санхүүгийн хэрэгслийг үл хүлээн зөвшөөрөх тохиолдолд л орлого зардалд хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хэмжих ангилал

Банк өөрийн бүх хөрөнгийг бизнесийн загвар болон гэрээний нөхцөл дээр үндэслэн дараах аль нэгээр нь ангилна:

- Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх;
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх;
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл болон арилжааны үнэт цаасны багцыг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөр ангилж хэмжинэ. Хэмжилт болон хүлээн зөвшөөрөлт нь орлого үр дүнгийн тайлангийн хэлбэлзлийг бууруулж байгаа нөхцөлд Банк нь санхүүгийн хэрэгслийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх гэж тодорхойлж болно.

Зээлийн баталгаанаас бусад санхүүгийн өр төлбөрийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх эсвэл арилжаалах үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл эсвэл бодит үнэ цэнийн зорилгоор эзэмшиж байгаа бол бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэхээр ангилна.

Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт

Банк нь үнэлгээний аргачлалуудыг ашиглан санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах түвшнийг хэрэглэдэг. Үүнд:

- Түвшин 1- санхүүгийн хэрэгслүүд - Үнэлгээнд ашиглагдсан өгөгдлүүд нь хэмжилтийн өдрөөрх бирж дээр бүртгэлтэй ижил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн (залруулаагүй) идэвхтэй зах зээл дээрх үнэ. Банк нь хэмжээ болон төлбөрийн чадварын хувьд адил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн санхүүгийн тайлангийн өдрөөр боломжтой, заавал болон хэрэгжих үнийн хангалттай арилжааны үйл ажиллагаатай байхыг идэвхтэй зах зээл гэж үзнэ.
- Түвшин 2- санхүүгийн хэрэгслүүд - Үнэлгээнд ашиглагдсан өгөгдлүүд нь, санхүүгийн хэрэгслийн амьдралын мөчлөгийн туршид боломжтой байх зах зээлийн бүх өгөгдлүүдээс шууд болон шууд бусаар үнэлгээнд ашигласан өгөгдлүүд юм. Эдгээр өгөгдлүүдийн дотор идэвхтэй зах зээл дээрх ижил төстэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн үнэ, идэвхгүй зах зээл дээрх ижил төстэй хэрэгслийн үнэ болон үнэнээс өөр хүүгийн түвшин, өгөөжийн муруй, харгалзах хэлбэлзэл болон зээлийн эрсдэлийн үнэ гэх зэрэг ажиглагдахуйц өгөгдлүүд орно. Мөн түүнчлэн, тухайн хөрөнгийн нөхцөл байдал болон байршил мөн харьцуулах зүйлсийн аль нь үнэлэгдсэн хэрэгсэлтэй холбогдох зэргээс залруулга шаардлагатай байж болно. Гэвч ажиглагдахуйц бус өгөгдөл дээр үндэслэн нийт хэмжилтэд чухал ач холбогдолтой дээрх залруулгыг хийсэн бол Банк нь хэрэгслүүдийг Түвшин 3-р ангилна.
- Түвшин 3 - санхүүгийн хэрэгслүүд - Эдгээрт, хэмжилтийн бүхэлд нь чухал ач холбогдолтой, нэг болон түүнээс дээш ажиглагдахуйц бус өгөгдлүүд багтана.

Банк нь үнэлгээний техник болон хэрэгжүүлж буй аргачлалууд болон загварын тохируулгуудыг тогтмол шалгаж үздэг. Гэвч суурь загвар нь Банкны санхүүгийн хэрэгслийг үнэлэхтэй холбоотой бүх хүчин зүйлүүд болох зээлийн эрсдэл, өөрийн зээлийн болон/эсвэл санхүүжилтийн зардал зэргийг бүрэн дүүрэн хамруулж чадахгүй байх магадлалтай юм. Иймд Банк нь бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх санхүүгийн хэрэгсэлтэй холбоотой зээлийн эрсдэлийг тооцоолоход төрөл бүрийн техник хэрэглэдэг ба үүнд хөрөнгө тус бүрийн хувьд ашиглалтын хугацааны туршид холбогдох талд хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийг багцад суурилсан аргачлалаар тооцох нь багтдаг бөгөөд энэ нь холбогдох талд хүлээгдэж буй барьцаагүй санхүүгийн хэрэгслийн зээлийн эрсдэлийг тусгахын тулд хийгддэг. Банк өөрийн зээлийн үнэ цэнийг зах зээлийн бодит өгөгдлүүдээс, тухайлбал, арилжаалагдсан өрийн хоёрдогч үнэ, анхдагч свопт тархсан зээл болон арилжаалагдсан өр зэргээс тооцдог.

Тайлант хугацааны эцэс бүрт Банк нь санхүүгийн тайландаа тайлагнасан хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд түвшин хооронд хөдөлгөөн гарсан эсэхийг дахин нягталж үздэг.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр

Бусад Банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж, харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа болон хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хэрэгслүүд

Банк нь доорх нөхцөлүүд хангагдсан тохиолдолд бусад Банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж, харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа болон бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэхэд ангилна:

- Бизнесийн загварын зорилго нь гэрээнд заасан мөнгөн төлбөрийг цуглуулах зорилгоор санхүүгийн хөрөнгийг эзэмшиж байгаа
- Санхүүгийн хөрөнгүүдийн гэрээний нөхцөл нь тодорхой үед үлдэгдлийн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрийн мөнгөн гүйлгээг ихэсгэдэг.

Эдгээр нөхцөлүүдийн дэлгэрэнгүйг дор үзүүлэв.

Бизнесийн загварын тест

Банкны бизнес загвар нь хэрэгслийн түвшинд биш нийлмэл багцын түвшинд хянагддаг ба дараах ажиглагдахуйц хүчин зүйлсээс хамааран:

- Бизнес загварын (тухайн бизнес загварт хамаарагдах санхүүгийн хөрөнгө) гүйцэтгэлд нөлөөлж буй эрсдэл ба эдгээр эрсдэлийг хэрхэн хянах аргачлал
- Эдгээр хөрөнгүүдээс мөнгөн гүйлгээг өмнө нь хэрхэн хүлээн авч байсан туршлага
- Багцын гүйцэтгэлийг хэмжих болон тайлагнахад ашигласан хэмжигдэхүүнүүд
- Байгууллагын удирдлагуудад хэрхэн урамшуулал олгодог (санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ эсвэл гэрээний цуглуулсан мөнгөн урсгал дээр үндэслэдэг)

Борлуулалтын хүлээгдэж буй давтамж, үнэ цэнэ ба хугацаа нь үнэлгээ хийхэд чухал хүчин зүйл болно. Бизнес загварын тест нь хамгийн боломжит хувилбар дээр үндэслэдэг ба 'хамгийн муу' эсвэл 'стресс' нөхцөлүүдийг харгалзан үздэггүй. Хэрэв анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараах мөнгөн урсгал нь анхны таамагласан хүлээлтээс өөр байвал Банк тухайн бизнес загварт хамааралтай санхүүгийн хөрөнгийн ангиллыг солихгүй бөгөөд харин уг мэдээллийг шинээр санхүүгийн хөрөнгө худалдаж авах үед үнэлгээндээ оруулан үздэг.

Үндсэн төлбөр ба хүүгийн төлбөрийн шалгуур (ҮТХТ шалгуур)

Санхүүгийн хэрэгслийн ангиллын хоёр дахь шат бол Банк үндсэн төлбөр ба хүүгийн шалгуурын шаардлагыг хангаж буй эсэхийг тодорхойлохын тулд санхүүгийн хэрэгслийн гэрээний нөхцлийг дүгнэдэг.

Энэхүү шалгуурын хүрээнд 'Үндсэн' гэдэг нь анхны хүлээн зөвшөөрөх үеийн санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ бөгөөд санхүүгийн хөрөнгийн ашиглах хугацааны туршид өөрчлөгдөж болно (жишээ нь үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт эсвэл урамшуулал/хөнгөлөлтийн хорогдуулалт).

Зээлийн гэрээн дэх хүүгийн хамгийн гол элемент нь мөнгөний өнөөгийн үнэ цэнэ болон зээлийн эрсдэл байдаг. Үндсэн төлбөр ба хүүгийн төлбөрийн шалгуурын үнэлгээг хийхийн тулд Банк нь хүүгийн түвшнийг тогтоосон хугацаа гэх мэт холбогдох хүчин зүйлс, үнэлэмжийг авч үздэг.

Нөгөө талаас, эрсдэл үүрэх магадлал багатай гэрээний заалт эсхүл үндсэн зээлийн зохицуулалттай холбоогүй гэрээний мөнгөн гүйлгээний тогтворгүй байдал зэрэг нь зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрийн үлдэгдэл дүнгийн гэрээний мөнгөн гүйлгээнд нөлөөлөхгүй. Ийм тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Бодит үнэ цэнийн оорчлолтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүд

Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл нь санхүүгийн хэрэгсэл эсвэл бусад гэрээ байхын тулд доорх 3 шинж чанарыг бүгдийг агуулах шаардлагатай:

- Үнэ цэнэ нь тодорхой хүүгийн түвшин, санхүүгийн хэрэгслийн үнэ, өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний үнэ, валютын ханшийн өөрчлөлт, зээлжих зэрэглэл болон гэрээний холбогдох талын үүрэг хариуцлагад хамаарахгүй бусад хувьсагчийн өөрчлөлтөөс хамаардаг бол
- Анхны цэвэр хөрөнгө оруулалт шаарддаггүй эсвэл зах зээлийн хүчин зүйлсийн өөрчлөлтөнд ижил байдлаар хандахаар хүлээгдэж буй адил төсөөтэй гэрээнд шаардлагатайгаас бага анхны цэвэр хөрөнгө оруулалт шаарддаг бол
- Ирээдүйд төлөгдөхөөр бол

2. НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүд (үргэлжлэл)

Банк нь төрөл бүрийн харилцагчидтай үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн хэлцлүүд хийдэг бөгөөд эдгээрт кросс своп, гадаад валютын болон хүүгийн форвард гэрээ хэлцлүүд зэрэг орно. Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийг бодит үнэ цэнээр нь бүртгэдэг ба бодит үнэ цэнэ нь зерэг байгаа үед хөрөнгө, харин сөрөг байгаа үед өр төлбөр гэж бүртгэнэ. Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэл хэрэглэж байгаагаас бусад үед “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэдэг.

Арилжаалах зориулалттай санхүүгийн хөрөнгө

Банк нь санхүүгийн хөрөнгийг арилжааны үйл ажиллагаагаар дамжуулан богино хугацаанд ашиг олох зорилгоор худалдаж авсан эсвэл багцаар нь удирдаж буй санхүүгийн хэрэгслийн багцын нэг хэсэг болгон арилжаалах зориулалттай гэж ангилдаг. Арилжаалах зориулалттай хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр нь хэмжин бүртгэдэг. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг цэвэр арилжааны орлогод хүлээн зөвшөөрнө. Хүү, ногдол ашгийн орлого болон зардлыг гэрээний нөхцлийн дагуу, эсвэл төлбөр хийх эрх нь тогтоогдсон үед арилжааны цэвэр орлогод бүртгэнэ.

Энэ ангилалд зарах эсвэл богино хугацаанд эргүүлэн худалдаж авах зорилгоор өрийн болон өмчийн үнэт цааснууд багтсан болно.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх өмчийн хэрэгсэл

Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, Банк НББОУС-32 санхүүгийн хэрэгсэл толилуулга болон арилжаалах зорилгоор эзэмшдэггүй өмчийн тодорхойлолтод нийцсэн зарим өмчийн хэрэгслийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл рүү буцаах боломжгүйгээр ангилна. Энэ ангилал нь хэрэгслийн түвшинд суурилан тодорхойлогддог.

Энэ өмчийн хэрэгслийн олз гарзыг хэзээ ч ашиг алдагдлын тайланд бүртгэхгүй. Банк хүлээн авах орлогын санхүүгийн хэрэгсэлтэй холбоотой зардлыг нөхөн төлбөрт ашигласан тохиолдолд ашиг нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх бол бусад үед төлбөрийн эрх нь баталгаажсан тохиолдолд ногдол ашгийг бусад үйл ажиллагааны орлого гэж ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өмчийн хэрэгсэл нь үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд хамаарахгүй.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өрийн хэрэгсэл

Банк нь өрийн хэрэгслийг доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэлд ангилна:

- Бизнесийн загварын зорилгоор эзэмшиж байгаа санхүүгийн хэрэгсэл, гэрээний мөнгөн гүйлгээг цуглуулах болон борлуулах зорилгоор эзэмших
- Санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөл нь зөвхөн үндсэн төлбөр ба хүүгийн шалгуурын хангах

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл нь бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бөгөөд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн олз, гарз нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэнэ. Хүүгийн орлого болон гадаад валютын ханшийн олз, гарзыг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн адил ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцооллыг доорх тодруулгуудад тайлбарласан. Банк нь нэг төрлийн үнэт цааснаас нэгээс олныг эзэмшдэг бол эхэлж авснаа эхэлж зарлагадахаар бүртгэнэ. Үл хүлээн зөвшөөрөх үед бусад орлогод хуримтлагдсан олз, гарз нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангаас ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдана.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон ор толбор

Энэ ангилал дахь санхүүгийн хөрөнгө нь арилжаалах зорилгоор эзэмшээгүй бөгөөд анх хүлээн зөвшөөрөхдөө удирдлагаас тодорхойлогдсон эсвэл СТОУС-9-н дагуу заавал бодит үнэ цэнээр хэмжих шаардлагатай гэж тодорхойлсон. Банк нь өрийн хэрэгслийг доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэлд ангилна. Өрийн хэрэгслээс хамаарч дараах загварчлалыг ашигладаг

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хоронго болон өр төлбөр (үргээлэл)

- Загварчлал нь ашиг, алдагдал, хөрөнгө болон өр төлбөрийн үнэлэхэд учирдаг нийцтэй бус байдлыг арилгах эсвэл бууруулдаг.
- Өр төлбөр нь бүлэг санхүүгийн өр төлбөрийг хэлэх бөгөөд тэдгээр нь эрсдэлийн удирдлага эсвэл хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний дагуу бодит үнэ цэнээр хэмжигдэнэ.
- Өр төлбөр нь нэг болон түүнээс дээш санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийг нэгдлийг агуулдаг. Гэвч санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд нь гэрээнд заасны дагуу мөнгөн урсгалд их хэмжээний нөлөө үзүүлэхүйц, аль эсвэл нэгтгэж бүртгэх нь хориглодог санхүүгийн хэрэгслийг шинжилгээ хийхгүйгээр эсвэл багахан шинжилгээгээр нэгтгэлд оруулахгүй.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө нь санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөд тодорхойлсон хэрэгслүүдээс олсон хүүгийн орлого эсвэл зардал нь үр ашигт хүүг ашиглан мөн хөнгөлөлт/урамшууллыг нь харгалзан дүнгээр тооцдог.

Гаргасан өрийн хэрэгсэл ба зээлээр авсан санхүүжилт

Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, зээллэгүүдийг дараагийн тайлант хугацаанд үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо зээл авах үеийн хөнгөлөлт, урамшуулал ба үр ашигт хүүгийн нэг салшгүй хэсэг болж буй зардлуудыг авч үзнэ. Өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн аль алиных нь элементүүдийг агуулсан нийлмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг, хүлээн зөвшөөрөгдөх өдөр салгана.

Банк нь эдгээр үүсмэл бус санхүүгийн хэрэгслүүдийг бүртгэлд тусгахдаа, эхлээд тухайн хэрэгсэл нь нийлмэл эсэх талаар болон тухайн хэрэгслүүд болон бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг НББОУС 32-н дагуу санхүүгийн өр төлбөр болон хөрөнгө эсвэл өөрийн хөрөнгө гэж ангилна. Банк нь санхүүгийн хэрэгслийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг дараах байдлаар хүлээн зөвшөөрнө: (а) Банкинд санхүүгийн өр төлбөр болж байвал, (б) Тухайн хэрэгслийг эзэмшигчид, хэрэгслийг Банкны өөрийн хөрөнгийн хэрэгсэлд хөрвөх бололцоо өгч байвал. Хөрвөх хэрэгслийн өр төлбөр болон өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүнүүдийн ангилал нь, тухайн хөрвөх нөхцөл нь зарим нэг эзэмшигчдийн хувьд эдийн засгийн давуу талтай байсан ч хөрвөх нөхцөл нь хэрэгжих эсэх болон түүний өөрчлөгдөх магадлалаас шалтгаалан өөрчлөгддөггүй. Хөрвөх санхүүгийн хэрэгслийн өөрийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн бүртгэлийн дүнг хуваарилахдаа, өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүний дүн нь тухайн хэрэгслийн нийт бодит үнэ цэнээс өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн гэж тусад нь тодорхойлсон дүнг хассанаас үлдсэн дүн байна. Нийлмэл санхүүгийн хэрэгсэлд агуулагдсан өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүнээс (өөрийн хөрөнгийн хөрвөх нөхцөл гэх мэт) бусад аливаа үүсмэл хэрэгслийн үнэ цэнэ нь (худалдан авах опцион гэх мэт) өр төлбөрийн бүрэлдэхүүнд багтана.

Банк нь тухайн хэрэгслийн өөрийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бүрэлдэхүүнүүдийг салгах гэж буй бол тухайн өр төлбөрт салгах шаардлагатай агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл байгаа эсэхийг үнэлнэ. Банк нь агуулагч гэрээ болон дансаас агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийг зөвхөн доорх нөхцөлд салгана:

- Агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн эдийн засгийн болон эрсдэлийн шинж чанар нь агуулагч гэрээний эдийн засгийн болон эрсдэлийн шинж чанартай нягт холбоотой биш үед
- Агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэлтэй ижил нөхцөлтэй салангид хэрэгсэл нь санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн тодорхойлолтыг хангаж буй тохиолдолд
- Холимог (нэгтгэсэн) хэрэгсэл нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэгдсэн өөрчлөлттэйгээ бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгддэггүй (жишээ нь, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого зарлагын дансанд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрт агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл)

Зээлээр авсан санхүүжилт нь эздийн өмчид хамаарах хоёрдогч өглөг тодруулга 31-т толилуулсны дагуу хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй болно.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон олгогдоогүй зээлийн үүрэг

Банк нь санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон зээлийн амлалт гаргадаг. Санхүүгийн баталгаа гаргаж өгсний улмаас хүлээн авсан урамшууллыг санхүүгийн тайлангуудад анхлан бүртгэхдээ бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Ийнхүү анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараагийн тайлант үед баталгаа бүрт Банкны хүлээх хариуцлагыг хэмжихдээ анхлан хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэсэн хуримтлагдсан хорогдлыг хассан дүн хоёрын аль өндрөөр нь хэмжинэ.

Хүлээн авсан урамшууллыг баталгааны хугацааны туршид ашиг, алдагдлын тайланд “Хураамж ба шимтгэлийн орлого”-оор хүлээн зөвшөөрнө.

Олгогдоогүй зээлийн амлалт болон аккредитив нь амлалт бөгөөд энэхүү амлалтын хугацаанд Банк нь урьдчилан тодорхойлсон нөхцөлтэй зээлийг харилцагчид олгох шаардлагатай. Санхүүгийн баталгааны гэрээнүүдийн адилаар тэдгээр гэрээнүүдэд “Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал”-ын шаардлагуудын дагуу сан байгуулна.

Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон ашиглагдаагүй зээлийн гэрээний үнэ цэнэ нь зах зээлд олгогдох зээлийн гэрээний нөхцөлтэй ижил байхаас гадна санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдахгүй. Энэхүү санхүүгийн хэрэгслүүдийн нэрлэсэн үнэ болон үнэ цэнийн бууралтын хүлээгдэж буй алдагдал нь Тодруулга 33-д тусгагдсан.

Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

Үүнд харилцагчдаас авсан харилцах, хугацаагүй, хугацаатай хадгаламж болон Банкны баталгааны эх үүсвэр хамаарна. Анхны хэмжилтийн дараа үед харилцагчдад өгөх өр төлбөрүүдийг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

Бусад санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж

Бусад Банк, санхүүгийн байгууллагуудаас татсан төгрөгийн болон валютын хадгаламжууд болон дотоод гадаадын арилжааны банкууд, Монголбанкны хугацаатай хадгаламжууд мөн хамаарна. Банк нь, харилцагчдийн харилцах хадгаламжийг мөнгөн хөрөнгө нь Банкинд шилжсэн үед хүлээн зөвшөөрдөг. Анхны хэмжилтийн дараа бусад Банкуудад өгөх өр төлбөрийг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн дахин ангилал

Банк санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрсөнөөс хойш бизнесийн шугам худалдан авах, дуусгах болон цуцлах онцгой нөхцөл байдлаас бусад нөхцөлд дахин ангилахгүй. Санхүүгийн өр төлбөр дахин ангилагддаггүй.

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн өөрчлөлт

Санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлт

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын болон зээлийн эрсдэлийн бус шалтгаанаар арилжааны бүтцийн өөрчлөлтийн үйл ажиллагааны үр дүнд гэрээний мөнгөн гүйлгээг дахин тохиролцсон эсвэл өөр хэлбэрээр бүтцийн өөрчлөлт оруулсан тохиолдолд, Банк уг өөрчлөлт нь тухайн санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасахад хүргэсэн эсэхийг тодорхойлох үнэлгээг хийдэг. Санхүүгийн хөрөнгийн хувьд энэхүү үнэлгээ нь чанарын хүчин зүйл дээр суурилдаг.

Банк харилцагчид олгосон зээлийг үл хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг үнэлэхдээ доорх нөхцөлүүдийг авч үздэг:

- зээлийн валют өөрчлөгдсөн
- өмчийн шинж чанар тодорхойлогдсон
- бизнесийн түнш өөрчлөгдсөн
- өөрчлөлтийн улмаас ҮТХТ-ийн шалгуур хангахгүй байх

Хэрвээ өөрчлөлт нь мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлээгүй бол энэ өөрчлөлтийг үл хүлээн зөвшөөрөх гэж авч үзэхгүй. Мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан дүнд үндэслэн Банк үнэ цэнийн бууралтын алдагдал бүртгээгүй бол өөрчлөлтийг нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийн өөрчлөлт

Одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцлийн өөрчлөлт нь мэдэгдэхүйц нөлөөтэй гэж үзээгүй, улмаар данснаас хасахад хүргэхгүй тохиолдолд санхүүгийн өр төлбөрийн хорогдуулсан өртгийг гэрээнд заасан ирээдүйн тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоолохдоо санхүүгийн өр төлбөрийн анхны үр ашигт хүүгийн хувиар хорогдуулан дахин тооцоолно. Үүний үр дүнд гарсан аливаа зөрүүг шууд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Банк санхүүгийн өр төлбөрийн хувьд, чанарын хүчин зүйлээс хамаарч, засварласан хямдруулсан өнөөгийн үнэ цэнэ болон санхүүгийн өр төлбөрийн анхны дансны үнийн хооронд арав буюу түүнээс дээш хувьтай зөрүү гарахад хүргэсэн өөрчлөлтийг мэдэгдэхүйц гэж үзнэ.

Санхүүгийн хөрөнгө үл хүлээн зөвшөөрөлт

Хугацаа болон нөхцөлд их хэмжээгээр өөрчлөлт орсонтой холбоотой үл хүлээн зөвшөөрөх

Харилцагчдад олгосон зээл гэх мэт санхүүгийн хөрөнгийг гэрээний нөхцөл нь шинэ зээл шиг болж өөрчлөгдөхөд үл хүлээн зөвшөөрнө. Үнэ цэнийн бууралт хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд эдгээр хөрөнгийн хувьд зөрүүг нь үл хүлээн зөвшөөрөлтийн олз, гарзаар бүртгэнэ. Шинээр хүлээн зөвшөөрсөн зээл нь үнэ цэнэ буурсан зээлийг худалдаж авсан нөхцөлд биш бол уг зээл нь зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал тооцоолох үүднээс 1-р шатлалд ангилагдана.

Санхүүгийн хөрөнгө

Банк санхүүгийн хөрөнгийг (санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг эсвэл хоорондоо төстэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгүүдийн хэсэг) тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Мөн Банк нь хөрөнгийг шилжүүлсэн бөгөөд шилжүүлэлт нь үл хүлээн зөвшөөрөх шаардлагыг хангаж байгаа нөхцөлд хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрнө.

Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг (санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг эсвэл хоорондоо төсөөтэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг) үл хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн, эсвэл
- “Дамжуулан өнгөрөөх” хэлцлийн дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн

Дамжуулан өнгөрөөх хэлцэл нь Банк тухайн санхүүгийн хөрөнгөөс хүлээх гэрээний эрхээ хадгалж үлдэх бөгөөд (анхны хөрөнгө) доорх гурван нөхцөл биелж байх нөхцөлд гэрээний үүргийн дагуу тэдгээр хүлээн авсан мөнгөн урсгалыг нэг болон түүнээс дээш байгууллагад (эцсийн хүлээн авагчид) шилжүүлнэ:

- Хэрэв тухайн нэг байгууллагын зээлдүүлсэн дүн дээр зах зээлийн хүүгээр хуримтлагдсан хүүтэй хамт бүрэн авах эрхтэй богино хугацаат урьдчилгааг оруулалгүйгээр Банк нь эцсийн хүлээн авагчид анхны хөрөнгө нь дүйцэх хэмжээний мөнгөн урсгалыг цуглуулаагүй цагт ямар нэгэн төлбөр төлөх үүрэггүй болно.
- Банк нь эцсийн хүлээн авагчдаас үнэт цааснаас бусад нөхцөлөөр анхны хөрөнгийг зарах эсвэл барьцаалж болохгүй,

Үүнээс гадна, Банк нь тэдгээр мөнгөн урсгалыг, цуглуулсан өдрөөс шаардлагатай гуйвуулгын өдөр хүртэлх мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө оруулалт хийсэн хугацаанаас бусад үед дахин хөрөнгө оруулалтад оруулахгүй.

Шилжүүлэлтийг зөвхөн доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд үл хүлээн зөвшөөрнө:

- Банк хөрөнгийн бараг бүх эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлсэн, эсвэл
- Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлээгүй болон хадгалж үлдээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

Хэрвээ шилжүүлэгч холбогдолгүй гуравдагч этгээдэд хөрөнгийг бүхэлд нь зарах болон шилжүүлэхэд нэмэлт хязгаарлалтгүйгээр тухайн чадварыг эзэмшдэг гэж үзсэн үед Банк хяналтыг шилжүүлсэн гэж үзнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл “дамжуулан өнгөрөөх” хэлцэл хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой ихэнх эрсдэл, өгөөж болон хяналтыг шилжүүлээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцсоор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд Банк холбогдох өр төлбөрийг мөн хүлээн зөвшөөрнө. Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөр Банкны хадгалж үлдсэн эрх, үргийг тусган харуулсан сууриар хэмжигдэнэ.

Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны төлөх шаардлагатай болох хамгийн их дүнгийн аль багаар хэмжинэ.

Хэрэв шилжүүлсэн хөрөнгөд үргэлжилсэн оролцоо бичгээр эсвэл худалдан авах опцион (эсвэл аль аль нь) хэлбэрээр байвал, Банкны үргэлжилсэн оролцоо нь эргүүлэн худалдан авахад төлөх шаардлагатай дүнгээр хэмжигдэнэ. Хөрөнгөд бичгээр худалдан авах опцион заасан байгууллагын үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ болон нөхцөлийн хэрэгжих үнийн аль багаар хязгаарлагдана.

Санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсвэл хугацаа нь дууссан бол үл хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн зээлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр сольсон эсвэл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийг анхны санхүүгийн өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт ба шинэ өр төлбөрийн хүлээн зөвшөөрөлт гэж үзнэ. Анхны санхүүгийн өр төлбөрийн бүртгэлийн дүн ба төлсөн дүн хоёрын зөрүүг ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийг цэвэршүүлэх

Ирээдүйн үйл явдлаас хамааралгүйгээр хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй ба доорх бүх нөхцөлд цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хандлагатай байгаа үед санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлж, цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд толилуулна.

Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийг СТОУС-ын цэвэршүүлэх шалгуурыг хангасан тохиолдлоос бусад тохиолдолд нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тусад нь тусгадаг.

Дериватив нь зөвхөн ирээдүйд тохиолдох үйл явдлаас шалтгаалахгүйгээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнг нөхөх болзолгүй хууль ёсны эрхтэй байхаас гадна Банк дараах бүх тохиолдолд цэвэр зарчмаар төлбөр тооцоо хийхээр төлөвлөж байгаа тохиолдолд л цэвэр дүнгээр тооцож, тайлагнана.

- Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед
- Чанаргүйдэл гарсан үед
- Банк эсвэл түүний хамтрагч талууд төлбөрийн чадваргүй болсон эсвэл дампуурсан үед.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА) аргын ерөнхий ойлголт

Банк “санхүүгийн хэрэгсэл” ангилалд хамаарах зээлийн үүрэг болон санхүүгийн баталгаа, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдээгүй бусад өрийн хэрэгсэл болон бүх зээлд зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын сан бүртгэсэн. СТОУС 9-н дагуу өмчийн хэрэгсэл нь үнэ цэнийн бууралтад орохгүй.

ЗҮЦХА нь хөрөнгийн ашиглалтын нийт хугацаанд үүсэх зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлаас хамаарна. Хэрэв анх бүртгэснээс хойш алдагдал нь мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өсөөгүй бол алдагдал нь 12 сарын хүлээгдэж буй алдагдлаас хамаарна. Зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өөрчлөгдсөн эсэхийг хэмжих Банкны бодлого журмыг тодруулга 30-д тайлбарлав.

Ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА нь нийт хугацааны ЗҮЦХА аргын нэг хэсэг байх бөгөөд тайлагналын өдрийн дараах 12 сард санхүүгийн хэрэгслийн чанаргүйдлийн магадлалын үр дүнгээр ЗҮЦХА-г илэрхийлнэ.

Санхүүгийн хэрэгслийн үндсэн багцаас шалтгаалан нийт хугацааны ЗҮЦХА болон ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА-г тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр тооцоолно. Банк нь бүлэг санхүүгийн хөрөнгийг бүлгийн үнэлгээний аргаар хэмжинэ.

Банк нь үнэлгээ хийх журмыг тодорхойлсон бөгөөд тайлант үеийн эцэс бүрт санхүүгийн хэрэгслийн үлдэх хугацаанд үүсч болох эрсдэлийн өөрчлөлтийг харгалзан санхүүгийн хэрэгслийг анх бүртгэснээс хойш ЗҮЦХА-д мэдэгдэхүйц өссөн эсэхийг авч үзнэ.

Дээр дурдсан процесс дээр тулгуурлан, Банк нийт зээлийн багцаа зээлийг шатлал 1, шатлал 2, шатлал 3 гэж ангилсан:

Шатлал 1: Зээлийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед Банк нь 12 сарын ЗҮЦХА-г бүртгэнэ. Мөн шатлал 1-рүү үүсч болох эрсдэл нь буурсан шатлал 2-ын зээлүүд дахин ангилагдана.

Шатлал 2: Анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс зээлийн үүсч болох эрсдэл ихэссэн үед Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-г бүртгэнэ. Мөн шатлал 2-руу үүсч болох эрсдэл нь буурсан шатлал 3-ын зээлүүд дахин ангилагдана

Шатлал 3: Үнэ цэнийн бууралтад орсон зээлүүд багтана. Банк нь нийт хугацааны турш ЗҮЦХА-г бүртгэнэ.

Банк нь санхүүгийн хөрөнгийг төлөгдөх нийт дүн эсвэл зарим хэсгийг төлөгдөх боломжгүй гэж үзвэл санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулна. Үүнийг санхүүгийн хөрөнгийн (хэсэгчилсэн) үл хүлээн зөвшөөрөлт гэнэ.

ЗҮЦХА тооцоолол

Банк нь үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдлыг хэмжих магадлалын-жигнэсэн гурван хувилбараар ЗҮЦХА-г тооцоолдог. Мөнгөний дутагдал нь гэрээний дагуух мөнгөн гүйлгээ болон эргэн төлөгдөхөөр хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээний зөрүү юм.

ЗҮЦХА тооцооллын механизмийг болон гол элементүүдийн хамт доор үзүүлэв:

ЧМ	Чанаргүйдлийн магадлал (ЧМ) нь өгөгдсөн цаг хугацаанд төлбөрийн чадваргүй болох магадлалаар тооцоолно. Хэрвээ хэрэгсэл нь өмнө нь үл хүлээн зөвшөөрч байгаагүй мөн харгалзах багцад үргэлжлүүлэн байгаа бол үнэлсэн хугацааны тодорхой хугацаанд нэг удаа алдагдал үүсэх боломжтой.
ЧӨД	Чанаргүйдэлд өртөх дүн (ЧӨД) нь тайлагналын дараах зээлийн хүлээгдэж буй өөрчлөлт, гэрээний дагуух үндсэн төлбөр болон хүүгийн эргэн төлөлт, зээлийн үүргийн хүрээнд нэмж олгосон дүн болон төлбөр хоцорсноор үүсэх хуримтлагдсан хүүг харгалзсан тооцоолол.
АХЧ	Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл (АХЧ) нь өгөгдсөн цаг хугацааны туршид чанаргүйдлийн үеийн алдагдлын тооцоолол юм. Энэ нь гэрээний дагуу мөнгөн урсгал болон зээлдэгч хүлээн авахаар тооцоолсон дүн, барьцаа хөрөнгө борлуулсан дүнгийн нийлбэрийн зөрүүнээс тооцно.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)****Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)
ЗҮЦХА тооцоолол (Үргэлжлэл)**

ЗҮЦХА тооцоолох үед Банк 4 хувилбарыг авч үздэг (суурь, эерэг, бага зэрэг сул тал (сөрөг тал 1) болон илүү сул тал (сул тал 2). Эдгээр нь өөр өөр ЧМ, ЧӨД болон АХЧ-д хамаарагдана. Хамааралтай үед олон тооны хувилбарыг үнэлэхдээ төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал, алдагдал хүлээх магадлал, зээлийн эргэн төлөгдөх магадлал болон барьцаа хөрөнгийн үнэ цэнэ эсвэл борлуулснаар олж болох дүнгүүдийн нэгдлийг авч үзнэ.

Кредит карт болон бусад хөрөнгүүдийг үл харгалзан, зээлийн алдагдлын хамгийн урт хугацаа нь хууль эрх зүйн үндэслэлээр гэрээний хугацааг сунгаагүй тохиолдолд санхүүгийн хэрэгслийн гэрээний хугацааг авч үзэж байгаа. Үнэ цэнийн бууралт нь бүтцийн өөрчлөлтийн ашиг, алдагдлаас тусдаа санхүүгийн хөрөнгийн цэвэр дүнгийн залруулга гэж тайлагнаж бүртгэгдэнэ.

Үнэ цэнийн бууралтын зардал болон буцаалт нь санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийн өөрчлөлтийн ашиг алдагдлын тохируулгаас тусад нь бүртгэх болон толилуулна. ЗҮЦХА-ын аргыг доор хураангуйлав:

Шатлал 1: Ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА нь нийт хугацааны ЗҮЦХА загварын нэг хэсэг байх бөгөөд тайлагналын өдрийн дараах 12 сард санхүүгийн хэрэгслийн чанаргүйдлийн үр дүнгээр ЗҮЦХА-ыг илэрхийлнэ. Банк нь ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА тайлагналын өдрөөс хойш 12 сарын дотор ЧМ-д үндэслэн тооцдог. ЧӨД-ийн урьдчилсан төсөөлөлд 12 сарын дотор хүлээгдэж буй ЧМ-ыг хэрэглэх бөгөөд хүлээгдэж буй АХЧ-аар үржүүлэгдэж анхны үр ашигт хүүтэй ойролцоо дүнгээр хорогдуулна. Энэхүү тооцооллыг дээр дурдсан гурван хувилбар тус бүрт авч үзнэ.

Шатлал 2: Зээлийг анх олгосноос хойш тухайн зээлд зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлттэй байгаа нь тогтоогдсон зээлүүдэд Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-ын сан байгуулан бүртгэнэ. Санг байгуулахдаа дээрхийн адилаар хэд хэдэн хувилбарууд дээр үндэслэн тооцоолох боловч ЧМ болон АХЧ-ыг нь нийт хугацаанд тооцоолж гаргана. Хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдал нь үр ашигт хүүтэй ойролцоо дүнгээр хорогдуулна.

Шатлал 3: Үнэ цэнэ буурсан гэж үзсэн зээлийн хувьд, Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-ыг бүртгэнэ. Энэ аргачлал нь Шатлал 2-г ашигласантай ижил бөгөөд ЧМ-ыг 100% гэж үзнэ.

Зээлийн үүрэг болон аккредитив Зээлийн үүрэгт нийт хугацааны ЗҮЦХА тооцоход, Банк нь ирээдүйд олгогдох зээлийн үүргийн дүнг тооцоолно. Зээл олгогдох тохиолдолд ЗҮЦХА нь магадлал жигнэсэн гурван хувилбараар хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдлын өнөөгийн үнэ цэнээр тооцогдоно. Хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдал нь хүлээгдэж буй үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан байна. Зээлийн үүрэг болон аккредитивийн хувьд, ЗҮЦХА нь бусад өглөгт хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Санхүүгийн баталгааны гэрээнүүд Банкны санхүүгийн баталгаа тус бүрийн үүрэг нь анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн хуримтлагдсан хорогдол хассан дүн болон ЗҮЦХА сангийн аль ихээр нь хэмжигдэнэ. Банк нь ЗҮЦХА-г эзэмшигчид нөхөн олгох дүнгийн өнөөгийн үнэ цэнэ дээр үндэслэн тооцно. Эрсдэлээр тохируулсан хүүгээр дутагдлыг хорогдуулна. Тооцоолол нь магадлалын-жигнэсэн гурван хувилбар дээр хийгдэнэ. Санхүүгийн баталгааны ЗҮЦХА нь бусад өглөгт хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх өрийн хэрэгсэл

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн ЗҮЦХА нь санхүү байдлийн тайланд санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулахгүй бөгөөд бодит үнэ цэнээр байна. Үүний оронд, хэрвээ хөрөнгө нь хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн байсан бол үүсэх үнэ цэнийн бууралтыг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралтаар болон нөгөө талд ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ. Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэсэн хуримтлагдсан алдагдлын хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрөх үед ашиг, алдагдлын тайланд шилжүүлэн бүртгэнэ.

Кредит карт ба бусад зээлийн шугамууд

Банкны бүтээгдэхүүний санал нь олон төрлийн аж ахуйн буюу жижиглэнгийн зээлийн болон кредит картын хэрэгслийг багтаасан бөгөөд үүнд Банк нэг өдрийн өмнөх мэдэгдлээр хэрэгслийг цуцлах, эсвэл бууруулах эрхтэй. Банк зээлийн алдагдлын эрсдэлийг гэрээний мэдэгдлийн хугацаагаар зөвхөн хязгаарладаггүй бөгөөд үүний оронд үйлчлүүлэгчдийн зан төлөв, чанаргүйдлийн магадлал болон цаашдын эрсдэлийг бууруулах журмыг харгалзан хугацааны туршид үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тодорхойлон тооцдог. Банкны өмнөх туршлага болон банкны хүлээлт дээр үндэслэн эдгээр бүтээгдэхүүнүүдийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)***Кредит карт ба бусад зээлийн шугамууд (үргэлжлэл)*

Эдгээр бүтээгдэхүүнүүдийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц ихэссэн эсэх талаар одоо байгаа үнэлгээ нь зээлийн бусад бүтээгдэхүүнтэй адил байна. Энэ нь харилцагчийн дотоод зээлийн зэрэглэлд суурилсан боловч хэрэглээний өөрчлөлт зэрэг чанарын хүчин зүйлүүдээс ихээхэн шалтгаалж байгаа. Зээлийн карт болон овердрафт-д үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлыг дискаунтлахад ашигладаг зээлийн хүүгийн хэмжээ нь тухайн бүтээгдэхүүнүүдийн өртөж болзошгүй хугацааны туршид тооцогдох жилийн үр ашигт хүүгийн жилийн түвшинг үндэслэнэ. Энэхүү тооцоонд олон бүтээгдэхүүнүүд сар бүр бүрэн төлөгддөг тул хүү тооцоогүй болно.

Ирээдүйн мэдээлэл

ЗҮЦХА-ын загварт, Банк эдийн засгийн өгөгдлүүд дээр суурилсан ирээдүйн мэдээлэл дээр тулгуурладаг. Үүнд нь:

- Инфляц
- Эдийн засгийн өсөлт
- АНУ-н долларын ханш
- Зээлийн өсөлт
- Мөнгөний нийлүүлэлтийн өсөлт (M2)
- Хадгаламжийн хүүгийн түвшин (жигнэсэн дундаж ханш)
- Зээлийн хүүгийн түвшин (жигнэсэн дундаж ханш)

ЗҮЦХА-ын тооцоололд ашиглаж буй мэдээлэл нь санхүүгийн тайлангийн өдрөөрх зах зээлийн бүх шинж тэмдгийг агуулаагүй байх магадлалтай. Үүнийг шийдэхийн тулд, эдгээр ялгаа нь мэдэгдэхүйц материаллаг үед заримдаа түр тохируулга хийдэг.

Зээлийн сайжруулалт: Барьцаа хоронгийн үнэлгээ болон санхүүгийн баталгаа

Санхүүгийн хөрөнгийн эрсдэлийг бууруулах үүднээс, Банк нь боломжтой үедээ барьцаа хөрөнгийг ашигладаг. Барьцаа хөрөнгө нь төрөл бүрийн хэлбэрээр байдаг, жишээ нь: мөнгөн хөрөнгө, үнэт цаас, аккредитив болон баталгаа, үл хөдлөх хөрөнгө, авлага, бараа материал, бусад санхүүгийн бус хөрөнгө болон үр дүнгийн тооцооны гэрээ байна. Барьцаа хөрөнгийг эзэмшээгүй тохиолдолд Банкны санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэхгүй.

Зээлийн сайжруулалтаас хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээг, СТОУС-ын дагуу тусад нь хүлээн зөвшөөрөх шаардлагагүй бөгөөд өр төлбөрийн хэрэгслийн гэрээний нөхцлүүдийн салшгүй хэсэг гэж тооцогддог ба зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжилтэд оруулдаг. Үүний үндсэн дээр барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцоонд нөлөөлдөг. Барьцаа хөрөнгийг ерөнхийд нь хамгийн багадаа анх хүлээн зөвшөөрөхдөө болон хагас жилийн хугацаанд дахин үнэлдэг.

Боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор, Банк нь барьцаа хөрөнгийн зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгийг үнэлэхдээ идэвхтэй зах зээлийн мэдээллийг ашигладаг. Идэвхтэй зах зээл байхгүй бусад санхүүгийн хөрөнгийг үнэлгээний аргийг ашиглан үнэлдэг. Санхүүгийн бус барьцаа хөрөнгийг (жишээ нь: үл хөдлөх хөрөнгө) ипотекийн зуучлагч буюу 3 дагч этгээдээс ирсэн мэдээлэлд эсвэл орон сууцны үнийн индексүүдэд үндэслэн үнэлнэ. Барьцаалагдсан зээл нь зээлийн гэрээний нөхцөлд тусгагдсан эсвэл зээлийн салшгүй хэсэг болох ба зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцоонд хамрагдсан болно.

Зээлийн гэрээний нөхцөлтэй холбоогүй баталгааг балансын гадуурх зүйл ангид салангид үзүүлэх бөгөөд үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцооллыг хийдэг.

Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө

Хураан авсан барьцаа хөрөнгө нь уг хөрөнгийг бүртгэсэн өдрөөрх холбогдох зээлийн үлдэгдлийн хорогдуулсан өртөг болон бодит үнэ цэнээс борлуулах өртгийг хассан дүнгийн аль багаар анхлан хүлээн зөвшөөрдөг ба холбогдох зээл болон урьдчилгаа мөн тэдгээрийн үнэ цэнийн бууралтын санг балансын бүртгэлээс хасдаг. Дараагийн тайлант үеүдэд, хураан авсан барьцаа хөрөнгийг өртөг болон бодит үнэ цэнээс түүний борлуулахтай холбоотой гарах зардлыг хассан дүнгийн аль багаар бүртгэдэг ба эдгээр хөрөнгүүд нь тайланд бусад хөрөнгө хэсэгт тайлагнагддаг.

Борлуулах зориулалттай хөрөнгийн ангиллын шалгуур нь зөвхөн борлуулах өндөр магадлалтай байх бөгөөд хөрөнгийг одоогийн нөхцөлд нь шууд борлуулах боломжтой тохиолдолд л энэхүү шаардлагыг хангагдсан гэж үзнэ. Тухайн хөрөнгийн борлуулах шийдвэр нь буцаагүй байх эсвэл борлуулахад ямар нэгэн өөрчлөлт орох эсэхээс хамааран борлуулах үйл ажиллагаа нь тодорхойлогдоно. Удирдлага нь хөрөнгийг зарах төлөвлөгөөтэй байх шаардлагатай бөгөөд, ангилал хийсэн өдрөөс хойш нэг жилийн хугацаанд борлуулахаар төлөвлөж байх

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө (үргэлжлэл)

Борлуулах зориулалттай хөрөнгө гэж ангилсны дараа эд хөрөнгө, тоног төхөөрөмжийн элэгдлийг тооцохгүй. Худалдах зориулалттай гэж ангилагдсан хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд эргэлтийн зүйл болгон тусад нь үзүүлнэ. Нэмэлт тодруулгыг Тодруулга 19 болон Тодруулга 20-д тусгасан болно.

Данснаас хасах

Банк нь хөрөнгийн эргэн төлөлтийг зогсоосон үед санхүүгийн хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн данснаас хасна. Хэрвээ данснаас хасах үнэ хуримтлагдсан алдагдлаас их тохиолдолд, зөрүүгээр нь алдагдлыг нэмэгдүүлж дараа нь дансны нийт үнийн дүнг бууруулна. Дараах үеийн эргэн төлөлтүүд нь зээлийн алдагдлын зардлыг бууруулна.

Гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон зээлүүд

Банк заримдаа барьцаа хөрөнгийг хураах гэхээсээ илүү зээлдэгчийн санхүүгийн хүндрэлийн улмаас зээлийн анхны нөхцөлд хөнгөлөлт, өөрчлөлт оруулдаг.

Зээлдэгчийн одоогийн эсвэл хүлээгдэж буй санхүүгийн хүндрэлээс үүдэн хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг Банк хийж болно гэж үздэг бөгөөд зээлдэгч санхүүгийн хувьд хэвийн байсан бол Банк энэхүү хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг зөвшөөрөхгүй болно. Санхүүгийн хүндрэлийг харуулсан үзүүлэлтүүд нь Гэрээг биелүүлээгүй байх эсвэл Зээлийн Эрсдэлийн хэлтсээс гаргасан үзүүлэлтүүдээр тодорхойлогдоно. Энэхүү өөрчлөлтүүдэд төлбөрийн хугацааг сунгах, зээлийн шинэ нөхцлийг зөвшөөрөх зэрэг орно. Гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөний дараа аливаа үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо өөрчлөлтөөс өмнө тооцоолсон анхны үр ашигт хүүг ашиглан хэмжинэ. Шинэчилсэн зээлийн ирээдүйн төлбөрийг үргэлжлэх боломжтой гэдгийг хянах нь Банкны бодлого юм.

Зээлийг дахин тохируулж, өөрчилсөн боловч хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд зээлийн эрсдэл ихээхэн хэмжээгээр нэмэгдсэн гэж үздэг тул зээлийг 2-р шатанд ангилдаг. Хөрөнгө нь 2-р шатанд ангилагдсаны дараа зөвхөн дараах шалгууруудыг хангаж байж төрөлд ангилагдах боломжтой:

- Бүх зээлүүд нь хэвийн байх ёстой
- Шинэчилсэн төлбөрийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу зургаан сарын хугацаанд тогтмол төлбөрийг хийж байсан байх
- Үйлчлүүлэгч хугацаа нь 30 хоногоос хэтэрсэн ямар ч гэрээ байгуулаагүй байх

Шинэчлэгдсэн буюу Өөрчлөлт орсон хөрөнгийн талаарх мэдээллийг 34-р тодруулгад тусгасан болно.

Бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайланд зааснаар бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгөд касс дахь мөнгө, Монголбанкин дахь хязгаарлалтгүй харилцах данс, Засгийн газрын үнэт цаас болон бусад Банкин дахь харилцах ба 3 сар түүнээс бага хугацаатай хадгаламжууд орно.

Тов Банкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл

Монголбанкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдлийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх бөгөөд Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд ашиглах боломжгүй, заавал байлгах нөөцийн хүүгүй хадгаламж тул үүнийг мөнгөн гүйлгээний тайлан дахь мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд оруулахгүй.

Буцаан худалдан авах хэлцлүүд

Ирээдүйд тодорхой заасан хугацаанд буцаан худалдан авах нөхцөлтэй хэлцэл (“репо”)-ийн дор худалдсан үнэт цаасыг санхүүгийн байдлын тайлангаас үл хүлээн зөвшөөрөхгүй. Учир нь Банк эзэмшилтэй холбоотой ихэнхи эрсдэлийг хүлээж, өгөөжийг хүртэж байна. Санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн авсан бэлэн мөнгөө хөрөнгөөр, репо хэлцлийн хуримтлагдсан хүүг өр төлбөрөөр тус тус тусгах ба энэ нь Банкинд олгосон зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Борлуулсан ба ирээдүйд буцаан худалдан авах үнийн зөрүүг хүүгийн зардал гэж үзэж үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна. Нөгөө тал нь үнэт цаасыг худалдах эсвэл дахин барьцаалах эрхтэй бол, Банк нь тухайн үнэт цаасуудыг санхүүгийн байдлын тайландаа арилжаалах зориулалттай барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө эсвэл арилжаалах зориулалттай барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын аль тохиромжтой ангилалд үлдээнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Буцаан худалдан авах хэлцлүүд (үргээжлэл)

Эсрэгээрээ, буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)-ийн дор худалдан авсан үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрдөггүй. Төлсөн мөнгөө хуримтлуулсан хүүгийн хамт тайлан тэнцэлд “Зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаа” гэж тусгах ба энэ нь Банкнаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Худалдан авсан ба буцаан худалдах үнийн зөрүүг “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого” гэж бүртгэх ба үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна. Хэрэв буцаан худалдах хэлцлээр худалдан авсан үнэт цаасыг гуравдагч талд худалдсан бол үнэт цаасыг буцаан өгөх үүргийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн өр төлбөр” гэж бүртгэх ба бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бодит үнэ цэнийн аливаа олз эсвэл гарзыг “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэнэ.

Үнэт цаасны зээллэгүүд ба өр төлбөр

Үнэт цаасны зээллэг, зээлийн гүйлгээг ихэвчлэн үнэт цаас эсвэл бэлэн мөнгөөр барьцаалдаг. Үнэт цаасыг гэрээт этгээдэд шилжүүлэхдээ өмчлөлийн эрсдэл, өгөөжийг шилжүүлсэн тохиолдолд зөвхөн санхүүгийн байдлын тайланд тусгадаг. Барьцаалах хэлбэрээр урьдчилж авсан эсвэл хүлээн авсан бэлэн мөнгө нь хөрөнгө, өр төлбөр хэлбэрээр бүртгэгддэг.

Зээл авсан үнэт цаасыг дараа нь гуравдагч этгээдэд худалдахаас бусад тохиолдолд санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөхгүй бөгөөд энэ тохиолдолд үнэт цаасыг буцааж өгөх үүргийг арилжих зориулалттай санхүүгийн өр төлбөр дотор богино хугацааны борлуулалт хэлбэрээр бүртгэгдэх бөгөөд бодит үнэ цэнийг нь ашиг алдагдалтай нь үнэлж цэвэр арилжаанаас олсон орлогод тайлагнана.

Түрээс

Банк нь гэрээ байгуулагдах үед түрээсийн шинж чанар агуулсан эсэхийг үнэлдэг. Өөрөөр хэлбэл гэрээнд тодорхойлогдож байгаа хөрөнгийг хэсэг хугацааны турш ашиглан хянах эрхийг шилжүүлсэн болно.

Банк - түрээслэгч

Банк нь богино хугацаатай түрээс эсвэл бага өртөгтэй хөрөнгийг түрээслэхээс бусад тохиолдолд бүх түрээсийг хүлээн зөвшөөрөх, хэмжих нэг аргыг ашигладаг. Банк нь түрээсийг төлөх түрээсийн өр төлбөрийг болон хөрөнгийг ашиглах эрхийг хүлээн зөвшөөрдөг.

Ашиглах эрхийн хөрөнгө

Банк нь ашиглах эрхийн хөрөнгийг түрээсийн өдрөөс эхлэн хүлээн зөвшөөрдөг (жишээлбэл, үндсэн хөрөнгийг ашиглах боломжтой болсон өдөр). Ашиглах эрхийн хөрөнгийг хуримтлагдсан элэгдэл, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хасч өртгөөр нь хэмжиж, түрээсийн өр төлбөрийг дахин үнэлэхэд тохируулна. Ашиглах эрхийн хөрөнгийн өртөгт түрээсийн өр төлбөр, хүлээн авсан түрээсийн эхний өртөг, түрээсийн урамшууллыг авалгүйгээр эхлэхээс өмнө хийсэн түрээсийн төлбөр орно. Ашиглах эрхийн эд хөрөнгийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын дагуу элэгдэлд оруулдаг. Ашиглах эрх нь 24-р тодруулгад тусгагдсан бөгөөд Банкны бодлогын дагуу үнэ цэнийн бууралтад орно.

Түрээсийн өр төлбөр

Түрээсийн эхлэх өдөр Банк нь түрээсийн хугацаанд хийгдэх түрээсийн төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнээр хэмжсэн түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Түрээсийн төлбөрт тогтмол төлбөр (түрээсийн урамшууллыг аваагүй), индекс эсвэл хувь хэмжээнээс хамаарах хувьсах түрээсийн төлбөрүүд, үлдэгдэл үнийн баталгааны дагуу төлөх хүлээгдэж буй төлбөрүүд орно. Индекс эсвэл хувь хэмжээнээс хамааралгүй хувьсах түрээсийн төлбөрийг өдөөх үйл явдал, нөхцөл байдлын үеийн зардал гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Банк - түрээслүүлэгч

Түрээсийн хөрөнгийн бүх эрсдэл ба өгөөжийн их хэмжээгээр шилжүүлээгүй түрээсийг үйл ажиллагааны түрээс гэж ангилдаг. Түрээсийн орлого нь түрээсийн хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар ашиг алдагдлын тайлангийн бусад орлогод хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Үйл ажиллагааны түрээсийг тохиролцох, зохицуулахтай холбоотой анхны шууд зардлыг түрээсэлсэн хөрөнгийн дансанд нэмж, түрээсийн хугацаанд орлоготой адил зарчмаар бүртгэнэ. Болзошгүй түрээсийн орлогыг тухайн хугацаанд бусад орлогод хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)****Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө**

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үндсэн хөрөнгийг анх шууд холбогдон гарсан аливаа зардлыг шингээсэн өртгөөр хүлээн зөвшөөрнө. Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа бодит үнэ цэнийн аргаар тайлант өдрөөрх зах зээлийн үнэлгээгээр толилуулна. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн аливаа олз ба гарзыг холбогдох татварын нөлөөг тооцсон дүнгээр тайланд үед ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо Олон улсын үнэлгээний стандартын хорооноос зөвлөсөн үнэлгээний загварыг мөрдсөн хараат бус мэргэшсэн үнэлгээчний жилийн үнэлгээний тайланг үндэслэнэ.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг борлуулсан үед(жишээ нь худалдан авагч тал тухайн хөрөнгийг бүрэн ашиглах эрхийг авсан өдрөөр) эсвэл ашиглалтаас бүрэн гарсан болон тухайн хөрөнгийг борлуулснаар хүртэх эдийн засгийн өгөөж байхгүй болсон үед данснаас хасна. Тухайн хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг данснаас хасахдаа бусад хувьсах хүчин зүйлүүд болох гол санхүүгийн бүрэлдэхүүн оршиж байгаа эсэх, мөнгөн бус шинжтэй давуу талууд болон худалдан авагч талд өгөх өглөг(зарим тохиолдолд) зэргийн нөлөөг авч үзнэ.

Хэрэв хөрөнгийн зориулалтад өөрчлөлт орсон бол хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгөөс/-д шилжүүлдэг. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг банкны ашиглалтад буй үндсэн хөрөнгөрүү шилжүүлэх тохиолдолд ашиглалтад өөрчлөлт орсон өдрөөрх бодит үнэ цэнээр хөрөнгийн өртгийг тооцож дараагийн хэмжилтүүдийг хийнэ. Үндсэн хөрөнгөөс хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгөд шилжвэл, Банк нь тухайн өдрөөр дагаж мөрдөж буй Үндсэн хөрөнгийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу хүлээн зөвшөөрнө.

Үндсэн хөрөнгө болон ашиглах эрхийн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийг хуримтлагдсан элэгдэл, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хасч тооцсон өртгөөр бүртгэнэ. Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны өөрчлөлтийг тооцохдоо, нөхөн төлбөрийн хугацаа, аргачлалыг өөрчлөх замаар тооцно. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд хөрөнгө, тоног төхөөрөмжөөс тусад нь харуулав. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын дагуу элэгдүүлнэ.

Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг тухайн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар тооцно:

Барилга	40 жил
Компьютер	2 жил
Оффисын тавилга, тоног төхөөрөмж	10 жил
Тээврийн хэрэгсэл	10 жил

Үйлчлүүлэгчээс шилжсэн эд хөрөнгө, тоног төхөөрөмжийг хяналтандаа авсан өдрөөс эхлэн бодит үнэ цэнээр нь хэмждэг.

Барилгыг дараагийн тайлант хугацаанд хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэлгээ хийсэн өдөр хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмжинэ. Дахин үнэлж буй хөрөнгийн дансны үнийг бодит үнэ цэнээр материаллаг байдлаар зөрүүгүй байлгах давтамжтайгаар хөрөнгийн үнэлгээг хийнэ.

Барилгыг дахин үнэлэх давтамж нь үнэлж буй тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс хамаарна. Үнэлж буй хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь бүртгэлийн дүнгээсээ материаллаг хэмжээгээр зөрж буй үед цаашдын дахин үнэлгээ шаардлагатай. Зарим барилгын бодит үнэ цэнэ нь их хэмжээгээр, хувьсан өөрчлөгддөг тул жил бүр үнэлэх шаардлагатай байдаг. Бодит үнэ цэнэ нь бага хэмжээгээр өөрчлөгддөг барилгын хувьд тогтмол үндсэн хөрөнгийн үнэлгээ шаардлагатай. Үүний оронд гурав эсвэл таван жил тутам үнэлэх шаардлагатай.

Үндсэн хөрөнгө дахин үнэлснээс үүссэн нэмэгдлийг эздийн өмчийн тайлангийн үндсэн хөрөнгө дахин үнэлсний нэмэгдэл хэсэгт тайлагнана. Хэрэв үндсэн хөрөнгийг өмнө нь дахин үнэлээд дахин үнэлгээний бууралтыг орлого үр дүнгийн тайланд тусгасан байсан хөрөнгийг дахин үнэлснээр нэмэгдэл бүртгэхээр байвал өмнөх тайлант хугацаанд хүлээн зөвшөөрсөн зардлыг буцааж орлого үр дүнгийн тайланд тайлагнаж болно.

Хөрөнгийн үнэлгээний илүүдлээс хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлгийг дахин үнэлэгдсэн хөрөнгийн илүүдэл элэгдэлтэй тэнцэх хэмжээний дүнтэй хийнэ. Нэмж дурдвал, дахин үнэлгээний өдөр хуримтлагдсан элэгдлийг хөрөнгийн дансны нийт дүнгээс хасч, цэвэр дүнг хөрөнгийн дахин үнэлэгдсэн дүнгээр буцаана. Борлуулсан хөрөнгө болон хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө, тоног төхөөрөмжөөс тусад нь харуулав. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын дагуу элэгдүүлнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)****Үндсэн хөрөнгө болон ашиглах эрхийн хөрөнгө**

Үндсэн хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсвэл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашгийн хүлээлт үгүй болсон үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Үндсэн хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого (борлуулснаас олсон орлого болон хөрөнгийн дансны үнийн зөрүүгээр тооцно), дансны цэвэр үнэ хоёрын зөрүүг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Үндсэн хөрөнгийн үлдэх өртөг, ашиглалтын хугацаа, элэгдүүлэх аргыг санхүүгийн жилийн эцэс бүрт хянаж үздэг ба зохистой үед залруулж тохируулдаг.

Дуусаагүй барилгын өртөгт барилгын материал болон бусад холбогдох нэмэлт зардал орох ба үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр бүртгэгддэг. Дуусаагүй барилгын ажил дуусч ашиглалтанд орох хүртэл элэгдэл тооцогддоггүй.

Биет бус хөрөнгө

Банкны биет бус хөрөнгөд компьютерийн програм хангамж лиценз болон газар ашиглах эрх орно.

Зөвхөн биет бус хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж Банкинд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед биет бус хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө. Тусд нь авсан биет бус хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Бизнесийн нэгдлийн үед олж эзэмшсэн биет бус хөрөнгийн өртөг нь олж эзэмшсэн өдрийн бодит үнэ цэнэ байна. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, биет бус хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр нь тайланд тусгадаг.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа нь тодорхой эсвэл тодорхой бус эсэхийг үнэлнэ. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай хугацааны туршид нь хорогдуулна. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа болон аргыг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянаж үздэг. Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацаа эсвэл хүлээгдэж буй ирээдүйн үр өгөөжийн хэв загварт орсон өөрчлөлтийг хорогдуулалтын хугацаа эсвэл аргын аль тохиромжтойг нь өөрчлөх замаар бүртгэлд тусгах ба уг өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ. Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын зардлыг орлогын тайланд биет бус хөрөнгийн үүрэгтэй нь нийцсэн зардлын бүлэгт хүлээн зөвшөөрнө. Газар ашиглах эрхийн хугацаа тодорхойгүй бөгөөд тайлант жил бүр үнэ цэнийн бууралтад орсон эсэхийг үнэлдэг.

Биет бус хөрөнгийн өртгийг дараах ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан, үлдэх өртөг хүртэл нь хорогдуулна. Үүнд:

Компьютерийн програм хангамж (Банкны үндсэн програм хангамж)	2-10 жил
Програм хангамж, лиценз	1-3 жил

Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсон байж болох шинж тэмдэг байгаа эсэхийг Банк тайлант хугацаа тутамд шалгаж үздэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн эсвэл жилд нэг удаа хийдэг хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын тестийг хийж гүйцэтгэх үед Банк нь хөрөнгөөс цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцож үздэг. Цуглуулан авах дүн нь хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн бодит үнэ цэнэ (борлуулалтын зардлыг хасаж тооцсон) ба ашиглалтын өртөг хоёрын аль өндөр нь байна. Цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцохдоо хөрөнгө нь бусад бүлэг хөрөнгийн хамт эсвэл хамааралтай байдлаар мөнгөн урсгал бий болгодоггүй бол хөрөнгө тус бүрээр тооцоолно. Хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн дансны дүн нь цуглуулан авах дүнгээс илүү байгаа үед хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзэн цуглуулан авах дүн хүртэл нь бууруулж бүртгэнэ.

Ашиглалтын үнийг үнэлэхдээ, тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалыг мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ ба хөрөнгөд харгалзах эрсдэлүүдийн талаарх өнөөгийн зах зээлийн үнэлгээнүүдийг тусгасан татварын өмнөх хөнгөлөлтийн хувь хэмжээгээр бууруулан өнөөгийн үнэ цэнийг олно. Борлуулалтын зардлыг хассаны дараах бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашиглан тооцоолно. Үнэлгээний үржүүлэгч, нийтэд хувьцаагаа зардаг охин компанийн хөрөнгийн бирж дээрх хувьцааны үнэ эсвэл бодит үнэ цэнийн бусад үзүүлэлтүүдээр эдгээр тооцооллыг хэмжиж болно. Тасралтгүй үйл ажиллагааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдал нь орлого үр дүнгийн тайланд тайлагнана. Зөвхөн дахин үнэлгээгээр үнэлэгдсэн өмч хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хөрөнгийн дүнтэй нийцүүлэн дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Гүүдвиллээс бусад хөрөнгүүд дээр, тайлагналын өдөр бүр өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал арилсан эсвэл буурсан эсэх талаар ямар нэгэн шинж тэмдэг байгаа эсэх талаар үнэлгээг хийдэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрвэл Банк нь тухайн хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн нөхөн төлөгдөх дүнг ойролцоогоор тооцож үзнэ.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэжлэл)

Хамгийн сүүлд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш хөрөнгийн цуглуулан авах дүнг тодорхойлоход ашигласан тооцооллуудад өөрчлөлт гарсан тохиолдолд л өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцаана. Буцаалт нь хязгаартай байх ба ингэснээр хөрөнгийн бүртгэлийн дүн нь цуглуулан авах дүн ба өмнөх жилүүдэд хөрөнгийн үнэ цэнийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөөгүй байсан бол байх ёстой байсан бүртгэлийн цэвэр дүнгээс (элэгдлийг хассан цэвэр дүнгээс) хэтрэхгүй байна. Хөрөнгө нь дахин үнэлсэн дүнтэй адил байгаа тохиолдолд дахин үнэлгээний нэмэгдлээр тооцогдох бөгөөд бусад тохиолдолд дээр дурдсан буцаалтуудыг ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Хязгааргүй хугацаатай биет бус хөрөнгийг жил бүр эсвэл дансны үнэ нь бодит үнэ цэнээс бага байх шинж илэрсэн тухай бүрт мөнгө бий болгогч нэгжийн түвшинд үнэ цэнийн бууралт байгаа эсэхийг шалгадаг.

Сангууд

Банкинд өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд үүссэн өнөөгийн үүрэг (хуулийн эсвэл ёс зүйн) байгаа энэхүү үүргээ биелүүлэхэд эдийн засгийн өгөөж агуулсан баялгийг зарцуулах нь тодорхой болсон ба үүргийн дүнг бодитойгоор ойролцоолон тооцоолох боломжтой үед нөөцийг хүлээн зөвшөөрнө. Мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ материаллаг нөлөөтэй байх үед Банк нь тухайн өглөгтэй холбогдох хүүгийн түвшинг татварын өмнөх түвшинд тохируулж дискаунтлах замаар нөөцийн хэмжээг тодорхойлно. Аливаа нэг нөөцтэй холбоотой зардлыг ашиг, алдагдлаар аливаа нөхөн төлбөрийг хассан цэвэр дүнгээр нь бусад үйл ажиллагааны зардалд толилуулна.

Сегмент тайлан

Үйл ажиллагааны сегментийн гишүүд нь нөөцийг хуваарилах, үйл ажиллагааны сегментүүдийн гүйцэтгэлийг үнэлэх үүрэгтэй гүйцэтгэх удирдлагын хороонд өгсөн дотоод тайлагналын дагуу тайлагнадаг.

Ажиллагсдын тэтгэмж

Богино хугацаат тэтгэмж

Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилд нь зардалд тусгана. Ажилтнуудад ээлжийн амралт зэрэг богино хугацааны чөлөөтэй үед нөхөн олговрыг ажилласан жилийг нь харгалзан олгодог бөгөөд өвчтэй байх хугацааны нөхөн олговрыг цаг тухайд нь олгодог.

Заавал төлөх даатгалын шимтгэлүүд

Монгол улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь ашиг, алдагдлын тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Татвар

Тайлант хугацааны орлогын албан татвар

Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өнөөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсвэл татварын байгууллагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн байдлаар Банкны үйл ажиллагаагаа явуулж буй улсад хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.

Эздийн өмч ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн зүйлтэй холбоотой тайлант хугацааны орлогын албан татвар нь ашиг алдагдлын тайланд бус эздийн өмч эсвэл бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тухайлан хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Удирдлага нь татварын тайланд тусгасан өөрийн байр суурийг үе үе үнэлж, тайлбар тодруулга шаардлагатай холбогдох татварын зохицуулалтыг харгалзан үздэг.

Хойшлуулсан татвар

Хойшлуулсан орлогын албан татварыг тайлагналын өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь, тэдгээрийн санхүүгийн бүртгэлийн дүн хоёрын хооронд түр зөрүүний дүнгээс тайлан тэнцлийн аргыг хэрэглэн тооцдог.

Дараахаас бусад бүх түр зөрүүнүүд дээр хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Хэрэв хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөр нь гүүдвиллээс эсвэл бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол
- Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт, хамтарсан компани дахь ашиг сонирхолтой холбоотой татвар ногдох түр зөрүүнүүдийн хувьд, үүссэн түр зөрүүний буцаалт нь ойрын ирээдүйд арилахгүй ба түр зөрүүг

Хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр хянаж үздэг ба энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого орж ирэх магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна.

Үл хүлээн зөвшөөрсөн хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр дахин үнэлж үздэг ба хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн татвар ногдох орлого ирээдүйд орж ирэх магадлалтай болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Хөрөнгийг олж авах эсвэл өр төлбөрийг барагдуулах тэр тайлант хугацаанд хэрэглэгдэнэ гэж хүлээж байгаа (тайлант жилийн эцсийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд дээр үндэслэн) татварын хувь хэмжээгээр хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө, өр төлбөрийг хэмжинэ.

Арилжаалах зориулалттай хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн дахин үнэлгээ, гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл болон мөнгөн гүйлгээний хейджийн өөрчлөлттэй холбоотой бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгагдсан татвараас бусад хойшлогдсон татвар ба орлогын албан татвар нь орлогын тайланд орлогын албан татварын буцаан авалт эсвэл зардлаар хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Энэ нь дараагаар бусад дэлгэрэнгүй орлогоос (БДО) орлогын тайлан руу холбогдох хойшлуулсан ашиг алдагдлын хамт дахин ангилагдана.

Мөн Банк нь, өөрийн хөрөнгө гэж ангилсан санхүүгийн хэрэгслүүдтэй холбоотой зардал, төлбөрийн татварын үр дагаврыг өөрийн хөрөнгө гэж шууд хүлээн зөвшөөрнө.

Банк нь хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнах хуулиар олгогдсон эрхтэй ба тооцоог цэвэр дүнгээр барагдуулах зорилготой бол цэвэршүүлэн тайлагнаж болно.

Өөрийн хөрөнгө ба энгийн хувьцааны ногдол ашиг

Энгийн хувьцааг өөрийн хөрөнгөд ангилна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээтэй холбоотой гүйлгээний зардлыг татвар суутгасан дүнгээр нь өөрийн хөрөнгөөс хасна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээний өртөгт зөвхөн өөрийн хөрөнгийн гүйлгээнд шууд холбоотой гадны нэмэгдүүлсэн өртгөөс бусад өртгийг оруулахгүй.

Энгийн хувьцааны ногдол ашгийг өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрөх ба Банкны хувьцаа эзэмшигчид баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасна. Хугацааны дундуурх ногдол ашгийг зарласан, Банк буцаах аргагүй болсон үед өөрийн хөрөнгөөс хасна.

Бусад нөөц

Банкны санхүүгийн байдлын тайлан дээрх өөрийн хөрөнгөд бүртгэгдсэн бусад нөөцөд дараах нөөцүүд орно. Үүнд:

Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц

Банкны барилга болон газар дахин үнэлснээс үүссэн нэмэгдлийг бүртгэдэг нөөцийн сан

Бодит үнэ цэнийн нөөц

Бодит үнэ цэнийн нөөц нь орлого -д ангилагдсан өрийн хэрэгслийн бодит үнийн хуримтлагдсан цэвэр өөрчлөлт, хүлээгдэж буй алдагдлыг хассан дүнгээр, хувьцааны хэрэгслийн бодит үнийн хуримтлагдсан цэвэр өөрчлөлтөөс бүрдэнэ.

Нийгмийн хөгжлийн сан

Удирдлагын шийдвэрээр хуримтлагдсан орлогын тодорхой хувийг Банкны ажилчдын нийгэм, эдийн засгийн хэрэгцээг хангахад зарцуулагддаг сан юм.

Эрсдэлийн сангийн нөөцүүд

Банк нь урьдчилан тооцоолоогүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд нөөцийг байгуулдаг. Удирдлагын шийдвэрээр хуваарилагдаагүй үлдсэн орлогын тодорхой хэсгийг эдгээр нөөцөд шилжүүлдэг.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ

Холбоотой талууд гэдэгт Банктай дараах байдлаар холбогдсон аж ахуйн нэгж болон хувь хүн орно. Үүнд:

- (а) Банктай дараах байдлаар холбогдсон хувь хүн эсвэл тухайн хувь хүний ойрын төрөл садан:
 - (i) Банкинд дангаараа эсвэл хамтран хяналт тогтоосон;
 - (ii) Банкинд томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл;
 - (iii) Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.
- (б) Дараах нөхцлүүдийн аль нэг нь биелсэн тохиолдолд аж ахуйн нэгж нь Банкинд хамааралтай болно. Үүнд:
 - (i) Аж ахуйн нэгж болон Банкны нэг ижил Группийн гишүүд байх (толгой компани, охин компани болон нөгөө охин компани тус бүр нь бусадтайгаа холбоотой).
 - (ii) Нэг аж ахуйн нэгж нь нөгөө аж ахуйн нэгжийн хараат компани эсвэл хамтын хэлэлцээрт компани (эсвэл нөгөө аж ахуйн нэгж нь гишүүн болох Банкны хараат компани эсвэл хамтарсан хэлэлцээрт компани).
 - (iii) Аль аль аж ахуйн нэгж нь нэг ижил гуравдагч этгээдийн хамтарсан хэлэлцээрт компаниуд.
 - (iv) Нэг аж ахуйн нэгж нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хамтарсан хэлэлцээрт компани бөгөөд нөгөө этгээд нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хараат компани.
 - (v) Аж ахуйн нэгж нь Банкны эсвэл Банктай холбоотой аж ахуйн нэгжийн ажилчдыг урамшуулах зорилгоор ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэмж олгодог. Хэрвээ Банк нь уг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлдэг бол дэмжлэг хүртэж буй ажиллагсад нь мөн Банктай холбоотой тал болно.
 - (vi) Аж ахуйн нэгжийг (а)-д тодорхойлсон хувь хүн дангаараа эсвэл хамтран хяналт тогтоодог.
 - (vii) (а)(i)-д тодорхойлсон хувь хүн нь аж ахуйн нэгжид томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл уг аж ахуйн нэгжийн (эсвэл аж ахуйн нэгжийн толгой компанийн) гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.
 - (viii) Аж ахуйн нэгж нь эсвэл Банкны аль нэг гишүүн эсвэл Банкны толгой компанид гол удирдах албан тушаалтай.

Холбоотой талуудын боломжит бүх хамаарлыг харгалзахдаа зөвхөн хуулийн хэлбэрийг биш хамаарлын мөн чанарыг чухалчлан анхаарсан болно. Холбоотой талуудтай хийсэн бүх материаллаг ажил гүйлгээ болон үлдэгдлийг санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгуудад тодруулсан бөгөөд дэлгэрэнгүйг тодруулга 36-с харна уу.

3. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ БОЛОН ТӨСӨӨЛЛҮҮД

Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх ажил нь санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаарх орлого, зардал, хөрөнгө ба өр төлбөр дээр үнэлэмж, ойролцоолсон тооцоолол, төсөөлөл хийх ба тэдгээрийн дагалдах тодруулгууд болон болзошгүй өр төлбөр дээр тодруулга хийхийг удирдлагаас шаарддаг. Эдгээр тооцоолол, төсөөллүүдийн тодорхойгүй байдал нь ирээдүйд хөрөнгө ба өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд материаллаг залруулга хийхэд хүргэж болно. Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэглэх явцадаа удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг тодорхойлохдоо тайлагналын өдрөөр хөрөнгө өр төлбөрийн дансны үнэд дараагийн санхүүгийн жилд ноцтой материаллаг залруулга орж болохуйц ирээдүйн болон бусад чухал эх үүсвэрээс гарч болохуйц тооцооллын тодорхой бус байдлыг харгалзан үзэж дараах үнэлэмж, ойролцоолсон тооцооллуудыг хэрэглэдэг.

Ирээдүйн хөгжлийн талаарх одоо байгаа нөхцөл байдал, таамаглал нь Банкны хяналтаас гадуур нөхцөл байдлаас шалтгаалан өөрчлөгдөж болох ба хэзээ болох тухай таамаглалд тусгагдсан байдаг. Санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн дүн, удирдлагын нягт нямбай үнэлгээтэй хамгийн их нөлөө үзүүлсэн зүйлсийг холбогдох шүүмж / тооцоотой харьцуулж дор харуулав.

Үнэлэмжүүд

Ковид 19

Ковид 19-ийн цар тахлын эхний тохиолдол 2019 оны сүүлээр бүртгэгдсэн. Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас 2020 оны 3-р сарын 11-ний өдөр коронавирусыг дэлхийн цар тахал гэж зарласан.

3. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ БОЛОН ТӨСӨӨЛЛҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)*Ковид 19 (үргэлжлэл)*

Ковид-19 цар тахал нь хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой таамаглал, тооцооллын тодорхой бус байдлыг бий болгож байна. Тиймээс Банк санхүүгийн тайланг уншигчдад санхүүгийн тайланд ашигласан аргачлалыг ойлгоход нь туслах үүднээс нэмэлт тодруулга шаардлагатай эсэхийг үнэлж үзсэн

Гэрээг сунгах, цуцлах сонголт бүхий түрээсийн хугацааг тодорхойлох (Банк түрээслэгчээр)

Банк түрээсийн хугацааг цуцлах боломжгүй гэж тодорхойлсон бөгөөд түрээсийн гэрээг хэрэгжүүлэх үндэслэлтэй бол хугацааг сунгах сонголт, эсвэл түрээсийн гэрээг цуцлах сонголтод хамаарах хугацаатай хамт тогтооно.

Банк нь хугацааг сунгах, цуцлах сонголтыг багтаасан хэд хэдэн түрээсийн гэрээтэй. Банк түрээсийн гэрээг сунгах, цуцлах сонголтыг хэрэгжүүлэх эсэх нь үндэслэлтэй эсэхийг үнэлэхэд тунгааж бодох шийдвэрийг хэрэгжүүлдэг. Шинэчлэх эсвэл дуусгавар болгох эдийн засгийн хөшүүргийг бий болгох бүхий л хүчин зүйлийг харгалзан үздэг. Ажиллаж эхэлсэн өдрөөс хойш түүний хяналтад хамаарах чухал үйл явдал, нөхцөл байдалд өөрчлөлт, шинэчлэлт хийх, цуцлах сонголтыг хэрэгжүүлэх, хэрэгжүүлэхгүй байдалд нөлөөлөхүйц томоохон үйл явдал, өөрчлөлт гарсан тохиолдолд Банк түрээсийн хугацааг дахин үнэлнэ (жишээлбэл, түрээсийн зориулалттай үлэмж сайжруулалт хийх эсвэл түрээслэх хөрөнгийг мэдэгдэхүйц өөрчлөх).

Сангууд болон болзошгүй өр төлбөр

Банкны шүүхийн зарга маргааны эрсдэл нь үйл ажиллагааны нэг хэсэг байх хууль эрх зүйн зохицуулалтын орчинд үйл ажиллагаагаа явуулдаг. Үүнээс үүдэн, Банк Монгол Улсад өөрийн ердийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх төрөл бүрийн шүүхийн болон арбитрын хэрэгт оролцох магадлалтай юм.

Банк нь аливаа шүүхийн маргаантай хэргээс үүсэх магадлалтай хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолж түүнд ногдох үнэ цэнийн бууралтын санг тухай бүрт нь байгуулдаг. Хохирол үүсэх магадлалтай ч хохирлын хэмжээг зохистойгоор үнэлэх боломжгүй тохиолдолд Банк болзошгүй өр төлбөрөөр толилуулдаг. Гэсэн хэдий ч Банк дээрх тооцооллуудыг маргаантай хэрэг тус бүрээр толилуулах нь тухайн хэргийн үр дүнд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй гэж үзвэл санхүүгийн тайландаа хэрэг тус бүрээр нь дэлгэрэнгүй толилуулдаггүй.

Банк нь учирч болох алдагдлын хэмжээ, үүсэх магадлалын болон тодорхой бус байдлыг харгалзан мэргэжлийн зөвлөгөө авах, хэргийн үе шат болон адил төсөөтэй хэргийн түүхэн баримтууд цуглуулах зэрэг арга хэмжээг авч ажилладаг. Эдгээр тооцооллыг хийхэд ихээхэн үнэлэмж шаарддаг. Үнэ цэнийн бууралтын сан болон бусад болзошгүй өр төлбөрийн талаарх дэлгэрэнгүйг тодруулга 33-ээс үзнэ үү.

Тооцоолол болон төсөөллүүд*Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт*

СТОУС-9 дагуу бүх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтыг тооцоход Банкны удирдлагын үнэлэмж шаардагддаг. Ялангуяа ирээдүйн мөнгөн урсгалын дүн болон хугацаа, барьцаа хөрөнгийн үнэлгээг тодорхойлох шаардлагатай байдаг. Эдгээр тооцоолол нь хэд хэдэн хүчин зүйлээс шалтгаалан өөрчлөгдөх бөгөөд эдгээрийн өөрчлөлт нь өөр өөр түвшний үнэ цэнийн бууралтын сан байгуулахад хүргэдэг.

Банкны зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын (ЗҮЦХА) тооцоолол нь хувьсах өгөгдөл болон тэдгээрийн харилцан хамаарлыг сонгоход ашигласан олон төсөөллүүдээс бүрдсэн цогц загварын үр дүн юм. ЗҮЦХА загварын элементүүд нь доорх нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж болон тооцооллыг шингээсэн байна:

- Тус тусын үнэлгээ бүрт ашиглах чанаргүйдлийн магадлалыг (ЧМ) тодорхойлдог Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний загвар
- Банкны шатлалын үнэлгээ
- Банкны санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээгээр ихэссэн байна гэж үнэлэх шалгуур үзүүлэлтүүд болон санхүүгийн хөрөнгүүдийн нөөц санг нийт хугацааны ЗҮЦХА болон чанарын үнэлгээ ашиглан тооцно
- ЗҮЦХА нь бүлгийн үнэлгээгээр тооцоологддог бол санхүүгийн хөрөнгийн сегментчлэл
- Өгөгдлүүдийн сонголт болон томъёонуудыг ашиглан ЗҮЦХА загварын хөгжүүлэлт
- Макро эдийн засгийн өгөгдлүүдийн харилцан холбоо хамаарлыг тодорхойлох болон эдгээрийн чанаргүйдлийн магадал (ЧМ), чанаргүйдэлд өртөх дүн (ЧӨД), алдагдалд хүргэх чанаргүйдэлд (АХЧ) үзүүлэх нөлөө зэрэг
- ЗҮЦХА загварт ирээдүйг чиглэсэн макро эдийн засгийн хувилбаруудаас сонгох, тэдгээрийн жигнэсэн дундаж магадлалыг тодорхойлох, эдийн засгийн өгөгдлүүдийг гаргах

Банк нь бодит алдагдал хүлээсэн дүн дээрээ үндэслэн өөрийн загварыг жил бүр үнэлж, шаардлагатай бол залруулж байх журамтай.

3. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ БОЛОН ТӨСӨӨЛЛҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Тооцоолол болон төсөөллүүд (үргэлжлэ)

Ковид-19-ийн үнэ цэнийн бууралтын нөөцөд үзүүлэх нөлөө

Ковид-19 ба Банкны цаашдын эдийн засгийн хүлээлтийн хувьд Банк ЗҮЦХА-ын тооцоонд ашигласан эдийн засгийн нөлөөллүүд болон таамаглалуудыг шинэчлэн боловсруулсан болно. Бүлгийн үнэлгээн дээр нөөцийн тооцоог хийхдээ эдийн засгийн хувилбар, макро эдийн засгийн таамаглалыг үнэлсэн. Ковид-19 цар тахлын эсрэг зээлийн загвар, таамаглал, түүний дотор макро эдийн засгийн таамаглалуудыг шинэчлэн боловсруулсан бөгөөд үүнээс харахад Банкны ЗҮЦХА-н тооцоог үндэслэсэн зээлийн үндсэн загвар, арга зүй нь өмнөх онтой нийцсэн хэвээр байна.

Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ

Ердийн хэлцлийн үед үндсэн (эсвэл хамгийн ашигтай) зах зээл дээр хөрөнгө борлуулахад эсвэл өр төлбөрийг шилжүүлэхэд төлөх шууд ажиглах боломжтой эсвэл үнэлгээний бусад аргыг ашигласан эсэхээс үл хамааран зах зээлийн одоогийн нөхцлийн дагуу хэмжилтийн өдрөөрх үнийн дүн нь (өөрөөр хэлбэл гарах үнэ нь) санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ болно. Санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэгдсэн санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ нь идэвхтэй зах зээл дээр байхгүй үед тоон загваруудыг ашиглах төрөл бүрийн үнэлгээний аргаар тодорхойлно. Эдгээр загваруудын өгөгдлийг ажиглах боломжтой зах зээлийн мэдээллээс авах бөгөөд мэдээлэл байхгүй үед үнэ цэнийг тодорхойлохын тулд үнэлэмж ашиглана. Үнэлэмж, тооцоолууд нь төлбөрийн чадвар болон (өөрийн болон харилцагч талын) зээлийн эрсдэлийн загвар өгөгдлүүд, санхүүжилтийн дүнгийн залруулга, харилцан хамаарал болон тогтворгүй байдлыг авч үзнэ. Бодит үнэ цэнэ тодорхойлох талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг тодруулга 35-ыг харна уу.

Хөрөнгийн дахин үнэлгээ

Банк нь өөрийн газар болон барилгыг дахин үнэлгээгээр хэмжиж, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэдэг. 2018 онд Банк нь хөрөнгийн үнэлгээний хараат бус компанитай гэрээ байгуулж Банкны газар болон барилгуудыг үнэлүүлсэн. Үнэлгээнд харьцуулсан үнэ болон орлогын аргыг зах зээлд суурилан байршил, барилгын чанар, нөхцөл зэрэг тодорхой зах зээлийн хүчин зүйлүүдээр тохируулан ашигласан. Зах зээлд суурилсан мэдээлэл байхгүй үед (байршил хол гэх мэтчилэн) ижил төстэй барилгыг дахин босгох зардалтай дүйцүүлж үнэлсэн. 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар удирдлага нь барилгын бодит үнэ цэнэ нь бүртгэлийн дүнгээсээ материаллаг хэмжээнд өөрчлөгдөөгүй гэж үзсэн байна. Уг үнэлгээнд тухайн хөрөнгөтэй холбоотой удирдлагын үнэлэмж, туршлага болон төсөөллийг шаарддаг. Дэлгэрэнгүйг тодруулга 35-д толилуулсан.

Зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүг тодорхойлох нь

Банкны зүгээс түрээсийн нуугдмал хүүгийн түвшинг шууд тодорхойлох боломжгүй тул түрээсийн өглөгийн тооцоололдоо зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүгийн түвшинг ашигласан. Зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүгийн түвшин гэдэг нь ижил эдийн засгийн орчинд ижил үнэ цэнэ бүхий ашиглах эрхтэй хөрөнгийг худалдаж авахад шаардагдах эх үүсвэрийг ижил нөхцөлтэй, ижил үнэт цаасаар санхүүжүүлэхэд төлөх хүүгийн түвшин байна. Тиймээс зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүгийн түвшин нь банкны зүгээс төлөгдөх хүү гэж ойлгогдох ба хэрэв тооцоололд ашиглагдах ажиглагдахуйц хувь хэмжээ байхгүй бол түрээсийн нөхцөл ба хугацаанд тохируулан залруулга хийх хэрэгтэй байдаг. Банк зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүгийн түвшинг тодорхойлохдоо ашиглаж болохуйц мэдээлэл (жишээ нь зах зээлийн хүү)-үүдийг оруулсан ба мөн аж ахуйн нэгжийн онцлогоос хамааран тохируулга хийхийг шаарддаг (жишээ нь зээлжих зэрэг эсвэл түрээсийн нөхцөл ба хугацаанд тохируулах).

4. СЕГМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Удирдлагын зорилгоор Банк нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээн дээрээ суурилан үйл ажиллагааны дараах гурван сегментэд хуваагддаг. Үүнд:

- *Иргэдийн үйл ажиллагаа:* Харилцагчдын харилцах данс, хадгаламжийн данс, дебет болон кредит карт, хөдөө аж ахуйн зээл, хэрэглээний зээл, эко зээл, хөдөө аж ахуйн зээл, төлбөр шилжүүлгүүд.
- *Бизнесийн үйл ажиллагаа:* Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүд, жижиг, дунд үйлдвэр болон банкны харилцагчдад үзүүлдэг арилжааны банкны үйл ажиллагаа нь дебет хэрэгслүүд, харилцах данс, хадгаламж, овердрафт, зээл, худалдааны санхүүжилт, бусад кредит хэрэгслүүд, олон улсын шилжүүлэг.
- *Хөрөнгө удирдлага:* Бэлэн мөнгөний удирдлага, Монголбанкны үнэт цаас, банк хоорондын зээл, хадгаламж, санхүүгийн хэрэгслүүдийн арилжаа.

Сегментийн мэдээллийг Банкны бизнесийн сегментэд үндэслэн тайлагнадаг. Банкны удирдлагын болон дотоод тайлагналын бүтэц зохион байгуулалтад суурилан сегментийн тайлангийн бүтэц болон үйл ажиллагааны сегментийг толилуулдаг.

Хөрөнгө зохицуулалтын газар нь банкны хөрөнгийн удирдлагын үйл ажиллагааг зохион байгуулан ажилладаг. Үүнд зээл авах, өрийн бичиг гаргах, эрсдэлийн удирдлагын зорилгоор дериватив хэрэгсэл ашиглах, богино хугацаат хадгаламж хийх, Монголбанк, Засгийн Газрын болон компанийн өрийн бичиг зэрэг түргэн хөрвөх хөрөнгөнд хөрөнгө оруулалт хийх зэргээр Банкны санхүүжилт, эрсдэлийг төвлөрсөн удирдлагаар хангах үүргүүд багтдаг.

Банкны удирдлага нь нөөцийн хуваарилалт, гүйцэтгэлийн үнэлгээний талаар шийдвэр гаргахдаа хэрэглэх зорилгоор өөрийн бизнесийн үйл ажиллагааны үр дүнг тусад нь хянаж байдаг. Сегментийн гүйцэтгэлийг үйл ажиллагааны ашиг, алдагдал (зарим тохиолдолд санхүүгийн тайлангууд дээрх үйл ажиллагааны ашиг алдагдлаас өөрөөр хэмждэг) дээр нь үндэслэн үнэлдэг.

Удирдлага нь гүйцэтгэлийн хэмжүүр нь нийт орлого, зардал биш цэвэр хүүгийн орлого байдаг учраас хүүгийн орлогыг цэвэр дүнгээр нь тайлагнадаг.

Бус нутгийн мэдээлэл:

2020 болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр тасалбар болгосон тайлант жилүүдэд Банкны бүхий л үйл ажиллагаа Монгол Улсад хийгдсэн. Иймд бус нутгийн мэдээлэл толилуулаагүй. Гадаад харилцагч болон хамтрагч байгууллагуудтай хийсэн гүйлгээний орлого нь 2021 онд Банкны нийт орлогын 10 ба түүнээс дээш хувийг эзэлдэггүй болно.

4. СЕГМЕНТИЙН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2021 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаарх	Хэрэглэгч	Бизнес	Хөрөнгө удирдлага	Нийт
	мян. төг	мян. төг	мян. төг	мян.төг
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого	213,729,985	74,860,864	74,909,339	363,500,188
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	10,436,277	6,733,225	4,804,139	21,973,641
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	(106,940,673)	(43,637,465)	(40,062,383)	(190,640,521)
Хүүгийн цэвэр орлого	117,225,589	37,956,624	39,651,095	194,833,308
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	16,664,172	12,389,435	–	29,053,607
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	(3,800,459)	(2,451,961)	(466,211)	(6,718,631)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	12,863,713	9,937,474	(466,211)	22,334,976
Арилжааны цэвэр орлого	–	2,016,181	1,990,460	4,006,641
Үйл ажиллагааны бусад зардал	(17,776,663)	1,141,651	(906,741)	(17,541,753)
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	1,189,058	(32,001,467)	(1,200,481)	(32,012,890)
Үйл ажиллагааны зардал	(61,909,517)	(25,387,930)	(23,307,976)	(110,605,423)
Сегмент татварын өмнөх ашиг (алдагдал)	51,592,180	(6,337,467)	15,760,146	61,014,859
Орлогын албан татварын зардал *	(12,909,508)	1,585,775	(3,943,538)	(15,267,271)
Тайлант жилийн ашиг	38,682,672	(4,751,692)	11,816,608	45,747,588
Нийт хөрөнгө	1,621,931,546	1,046,429,568	1,124,373,142	3,792,734,256
Нийт өр төлбөр	1,954,737,758	1,261,147,793	188,364,767	3,404,250,318
	Хэрэглэгч	Бизнес	Хөрөнгө удирдлага	Нийт
	мян. төг	мян. төг	мян. төг	мян.төг
2020 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаарх				
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого	223,944,590	45,510,127	75,636,656	345,091,373
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	13,442,759	5,168,818	4,146,450	22,758,027
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	(148,361,817)	(34,367,701)	(51,292,662)	(234,022,180)
Хүүгийн цэвэр орлого	89,025,532	16,311,244	28,490,444	133,827,220
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	11,318,463	14,899,270	–	26,217,733
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	(3,410,497)	(790,035)	(1,179,101)	(5,379,633)
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	7,907,966	14,109,235	(1,179,101)	20,838,100
Арилжааны цэвэр орлого	–	–	13,601,732	13,601,732
Үйл ажиллагааны бусад зардал	(4,486,329)	(1,039,249)	(1,551,045)	(7,076,623)
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	(21,014,968)	3,885,995	(110,870)	(17,239,843)
Үйл ажиллагааны зардал	(66,377,135)	(15,376,123)	(22,948,357)	(104,701,615)
Сегмент татварын өмнөх ашиг (алдагдал)	5,055,066	17,891,102	16,302,803	39,248,971
Орлогын албан татварын зардал *	(1,112,412)	(3,937,097)	(3,587,577)	(8,637,086)
Тайлант жилийн ашиг	3,942,654	13,954,005	12,715,226	30,611,885
Нийт хөрөнгө	1,570,568,766	603,892,644	1,307,806,992	3,482,268,402
Нийт өр төлбөр	2,187,911,854	841,264,581	105,330,366	3,134,506,801

*Сегмент тус бүрт орлогын албан татварын зардлыг тооцоолохдоо үр ашигт татварын түвшинг ашигласан 2021: 25%, (2020: 22.0%). (Тод 12.1)

5. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ОРЛОГО

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
<i>Ур ашигт хүүгийн аргачлалаар бодсон хүүгийн орлого</i>		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	284,110,046	260,753,588
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	66,874,415	73,168,163
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	4,717,491	8,244,767
Свопын хүүгийн орлого	2,957,016	1,911,546
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	227,926	756,755
Урвуу репо хэлцэл	27,112	256,554
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгсэл	4,586,182	–
	363,500,188	345,091,373
<i>Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого</i>		
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	4,804,139	4,146,450
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	17,169,502	18,611,577
	21,973,641	22,758,027

2021 онд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн өрийн хэрэгсэлд орж байгаа Засгийн газрын бонд нь 8,312,960 мянган төгрөг (2020: 9,433,916 мянган төгрөг) байна.

6. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ЗАРДАЛ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
<i>Ур ашигт хүүгийн аргаар тооцсон хүүгийн зардал</i>		
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	163,871,036	208,369,694
Зээлээр авсан эх үүсвэр	7,201,098	11,736,041
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	7,011,837	7,975,439
Репо хэлцэл	6,330,750	2,099,365
Свопын хүүгийн зардал	5,880,838	2,895,637
Түрээсийн өглөгийн хүүгийн зардал (Тодруулга 24)	344,962	946,004
	190,640,521	234,022,180

7. ХУРААМЖ БА ШИМТГЭЛИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Хураамж ба шимтгэлийн орлого		
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	8,549,436	9,137,292
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	10,816,596	8,713,120
Мобайл үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	7,331,789	5,835,682
Зээлтэй холбоотой үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	1,775,743	1,330,026
Мөнгөн гуйвуулга үйлчилгээний орлого	580,043	577,148
Бусад үйлчилгээний орлого	–	624,465
	29,053,607	26,217,733
Хураамж ба шимтгэлийн зардал		
Банкны үйлчилгээний хураамж	2,799,309	2,194,682
Картын гүйлгээний хураамж	3,736,940	3,011,789
Бусад шимтгэлийн зардал	182,382	173,162
	6,718,631	5,379,633
Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого	22,334,976	20,838,100

8. АРИЛЖААНЫ ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Гадаад валютын цэвэр орлого	3,699,825	3,928,099
Өрийн үнэт цаас	306,816	9,673,633
	<u>4,006,641</u>	<u>13,601,732</u>

Өрийн үнэт цаасны орлогод өрийн үнэт цаасны худалдан авах, худалдах арилжааны үр дүн, тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтүүд болон холбогдох хүүгийн орлого, зардал орно. Гадаад валютын орлогод спот форвард болон бусад санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн хэлцэлээс бий болсон ашиг алдагдлууд орно.

9. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУСАД ЗАРДАЛ БОЛОН ОРЛОГО

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Гадаад валютын арилжааны бус (гарз)/олз, цэвэр	(946,812)	3,440,744
Хураан авсан хөрөнгийн эрсдэлийн санг буцаасны олз (Тодруулга 19)	(3,553,750)	(2,711,103)
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдал (Тодруулга 32)	(13,930,889)	(8,210,795)
Бусад	889,698	404,531
	<u>(17,541,753)</u>	<u>(7,076,623)</u>

Тайлант жилд Монгол улсын засгийн газар Ковид-19-тэй холбоотойгоор зээлийн эргэн төлөлтийг хойшлуулахаар мэдээллэсэн бөгөөд энэхүү шийдвэр нь ямар нэгэн шалгуургүйгээр бүх ипотекний орон сууцны зээл болон хэрэглээний зээлтэй зээлдэгчдэд хамааралтай. Үүнтэй холбоотойгоор, Банк нь 2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдал болох 13.9 тэрбум төгрөгийг бүртгэсэн (2020: 8.2 тэрбум төгрөг).

10. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГИЙН ҮНЭ ЦЭНИЙН БУУРАЛТЫН АЛДАГДАЛ

Тайлант жилд ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэгслийн ЗҮЦХА-н нэмэгдэл болон буцаалт:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах (Тодруулга 13)	5,295	(22,858)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 16)	30,434,785	16,397,925
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгсэл (Тодруулга 18)	1,234,614	–
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл (Тодруулга 18)	(39,428)	133,728
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 19)	377,624	731,048
	<u>32,012,890</u>	<u>17,239,843</u>

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

11. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Цалин, хөлс ба урамшуулал	54,004,638	54,086,122
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	7,832,996	6,747,561
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 22)	13,147,220	11,531,525
Даатгалын хураамж	6,230,639	4,865,057
Харилцаа холбооны зардал	4,814,040	4,250,660
Ашиглах эрхийн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 24)	3,621,726	3,142,157
Зар сурталчилгаа, маркетингийн зардал	2,315,985	2,058,287
Ашиглалтын зардал	2,157,383	2,103,248
Бичиг хэргийн зардал	1,858,138	2,219,215
Харуул хамгаалалтын зардал	1,278,679	1,449,443
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга (Тодруулга 23)	924,743	1,551,200
Албан томилолтын зардал	581,542	774,697
Тээврийн зардал	781,791	799,202
Аудит болон мэргэжлийн үйлчилгээний зардал	1,049,414	708,259
Түрээсийн зардал	727,050	789,962
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	174,792	367,349
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны гарз	–	12,662
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	–	10,351
Бусад шимтгэл, хураамж	9,104,647	7,234,658
	110,605,423	104,701,615

12. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР

12.1 Орлогын албан татварын зардал

2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон орлогын албан татварын зардлын бүрэлдэхүүнд:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Тайлант жилийн татвар:		
Тайлант жилийн орлогын үр дүнд ногдох орлогын албан татвар	14,700,127	8,134,417
Хойшлогдсон орлогын албан татвар	567,144	502,669
	15,267,271	8,637,086

Банк нь санхүүгийн тайланд орлогын дүнг орлогын татварын хуульд заасан чөлөөлөгдөх орлого эсвэл хасагдахгүй зардлуудаар залруулсан дүнг үндэслэн орлогын татварын зардлыг тооцдог. Банк 6 тэрбум төгрөг (2020: 6 тэрбум төгрөг) хүртэл ашгаас 10%- ийн, 6 тэрбумаас дээш төгрөгийн ашгаас 25%-ийн орлогын албан татвар төлдөг. Засгийн Газрын бондын хүүгийн орлогод орлогын татвар тооцохгүй. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтыг орлогын татварын зорилгоор хасагдах зардалд тооцдог.

Татварын өмнөх ашгаас хуулиар тогтоосон хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардлыг Банкинд хүчин төгөлдөр үйлчлэх орлогын татварын хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардалд 2021 болон 2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр хэрхэн тохируулсныг дараах байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Татварын өмнөх ашиг	61,014,858	39,248,971
25%-ийн орлогын албан татвар (2020 онд: 25%)	15,253,715	9,812,243
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардал	3,265,618	2,306,580
Татвараас чөлөөлөгдөх орлого	(2,078,240)	(2,358,479)
Татварын шатлалын нөлөө	(1,692,950)	(1,206,308)
Тусгай хувь хэмжээгээр татвар ногдох орлогын нөлөө	519,128	88,766
Татвараас чөлөөлөгдөх орлогын нөлөө	–	(5,716)
Татварын зардал	15,267,271	8,637,086

2021 онд ногдох үр ашигт татварын хувь хэмжээ 25% (2020: 22%) байна.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

12. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАР (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

12.1 Орлогын албан татварын өр төлбөр

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1 сарын 1-ээрх орлогын татварын өглөг	2,126,460	2,368,913
Тайлант жилийн орлогын татварын зардал	14,700,127	8,134,417
Төлсөн татвар	(11,961,341)	(8,376,870)
12 сарын 31-нээрх орлогын татварын өглөг	4,865,246	2,126,460

12.2 Хойшлогдсон татварын өр төлбөр

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр		
1-р сарын 1-нээр	3,910,382	596,258
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 30)	(1,661,765)	2,811,455
Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн	567,144	502,669
12-р сарын 31-нээр	2,815,761	3,910,382

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр		
Үнэ цэнийн бууралт (түр зөрүү)	567,144	485,454
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх		
Өрийн болон өмчийн хэрэгсэл	2,248,617	3,424,928
	2,815,761	3,910,382

13. БЭЛЭН МӨНГӨ БА МОНГОЛБАНК ДАХЬ ХАРИЛЦАХ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бэлэн мөнгө	45,780,309	53,704,425
Монголбанк дахь харилцах	205,185,650	185,109,624
Монголбанк дахь овернайт хадгаламж	-	-
Нийт дүн	250,965,959	238,814,049
Хасах нь: Монголбанкинд байршуулсан бэлэн мөнгөний үнэ цэнийн бууралтын сан	(45,268)	(39,973)
Монголбанк дахь цэвэр мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	250,920,691	238,774,076

Монголбанкинд байршуулах бэлэн мөнгөний зайлшгүй байлгах нөөцийн үлдэгдэл нь 14 хоногийн татан төвлөрүүлсэн эх үүсвэрийн дундаж үлдэгдлийн төгрөгийн 6.0% болон валютын 18.0% -аас багагүй байна. 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны заавал байлгах шаардлагатай хоёр (2) долоо хоногийн дундаж нөөцийн хэмжээ төгрөгөөр 168,815 сая төгрөг (2020 онд 146,561 сая төгрөг) ба гадаад валютаар 49,444 сая төгрөг (2020 онд 48,962 сая төгрөг) байсан.

Монголбанкинд байршуулсан бэлэн мөнгөний заавал байлгах нөөцийн үнэ цэнийн бууралтын сан
Доорх хүснэгтэд 12 сарын ЧМ-ын хүрээ болон жилийн эцсийн ангиллын Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний систем дээр үндэслэсэн зээлийн чанар, зээлийн эрсдэлийн хамгийн их хэмжээг харуулав. Оруулсан дүн нь ЗҮЦХА-ын нийт сан юм. Банкны дотоод үнэлгээний систем, үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ ба хэмжилтийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 34-д тайлбарласан болно.

13. БЭЛЭН МӨНГӨ БА МОНГОЛБАНК ДАХЬ ХАРИЛЦАХ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2021 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
AAA-аас А зэрэгтэй	0.002 - 0.022%	–	–	–	–
Ваа-аас Ва зэрэгтэй	0.108 - 0.519%	–	–	–	–
В зэрэгтэй	2.41%-2.76%	205,185,650	–	–	205,185,650
Саа-ээс С зэрэгтэй	11.997%	–	–	–	–
Үнэлэгдээгүй	–	45,780,309	–	–	45,780,309
Нийт		250,965,959	–	–	250,965,959
2020 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
AAA-аас А зэрэгтэй	0.001 - 0.021%	–	–	–	–
Ваа-аас Ва зэрэгтэй	0.10 - 0.487%	–	–	–	–
В зэрэгтэй	2.358%	185,109,624	–	–	185,109,624
Саа-ээс С зэрэгтэй	11.425%	–	–	–	–
Үнэлэгдээгүй	–	53,704,425	–	–	53,704,425
Нийт		238,814,049	–	–	238,814,049

2021 болон 2020 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ болон ЗҮЦХА-н сангийн тохируулгыг доорх хүснэгтээс харна уу:

2021 оны 12 сарын 31	Шатлал 1 Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
2021 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	238,814,049	39,973
Нэмэгдсэн	38,682,319,357	45,268
Хасагдсан	(38,669,976,239)	(39,973)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	205,473	–
Вальютын ханшийн тохируулга	(396,681)	–
2021 оны 12 сарын 31	250,965,959	45,268
2020 оны 12 сарын 31	Шатлал 1 Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
2020 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	380,322,311	62,831
Нэмэгдсэн	29,312,198,186	–
Хасагдсан	(29,459,712,787)	(22,858)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	150,577	–
Вальютын ханшийн тохируулга	5,855,762	–
2020 оны 12 сарын 31	238,814,049	39,973

14. БУСАД БАНК БА САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА ДАХЬ ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Гадаадын банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	22,051,825	17,557,451
Гадаадын банк ба санхүүгийн байгууллага дахь олон улсын төлбөрийн картны барьцаа	784,971	642,436
Дотоодын банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	5,697,520	3,732,934
Нийт дүн	28,534,316	21,932,821
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	--	--
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийн дүн	28,534,316	21,932,821

Бусад банк санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж нь дотоодын болон гадаадын санхүүгийн байгууллага дахь дотоод болон гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн харилцах болон хадгаламжийн дансуудыг хэлнэ.

15. ҮҮСМЭЛ САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮД

Доорх хүснэгтэд хөрөнгө, өр төлбөр болон нэрлэсэн үнийг үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнээр харууллаа. Нэрлэсэн үнэ нь нийт дүнгээрээ үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн суурь үнэт цаасны дүн байх бөгөөд суурь хүү эсвэл хүүгийн индексээс шалтгаалан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн үнэлгээнд өөрчлөлт орно. Нэрлэсэн үнэ нь жилийн эцсийн байдлаарх гүйлгээний дүнг харуулах боловч зах зээлийн эрсдэл эсвэл зээлийн эрсдэлийн алийг нь ч илэрхийлэхгүй.

	Нэрлэсэн үнэ мян.төг	Бодит үнэ	
		Хөрөнгө мян.төг	Өр төлбөр мян.төг
Своп			
2021	96,877,740	759,107	(1,549,920)
2020	70,361,418	165,759	(596,957)

Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн хувьд анхны хөрөнгө оруулалт бага байх буюу эсвэл огт шаардагдахгүй. Хэдий тийм боловч эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүд нь ихэвчлэн хөшүүргийн зэргийг өндөрсгөх бөгөөд тогтворгүй байдаг. Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн хэлцлийн хөрөнгө, түвшин, индексийн үнэлгээний бага хэмжээний өөрчлөлт нь ч банкны ашиг, алдагдалд томоохон нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Банк нь Монголбанктай 2022 оны 8 сарын 5-ны өдөр болон 2022 оны 1 сарын 24-ны өдөр дуусах огноотой валют арилжааны своп хэлцлийн гэрээнд гарын үсэг зурсан. Энэхүү своп хэлцлийн дүн нь 23 сая америк доллар болон 11 сая америк доллар.

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн гэрээний эрсдэлд өртөх дүнг банкны зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд хянадаг. Банкны эрсдэлийн удирдлагын талаар тодруулга 34-д харуулав.

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бизнесийн зээл	888,371,182	511,556,382
Орон сууцны зээл	194,488,825	184,671,409
Хэрэглээний зээл	800,576,037	785,505,774
Хөдөө аж ахуйн зээл	381,160,452	360,248,817
	<u>2,264,596,496</u>	<u>1,841,982,382</u>
Үнэ цэнийн бууралтын сан	(193,344,129)	(162,992,017)
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх цэвэр харилцагчдад олгосон зээл		
ба урьдчилгаа, цэвэр дүн	<u>2,071,252,367</u>	<u>1,678,990,365</u>
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	165,894,981	75,088,515
Нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	<u>2,237,147,348</u>	<u>1,754,078,880</u>

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан

	Бизнесийн мян.төг	Орон сууцны мян.төг	Хэрэглээний мян.төг	Хөдөө аж ахуйн мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	126,057,444	14,290,714	22,336,766	307,093	162,992,017
Нэмэгдсэн	3,025,163	202,937	4,298,418	1,476,063	9,002,581
Хасагдсан	(31,395,558)	(1,124,327)	(14,724,770)	(1,935,137)	(49,179,792)
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	35,431,092	2,059,980	14,718,334	555,551	52,764,957
Тооцооллын өөрчлөлт	24,563,146	(5,598,020)	(1,334,731)	216,644	17,847,039
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт) (Тодруулга 10)	31,623,843	(4,459,430)	2,957,251	313,121	30,434,785
Данснаас хассан дүн	–	–	(37,528)	–	(37,528)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	–	–	(45,145)	–	(45,145)
2021 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>157,681,287</u>	<u>9,831,284</u>	<u>25,211,344</u>	<u>620,214</u>	<u>193,344,129</u>
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	130,546,641	7,936,991	7,836,562	264,405	146,584,599
Нэмэгдсэн	1,366,516	289,956	4,509,178	1,977,200	8,142,850
Хасагдсан	(30,345,977)	(594,871)	(8,285,782)	(1,493,171)	(40,719,801)
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	35,262,963	2,582,816	10,902,080	255,810	49,003,669
Тооцооллын өөрчлөлт	(10,900,545)	4,073,336	7,461,832	(663,416)	(28,793)
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт) (Тодруулга 10)	(4,617,043)	6,351,237	14,587,308	76,423	16,397,925
Данснаас хассан дүн	–	–	(92,494)	(33,735)	(126,229)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	127,846	2,486	5,390	–	135,722
2020 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>126,057,444</u>	<u>14,290,714</u>	<u>22,336,766</u>	<u>307,093</u>	<u>162,992,017</u>

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Бизнесийн зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-ын хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2021 оны 12 сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.001% - 8.400 %	665,260,098	6,968,805	–	672,228,903
Сайн	0.002% - 4.628 %	–	12,409,084	–	12,409,084
Хэвийн бус	100%	–	–	11,863,620	11,863,620
Эргэлзээтэй	100%	–	–	14,018,841	14,018,841
Муу	100%	–	–	45,524,467	45,524,467
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	964,665	12,109,493	119,252,109	132,326,267
Нийт		666,224,763	31,487,382	190,659,037	888,371,182

2020 оны 12 сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.001 - 11.204%	300,602,463	2,616,362	–	303,218,825
Сайн	0.001 - 15.406%	–	10,755,667	–	10,755,667
Хэвийн бус	100%	–	–	12,502,653	12,502,653
Эргэлзээтэй	100%	–	–	9,501,383	9,501,383
Муу	100%	–	–	29,771,927	29,771,927
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	–	22,558,161	123,247,766	145,805,927
Нийт		300,602,463	35,930,190	175,023,729	511,556,382

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2021 оны 1 сарын 1	300,602,463	35,930,190	175,023,729	511,556,382
Нэмэгдсэн	669,895,485	322,303	–	670,217,788
Хасагдсан	(249,807,021)	(11,959,909)	(13,721,947)	(275,488,877)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	49,598,552	(39,230,640)	(10,367,912)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(102,995,694)	102,995,694	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(9,814,962)	(54,885,230)	64,700,192	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(948,075)	(2,260,315)	(217,574)	(3,425,964)
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	–	–	–	–
Данснаас хассан дүн	–	–	–	–
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	9,694,015	575,289	(24,757,451)	(14,488,147)
2021 оны 12 сарын 31	666,224,763	31,487,382	190,659,037	888,371,182

ЗҮЦХА-н сан

2021 оны 1 сарын 1	8,381,971	6,812,621	110,862,852	126,057,444
Нэмэгдсэн	3,025,148	15	–	3,025,163
Хасагдсан	(1,012,418)	(11,168,830)	(19,214,310)	(31,395,558)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	6,763,311	(1,765,379)	(4,997,932)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(4,634,806)	4,634,806	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(4,232,396)	(10,983,533)	15,215,929	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	6,763,311	1,104,049	27,563,732	35,431,092
Тооцооллын өөрчлөлт	(13,569,504)	16,733,253	21,399,397	24,563,146
Тайлант жилд байгуулсан	(6,897,354)	(1,445,619)	39,966,816	31,623,843
Данснаас хассан дүн	–	–	–	–
2021 оны 12 сарын 31	1,484,617	5,367,002	150,829,668	157,681,287

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Бизнесийн зээл (үргэлжлэл)

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2020 оны 1 сарын 1	249,666,045	19,448,661	185,148,546	454,263,252
Нэмэгдсэн	264,704,162	–	57,672	264,761,834
Хасагдсан	(178,727,705)	(3,473,873)	(32,689,188)	(214,890,766)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	49,446,671	(39,432,514)	(10,014,157)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(89,772,130)	89,772,130	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(659,426)	(45,253,924)	45,913,350	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	1,366,148	1,921,415	439,450	3,727,013
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	–	–	–	–
Данснаас хассан дүн	–	–	–	–
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	4,578,698	12,948,295	(13,831,944)	3,695,049
2020 оны 12 сарын 31	300,602,463	35,930,190	175,023,729	511,556,382

ЗҮЦХА-н сан

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 1 сарын 1	4,164,050	4,964,485	121,418,106	130,546,641
Нэмэгдсэн	1,323,521	–	42,995	1,366,516
Хасагдсан	(893,639)	(173,694)	(29,278,644)	(30,345,977)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	4,753,620	(1,774,463)	(2,979,157)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(4,039,746)	4,039,746	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(161,559)	(9,050,785)	9,212,344	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	4,753,620	490,820	30,018,523	35,262,963
Тооцооллын өөрчлөлт	(1,517,896)	8,316,512	(17,699,161)	(10,900,545)
Тайлант жилд байгуулсан	4,217,921	1,848,136	(10,683,100)	(4,617,043)
Данснаас хассан дүн	–	–	–	–
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	–	–	127,846	127,846
2020 оны 12 сарын 31	8,381,971	6,812,621	110,862,852	126,057,444

Орон сууцны зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-н хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2021 оны 12 сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.011% - 5.411%	183,943,995	204,251	–	184,148,246
Сайн	0.011% - 5.411%	–	192,322	–	192,322
Хэвийн бус	100%	–	–	1,549,479	1,549,479
Эргэлзээтэй	100%	–	–	729,322	729,322
Муу	100%	–	–	7,869,456	7,869,456
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	–	–	–	–
Нийт		183,943,995	396,573	10,148,257	194,488,825

2020 оны 12 сарын 31 Дотоодын үнэлгээ	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Маш сайн	0.001 - 10.292%	172,040,671	257,197	–	172,297,868
Сайн	0.001 - 4.262%	–	266,757	–	266,757
Хэвийн бус	100%	–	–	3,126,319	3,126,319
Эргэлзээтэй	100%	–	–	2,544,765	2,544,765
Муу	100%	–	–	6,435,700	6,435,700
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	–	–	–	–
Нийт		172,040,671	523,954	12,106,784	184,671,409

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Орон сууцны зээл (үргэлжлэл)

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2021 оны 1 сарын 1	172,040,671	523,954	12,106,784	184,671,409
Нэмэгдсэн	53,157,571	63,936	1,212	53,222,719
Хасагдсан	(28,924,912)	(285,534)	(703,488)	(29,913,934)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	6,891,732	(2,465,368)	(4,426,364)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(6,562,434)	6,562,434	-	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(932,230)	(4,909,170)	5,841,400	-
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(25,979)	(20,369)	(15,563)	(61,911)
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	(14,912,376)	(8,517)	-	(14,920,893)
Данснаас хассан дүн	-	-	(3,849)	(3,849)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	3,211,952	935,207	(2,651,875)	1,495,284
2021 оны 12 сарын 31	183,943,995	396,573	10,148,257	194,488,825

ЗҮЦХА-н сан

2021 оны 1 сарын 1	3,814,972	31,295	10,444,447	14,290,714
Нэмэгдсэн	201,851	-	1,086	202,937
Хасагдсан	(113,982)	(253,168)	(757,177)	(1,124,327)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	2,140,958	(110,942)	(2,030,016)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(295,310)	295,310	-	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(753,522)	(1,353,453)	2,106,975	-
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	2,140,958	73,426	(154,404)	2,059,980
Тооцооллын өөрчлөлт	(6,612,680)	1,390,579	(375,919)	(5,598,020)
Тайлант жилд байгуулсан	(3,291,727)	41,752	(1,209,455)	(4,459,430)
Данснаас хассан дүн	-	-	-	-
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	-	-	-	-
2021 оны 12 сарын 31	523,245	73,047	9,234,992	9,831,284

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2020 оны 1 сарын 1	142,266,305	4,052,038	7,520,730	153,839,073
Нэмэгдсэн	62,722,865	3,919	15,827	62,742,611
Хасагдсан	(21,522,455)	(164,433)	(875,534)	(22,562,422)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	4,333,030	(2,503,216)	(1,829,814)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(7,591,965)	7,591,965	-	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(100,032)	(6,027,204)	6,127,236	-
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	416,941	(68,814)	(2,509)	345,618
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	(8,573,100)	(6,691)	(20,838)	(8,600,629)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	89,082	(2,353,610)	1,171,686	(1,092,842)
2020 оны 12 сарын 31	172,040,671	523,954	12,106,784	184,671,409

ЗҮЦХА-н сан

2020 оны 1 сарын 1	210,597	1,060,030	6,666,364	7,936,991
Нэмэгдсэн	289,723	4	229	289,956
Хасагдсан	(107,612)	(8,222)	(479,037)	(594,871)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	1,009,086	(112,645)	(896,441)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(341,638)	341,638	-	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(45,884)	(1,205,441)	1,251,325	-
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	1,009,086	116,349	1,457,381	2,582,816
Тооцооллын өөрчлөлт	1,791,614	(160,418)	2,442,140	4,073,336
Тайлант жилд байгуулсан	3,604,375	(1,028,735)	3,775,597	6,351,237
Данснаас хассан дүн	-	-	-	-
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	-	-	2,486	2,486
2020 оны 12 сарын 31	3,814,972	31,295	10,444,447	14,290,714

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Хэрэглээний зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-н хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2021 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн	0.001% - 8.400%	764,724,493	189,355	–	764,913,848
Сайн	0.001% - 8.400%	–	3,405,384	237,106	3,642,490
Хэвийн бус	100%	–	–	3,480,795	3,480,795
Эргэлзээтэй	100%	–	–	8,801,107	8,801,107
Муу	100%	–	–	19,737,797	19,737,797
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	–	–	–	–
Нийт		764,724,493	3,594,739	32,256,805	800,576,037

2020 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн	0.001 - 8.512%	756,806,723	79,802	–	756,886,525
Сайн	0.001 - 8.512%	–	2,176,298	–	2,176,298
Хэвийн бус	100%	–	–	5,524,061	5,524,061
Эргэлзээтэй	100%	–	–	11,664,996	11,664,996
Муу	100%	–	–	9,253,894	9,253,894
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	–	–	–	–
Нийт		756,806,723	2,256,100	26,442,951	785,505,774

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2021 оны 1 сарын 1	756,806,723	2,256,100	26,442,951	785,505,774
Нэмэгдсэн	1,124,768,580	1,880,032	731,915	1,127,380,527
Хасагдсан	(1,105,937,546)	(2,703,197)	(5,706,531)	(1,114,347,274)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	12,725,366	(5,084,565)	(7,640,801)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(27,052,624)	27,052,624	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(4,012,263)	(20,015,287)	24,027,550	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(1,441,938)	(112,990)	(52,181)	(1,607,109)
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	–	–	–	–
Данснаас хассан дүн	–	–	(37,528)	(37,528)
Валотын ханшийн болон бусад тохируулга	8,868,195	322,022	(5,508,570)	3,681,647
2021 оны 12 сарын 31	764,724,493	3,594,739	32,256,805	800,576,037

ЗҮЦХА-н сан

2021 оны 1 сарын 1	3,694,106	142,469	18,500,191	22,336,766
Нэмэгдсэн	3,849,379	110,091	338,948	4,298,418
Хасагдсан	(3,995,123)	(5,116,510)	(5,613,137)	(14,724,770)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	3,931,739	(255,806)	(3,675,933)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(1,394,967)	1,425,572	(30,605)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(1,124,708)	(4,481,152)	5,605,860	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	3,931,739	913,961	9,872,634	14,718,334
Тооцооллын өөрчлөлт	(8,269,401)	8,230,656	(1,295,986)	(1,334,731)
Тайлант жилд байгуулсан	(3,071,342)	826,812	5,201,781	2,957,251
Данснаас хассан дүн	–	–	(37,528)	(37,528)
Валотын ханшийн болон бусад тохируулга	–	–	(45,145)	(45,145)

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Хэрэглээний зээл (үргэлжлэл)

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2020 оны 1 сарын 1	939,084,144	7,536,514	11,540,182	958,160,840
Нэмэгдсэн	896,628,693	535,623	11,261	897,175,577
Хасагдсан	(1,108,404,871)	(2,378,186)	(4,551,300)	(1,115,334,357)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	64,696,941	(60,155,527)	(4,541,414)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(81,959,404)	82,247,243	(287,839)	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(1,332,868)	(21,043,615)	22,376,483	-
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(1,918,085)	48,470	93,163	(1,776,452)
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	-	-	-	-
Данснаас хассан дүн	-	-	(92,494)	(92,494)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	50,012,173	(4,534,422)	1,894,909	47,372,660
2020 оны 12 сарын 31	756,806,723	2,256,100	26,442,951	785,505,774

ЗҮЦХА-н сан

2020 оны 1 сарын 1	146,846	504,834	7,184,882	7,836,562
Нэмэгдсэн	4,478,004	26,781	4,393	4,509,178
Хасагдсан	(5,542,024)	(118,909)	(2,624,849)	(8,285,782)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	4,250,826	(2,706,999)	(1,543,827)	-
Шатлал 2-руу шилжсэн	(3,688,173)	3,745,741	(57,568)	-
Шатлал 3-руу шилжсэн	(432,920)	(4,216,898)	4,649,818	-
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	4,250,826	(1,668,256)	8,319,510	10,902,080
Тооцооллын өөрчлөлт	227,598	4,576,175	2,658,059	7,461,832
Тайлант жилд байгуулсан	3,544,137	(362,365)	11,405,536	14,587,308
Данснаас хассан дүн	-	-	(92,494)	(92,494)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	3,123	-	2,267	5,390
2020 оны 12 сарын 31	3,694,106	142,469	18,500,191	22,336,766

Хөдөө аж ахуйн зээл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, 12 сарын ЧМ-ын хүрээ болон жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан. Банкны дотоод үнэлгээний системийн талаар болон ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэхийг тодруулга 34-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

2021 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн	0.001% - 3.630%	379,703,869	-	-	379,703,869
Сайн	0.001% - 3.630%	-	255,510	41,758	297,268
Хэвийн бус	100%	-	-	282,972	282,972
Эргэлзээтэй	100%	-	-	502,344	502,344
Муу	100%	-	-	373,999	373,999
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	-	-	-	-
Нийт		379,703,869	255,510	1,201,073	381,160,452

2020 оны 12 сарын 31

2020 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
Маш сайн					
Сайн	0.001 - 8.525%	359,624,664	20,959	-	359,645,623
Хэвийн бус	0.001 - 8.525%	-	30,809	-	30,809
Эргэлзээтэй	100%	-	-	115,907	115,907
Муу	100%	-	-	109,838	109,838
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	100%	-	-	346,640	346,640
	100%	-	-	-	-
		359,624,664	51,768	572,385	360,248,817

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Хөдөө аж ахуйн зээл (үргэлжлэл)

Дансны үнийн өөрчлөлт болон ЗҮЦХА-н тохируулгыг шатлал бүрээр нь харуулсан:

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2021 оны 1 дүгээр сарын 1	359,624,664	51,768	572,385	360,248,817
Нэмэгдсэн	376,156,590	404,720	–	376,561,310
Хасагдсан	(354,333,389)	(530,458)	(343,746)	(355,207,593)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	672,207	(340,200)	(332,007)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(2,025,494)	2,025,494	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(266,810)	(1,156,068)	1,422,878	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	(230,529)	14,894	20,509	(195,126)
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	–	–	–	–
Данснаас хассан дүн	–	–	–	–
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	106,630	(214,640)	(138,946)	(246,956)
2021 оны 12 сарын 31	379,703,869	255,510	1,201,073	381,160,452

ЗҮЦХА-н сан				
2021 оны 1 сарын 1	21,140	587	285,366	307,093
Нэмэгдсэн	1,476,063	–	–	1,476,063
Хасагдсан	(1,401,778)	(271,298)	(262,061)	(1,935,137)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	118,175	(15,309)	(102,866)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(91,147)	91,147	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(65,368)	(231,214)	296,582	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	118,175	60,529	376,847	555,551
Тооцооллын өөрчлөлт	(148,420)	377,231	(12,167)	216,644
Тайлант жилд байгуулсан	5,699	11,086	296,335	313,121
Данснаас хассан дүн	–	–	–	–
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	–	–	–	–
2021 оны 12 сарын 31	26,840	11,673	581,701	620,214

	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Нийт дүн				
2020 оны 1 дүгээр сарын 1	233,145,857	368,121	357,461	233,871,439
Нэмэгдсэн	395,440,012	–	–	395,440,012
Хасагдсан	(273,378,876)	(116,512)	(183,032)	(273,678,420)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	624,693	(452,728)	(171,965)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(716,771)	716,771	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(93,382)	(437,506)	530,888	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	5,133,614	(23,092)	534	5,111,056
Бүтцийн өөрчлөлтийн нөлөө	–	–	–	–
Данснаас хассан дүн	–	–	(33,735)	(33,735)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	(530,483)	(3,286)	72,234	(461,535)
2020 оны 12 сарын 31	359,624,664	51,768	572,385	360,248,817

ЗҮЦХА-н сан				
2020 оны 1 сарын 1	4,580	5,970	253,855	264,405
Нэмэгдсэн	1,977,200	–	–	1,977,200
Хасагдсан	(1,366,894)	(5,826)	(120,451)	(1,493,171)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	86,803	(20,373)	(66,430)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(32,255)	32,255	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(47,906)	(87,501)	135,407	–
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	86,803	(8,491)	177,498	255,810
Тооцооллын өөрчлөлт	(687,191)	84,553	(60,778)	(663,416)
Тайлант жилд байгуулсан	16,560	(5,383)	65,246	76,423
Данснаас хассан дүн	–	–	(33,735)	(33,735)
Валютын ханшийн болон бусад тохируулга	–	–	–	–
2020 оны 12 сарын 31	21,140	587	285,366	307,093

16. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**Бүхэлд нь үл хүлээн зөвшөөрч шилжүүлсэн санхүүгийн хөрөнгө**

Жилийн туршид тогтмол хүүтэй барьцаат зээлийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах 100 хувийн эрхийг Монголын Ипотекийн Корпораци “МИК”-ийн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудад худалдаж, оронд нь Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Бонд “ИЗББ”-ыг худалдан авсан. Банк тэдгээр зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрч, хүлээн авсан давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн. Дүнгээр илэрхийлбэл, 2021 онд Банк 40,903 сая төгрөгийн зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрч (2020: 45,361 сая төгрөг), давуу болон энгийн эрхтэй ИЗББ-г тус бүр 35,598 сая төгрөг ба 5,305 сая төгрөгийн санхүүгийн хөрөнгө гэж хүлээн зөвшөөрсөн (2020: 40,824 сая төгрөг, 4,537 сая төгрөг тус тус бүртгэв). 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдөр Монголбанкнаас олгосон зээлийг барагдуулах зорилгоор 44,059 сая төгрөгийн давуу эрхтэй орон сууцны ипотекийн зээлээр баталгаажсан зээлийг Монголбанкинд шилжүүлсэн (2020: 37,815 сая төгрөг).

Үл хүлээн зөвшөөрөлгүйгээр шилжүүлсэн санхүүгийн хөрөнгө

Банк 2012 оноос хойш тогтмол хүүтэй ипотекийн зээлийн багцаас үүссэн мөнгөн гүйлгээний эрхийг 100 хувь МИК-д худалдсан боловч зээлийн гүйцэтгэлийн баталгааг дааж байгаа. Банк багцын бүх эрсдэл, өгөөжийг хэвээр үлдээж, улмаар зээлийг данснаас хасаагүй гэж тодорхойлсон. Банк уг гүйлгээг барьцаалсан зээлээр бүртгэж, хүлээн авсан мөнгөн хөрөнгийг санхүүгийн өр төлбөр гэж бүртгэсэн. Шилжүүлсэн багц зээлийн дансны үнэ 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 407 сая төгрөг (2020: 736.7 сая төгрөг) байсан бөгөөд үүний үр дүнд 408 сая төгрөгийн өр төлбөр (2020: 771.4 сая төгрөг) үүссэн.

Монгол Улсын засгийн газар 2021 оны 2-р сарын 20-нд 10 их наяд төгрөгийн “Эдийн засгийг сэргээх, иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах төлөвлөгөө”-г баталсан. ЖДҮ-г дэмжих энэхүү дэд хөтөлбөр нь 2021 оны 3-р сараас хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд банк тус хөтөлбөрийн хүрээнд үнэт цаас санхүүжилтийн корпорацийн 100 хувийн өмчит тусгай зориулалтын компаниудын үл хөдлөх хөрөнгө барьцаалсан ЖДҮ-ийн зээлийн багцын арилжаанд оролцсон. Үнэт цаас санхүүжилтийн корпорацид худалдсан зээлтэй холбоотой гүйлгээнүүдийн бүх эрсдэл, өгөөжийг Банк хүлээсэн. Иймд, 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар банк 469 сая төгрөгийн данснаас үл хүлээн зөвшөөрөх шаардлага хангаагүй хөрөнгө, давуу эрхтэй болон энгийн үнэт цаасыг жилийн 9.5%-ийн хүүтэй, 3 хүртэлх жилийн хугацаатай санхүүгийн хөрөнгө хэмээн хүлээн зөвшөөрсөн. (Тодруулга 17-г үзнэ үү)

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа

Банк нь МИК-д 165,895 сая төгрөгийн (2020: 75,088 сая төгрөг) үнийн дүн бүхий харилцагчдад олгосон ипотекийн зээл, урьдчилгаа зээлийн багцыг худалдахаар эзэмшиж байна.

17. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ НЬ АШИГ, АЛДАГДЛЫН ТАЙЛАНД БҮРТГЭГДЭХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Арилжаалахаар эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө:		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй үнэт цаас, бодит үнэ цэнээрээ	7,310,813	40,669,958
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт, бодит үнэ цэнээрээ	—	7,285,490
	<u>7,310,813</u>	<u>47,955,448</u>
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:		
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	44,059,005	37,231,214
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	36,628,636	4,753,243
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Энгийн Бонд	156,931	—
	<u>80,844,572</u>	<u>41,984,457</u>

Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт нь Монгол Улсын хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хувьцааг илэрхийлнэ.

Банк тогтмол хүүтэй ипотекийн зээлийг МИК Холдинг ХК-ийн бүрэн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудад худалдаж, МИК Холдинг ХК-ийн урт хугацаатай, хүүтэй давуу болон энгийн эрхтэй ипотекийн зээлээр баталгаажсан үнэт цаас хүлээн авсан. МИК Холдинг ХК-ийн гаргасан ипотекийн зээлээр баталгаажсан энгийн үнэт цаас нь Монгол Улсын Үнэт цаасны тухай хуулийн дагуу, арилжааны банкууд хамгийн багадаа 3 жил эзэмших үүрэгтэй урт хугацаатай үнэт цаас юм.

Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас (Тодруулга 18) нь Үнэт Цаасны Санхүүжилтийн корпорациас гаргасан давуу болон энгийн эрхтэй, урт хугацаат, хүүтэй хувьцаа. Банк нь тогтмол хүүтэй, буцаан худалдан авах зорилготой бичигтэй зээлийн үнэт цаасны Санхүүжилтийн корпорацийн хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт

18. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ НЬ АШИГ, АЛДАГДЛЫН ТАЙЛАНД БҮРТГЭГДЭХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨӨС БУСАД ХӨРӨНГӨ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл:		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Монгол банкны үнэт цаас	737,541,744	916,827,254
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй барьцаанд тавьсан Монгол банкны үнэт цаас*****	88,014,308	5,065,877
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй үнэт цаас*	–	147,515,183
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын бонд	30,675,417	28,156,750
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Барьцаанд байгаа Засгийн газрын бонд**	111,084,298	119,975,675
	<u>967,315,767</u>	<u>1,217,540,739</u>
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмч***	<u>118,385</u>	<u>119,658</u>
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгсэл		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын бонд****	67,467,667	–
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Давуу Эрхтэй Бонд	318,930	–
	<u>67,786,597</u>	<u>–</u>

* Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй үнэт цаас гэдэгт засгийн газраас тэтгэврийн зээлийг нэг удаа улсаас төлөхтэй холбоотойгоор Эрдэнэс Монгол бондыг гаргасан.

** 2020 оны 7 сарын 6-ны өдөр Банк нь Нидерландын ЭФ СИ СИ Секюритиз Би Ви -ээс 23 сая долларын, 4.4%-ийн хүүтэй 2021 оны 7-р сарын 26 -ны өдөр дуусах хугацаатай зээл авсан. Гэрээ дуусгавар болоход ЭФ СИ СИ Секюритиз Би Ви компанитай шинэ гэрээ байгуулж, 3.83%-ийн хүүтэй, 2022 оны 8-р сарын 9-ний өдөр дуусах 23 сая ам.долларын зээл авсан (Тодруулга 26). Энэхүү гэрээгээр Банк нь Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын бондын нэрлэсэн үнийг 36.8 сая долларын дүнгээр бүртгэсэн (2020: 37.8 сая доллар).

*** Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчид хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй компаниудад хөрөнгө оруулалт хийснийг бүртгэсэн. Удирдлагууд үнэ цэнийг нь бодитоор үнэлэгдэхгүй гэж үзсэн учир хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийг өртгөөр нь бүртгэсэн. Үнэлгээний аргачлалаас гарсан бодит үнэ цэнийн тооцооллын шинж чанар нь ач холбогдол багатай байсан. Энэхүү хөрөнгө оруулалтын зах зээл бага бөгөөд банк нь ойрын хугацаанд худалдан борлуулах сонирхол байхгүй.

**** Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгсэл нь Засгийн газраас гаргасан “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн жилийн 10 хувийн хүүтэй, 2023, 2024 онуудад дуусгавар болох үнэт цаас юм. Үнэт цаасны нэрлэсэн үнэ 67.0 тэрбум төгрөг байна.

***** Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй барьцаанд тавьсан Монгол банкны үнэт цаас нь Монгол банктай хийсэн репо хэлцлийн барьцааг илэрхийлнэ (Тодруулга 26)

18. БОДИТ ҮНЭ ЦЭНИЙН ӨӨРЧЛӨЛТ НЬ АШИГ, АЛДАГДЛЫН ТАЙЛАНД БҮРТГЭГДЭХ САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨӨС БУСАД ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд хамаарах санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралт

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний системийг үндэслэн 12 сарын хугацаатай ба жилийн эцсийн ангиллын ангилал дээр үндэслэн зээлийн эрсдэлийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэнээр хэмжсэн Банкны өрийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг харуулав. Харуулсан дүн нь ЗҮЦХА-ийн нийт нөөц юм. Банкны дотоод үнэлгээний систем, үнэ цэнийн бууралтын хэмжилтийн талаарх мэдээллийг нарийвчлан Тодруулга 34 дээр тайлбарласан болно.

2021 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
АА-аас А зэрэгтэй	0.002 - 0.022%	–	–	–	–
Ваа-аас Ва зэрэгтэй	0.108 - 0.519%	–	–	–	–
В зэрэгтэй	2.41 - 2.76%	967,315,767	–	–	967,315,767
Саа-ээс С зэрэгтэй	12.000%	–	–	–	–
Үнэлэгдээгүй	–	–	–	–	–
Нийт		967,315,767	–	–	967,315,767

2020 оны 12 сарын 31	12 сар ЧМ шатлал	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дотоодын үнэлгээ					
ААА-аас А зэрэгтэй	0.001 - 0.021%	–	–	–	–
Ваа-аас Ва зэрэгтэй	0.10 - 0.487%	–	–	–	–
В зэрэгтэй	2.358%	1,217,540,739	–	–	1,217,540,739
Саа-ээс С зэрэгтэй	11.425%	–	–	–	–
Үнэлэгдээгүй	–	–	–	–	–
Нийт		1,217,540,739	–	–	1,217,540,739

Бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн дүн нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн үнэ цэнийн бууралтын бодит үнэ цэн, дансны дүн болон үнэ цэнийн бууралтын өөрчлөлтийн тохируулга нь дараах байдлаар байна.

2021 оны 12 сарын 31	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл		Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	
	Бодит үнэ мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг	Нийт дүн мян.төг	мян.төг
2021 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	1,217,540,739	1,053,691	–	–
Нэмэгдсэн	17,996,666,501	260,176	67,340,389	1,234,614
Хасагдсан	(18,242,157,747)	(299,604)	–	–
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тодруулга 35)	(6,610,210)	–	–	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	1,913,980	–	1,680,822	–
Вальютын ханшийн тохируулга	(37,496)	–	–	–
2021 оны 12 сарын 31	967,315,767	1,014,263	69,021,211	1,234,614

2020 оны 12 сарын 31	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл		Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	
	Бодит үнэ мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг	Нийт дүн мян.төг	мян.төг
2020 оны 1 дүгээр сарын 1-нээр	881,734,414	919,963	–	–
Нэмэгдсэн	11,424,896,914	871,447	–	–
Хасагдсан	(11,105,255,730)	(737,719)	–	–
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тодруулга 35)	8,909,146	–	–	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	1,915,481	–	–	–
Вальютын ханшийн тохируулга	5,340,514	–	–	–

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

19. БУСАД ХӨРӨНГӨ

	2021 мян. төг	2020 мян. төг
Бусад санхүүгийн хөрөнгө		
Өрийн бичиг	7,436,601	7,436,601
Бусад авлага	6,692,491	6,624,288
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	<u>(13,482,505)</u>	<u>(13,104,912)</u>
	646,587	955,977
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө		
Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө (ӨБҮХХ)	19,111,533	19,671,542
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	<u>(9,124,811)</u>	<u>(5,571,061)</u>
	9,986,722	14,100,481
Хангамжийн ба бусад бараа материал	2,849,606	2,595,657
Урьдчилж төлсөн зардал	7,633,295	9,184,451
Эргэлтийн бус хөрөнгийн хөрөнгө оруулалт	150,589	–
	<u>10,633,490</u>	<u>11,780,108</u>
Нийт бусад хөрөнгө	<u>21,266,799</u>	<u>26,836,566</u>
Бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан		
1-р сарын 1-нээр	13,104,912	12,437,731
Тайлант жилд байгуулсан	798,206	1,085,606
Буцаасан дүн	<u>(420,582)</u>	<u>(354,558)</u>
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 10)	377,624	731,048
Сангаас хаагдсан авлага	–	(65,484)
Валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	(31)	1,617
2021 оны 12 сарын 31	<u>13,482,505</u>	<u>13,104,912</u>
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө үнэ цэнийн бууралтын сан		
1-р сарын 1-нээр	5,571,061	2,859,958
Тайлант жилд байгуулсан	5,323,348	3,134,556
Буцаасан дүн	<u>(1,769,598)</u>	<u>(423,453)</u>
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	3,553,750	2,711,103
2021 оны 12 сарын 31	<u>9,124,811</u>	<u>5,571,061</u>

Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө нь хугацаа хэтэрсэн зээлийн төлбөрийг барагдуулах зорилгоор хураан авсан үл хөдлөх хөрөнгийг хэлнэ. Банк эдгээр хөрөнгийг ойрын ирээдүйд борлуулах төлөвлөгөөтэй байгаа бөгөөд бусад санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан нь хураан авсан хөрөнгөд хамаарна.

20. БОРЛУУЛАХ ЗОРИУЛАЛТТАЙ ХӨРӨНГӨ

	2021 мян. төг	2020 мян. төг
Барилга ба үл хөдлөх хөрөнгө		
1-р сарын 1-нээр	4,593,611	5,416,432
Нэмэгдсэн	6,762,299	4,593,611
Хасах нь: тайлант жилд зарагдсан	<u>(3,421,465)</u>	<u>(3,239,661)</u>
Хасах нь: ӨБҮХХ-рүү шилжсэн	<u>(1,172,146)</u>	<u>(2,176,771)</u>
12 сарын 31-нээр	<u>6,762,299</u>	<u>4,593,611</u>

21. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ХӨРӨНГӨ

	2021 мян. төг	2020 мян. төг
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	2,364,878	–
	<u>2,364,878</u>	–

22. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ

	Барилга мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Нийт мян.төг
Өртөг/дахин үнэлсэн						
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	78,405,678	30,303,996	30,228,167	8,520,883	4,231,728	151,690,452
Нэмэгдсэн	–	6,550,210	8,927,938	–	3,601,644	19,079,792
Данснаас хассан	(170,208)	(851,240)	(1,468,891)	(37,559)	–	(2,527,898)
Борлуулсан	–	(121)	(70,808)	–	–	(70,929)
Дуусаагүй барилгаас шилжсэн	2,561,711	–	–	–	(2,561,711)	–
Дахин ангилсан	–	(16,147)	16,147	–	–	–
2020 оны 12-р сарын 31	80,797,181	35,986,698	37,632,553	8,483,324	5,271,661	168,171,417
Нэмэгдсэн	–	5,886,447	3,490,639	–	2,583,219	11,960,305
Данснаас хассан	–	(2,344,478)	(1,488,267)	(29,044)	–	(3,861,789)
Борлуулсан	–	–	–	–	–	–
Дуусаагүй барилгаас шилжсэн	4,920,296	–	9,930	–	(4,930,226)	–
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгөнд шилжсэн (Тодруулга 21)	(2,472,782)	–	–	–	–	(2,472,782)
2021 оны 12-р сарын 31	83,244,695	39,528,667	39,644,855	8,454,280	2,924,654	173,797,151
Хуримтлагдсан элэгдэл						
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	1,511,255	18,902,764	14,278,260	4,485,476	–	39,177,755
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	1,566,073	6,438,981	2,775,525	750,946	–	11,531,525
Данснаас хассан	(17,219)	(848,382)	(1,260,151)	(34,797)	–	(2,160,549)
Борлуулсан	–	(56)	(22,473)	–	–	(22,529)
Дахин ангилсан	–	9,844	(9,844)	–	–	–
2020 оны 12-р сарын 31	3,060,109	24,503,151	15,761,317	5,201,625	–	48,526,202
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	1,681,008	7,646,990	3,147,583	671,639	–	13,147,220
Данснаас хассан	–	(2,341,045)	(1,316,908)	(29,044)	–	(3,686,997)
Борлуулсан	–	–	–	–	–	–
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгөнд шилжсэн (Тодруулга 21)	(107,904)	–	–	–	–	(107,904)
2021 оны 12-р сарын 31	4,633,213	29,809,096	17,591,992	5,844,220	–	57,878,521
Дансны цэвэр дүн						
2021 оны 12 сарын 31	78,611,482	9,719,571	22,052,863	2,610,060	2,924,654	115,918,630
2020 оны 12 сарын 31	77,737,072	11,483,547	21,871,236	3,281,699	5,271,661	119,645,215

Барилга нь бодит үнэ цэнээр бүртгэгдсэн ба 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр эдгээр барилгуудыг өртгөөр нь бүртгэсэн тохиолдолд 55,945 сая төгрөг (2020 онд 52,724 сая төгрөг) байх байсан.

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны хувьд 1,780 сая төгрөгийн (2020 онд 3,413 сая төгрөг) гэрээний үүргийн дагуу худалдан авах үндсэн хөрөнгө болон тоног төхөөрөмж байсан. (Тодруулга 33 -ээс үзнэ үү).

23. БИЕТ БУС ХӨРӨНГӨ

	Программ хангамж мян.төг	Программ хангамжийн эрх мян.төг	Газар эзэмших эрх мян.төг	Нийт мян.төг
Өртөг/дахин үнэлгээгээр				
2020 оны 1 дүгээр сарын 1	2,913,557	5,400,728	1,072,299	9,386,584
Нэмэгдсэн	568,144	3,637,279	–	4,205,423
Данснаас хассан	(39,848)	(115,823)	(360)	(156,031)
2020 оны 12 сарын 31	3,441,853	8,922,184	1,071,939	13,435,976
Нэмэгдсэн	–	1,109,742	–	1,109,742
Данснаас хассан	(244,044)	(717,549)	–	(961,593)
2021 оны 12 сарын 31	3,197,809	9,314,377	1,071,939	13,584,125
Хуримтлагдсан хорогдуулалт				
2020 оны 1 дүгээр сарын 1	2,579,767	4,004,913	–	6,584,680
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	415,483	1,135,717	–	1,551,200
Данснаас хассан	(29,867)	(115,813)	–	(145,680)
2020 оны 12 сарын 31	2,965,383	5,024,817	–	7,990,200
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 11)	247,115	677,628	–	924,743
Данснаас хассан	(244,043)	(717,550)	–	(961,593)
2021 оны 12 сарын 31	2,968,455	4,984,895	–	7,953,350
Дансны цэвэр дүн				
2021 оны 12 сарын 31	229,354	4,329,482	1,071,939	5,630,775
2020 оны 12 сарын 31	476,470	3,897,367	1,071,939	5,445,776

24. АШИГЛАХ ЭРХИЙН ХӨРӨНГӨ БА ТҮРЭЭСИЙН ӨГЛӨГ

Банк нь өөрийн үйл ажиллагаанд ашигладаг салбар оффисын талбайг түрээслэх гэрээтэй. Эдгээр түрээс нь дунджаар дөрвөн жилийн түрээсийн хугацаатай байдаг. Банкны түрээсийн гэрээний дагуу хүлээсэн үүрэг нь түрээслүүлэгчийн өмчлөх эрхээр баталгаажсан болно.

Банк нь 12 сар болон түүнээс бага хугацаатай АТМ талбай болон гаражуудыг түрээсэлдэг бөгөөд бага үнэтэй түрээсийн хувьд оффис төхөөрөмжүүд (жишээлбэл, компьютер)-ийг түрээсэлдэг. Банкны хувьд “богино хугацаат түрээс” болон “бага үнэ цэнэтэй түрээс” гэсэн түрээсийн чөлөөлөлтүүдийг эдгээр хөрөнгийн хувьд ашигласан.

Ашиглах эрхийн хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөрийн жилийн хөдөлгөөнийг доор харуулав:

	Ашиглах эрхийн хөрөнгө мян.төг	Түрээсийн өглөг мян.төг
2020 оны 1-р сарын 1	6,337,553	7,358,784
Нэмэгдсэн	–	–
Тайлант жилийн элэгдэл (Тодруулга 11)	(3,142,157)	–
Хүүгийн зардал (Тодруулга 6)	–	946,004
Түрээсийн төлбөр	–	(4,292,943)
2020 оны 12 сарын 31	3,195,396	4,011,845
Нэмэгдсэн	479,609	479,609
Тайлант жилийн элэгдэл (Тодруулга 11)	(3,621,726)	–
Хүүгийн зардал (Тодруулга 6)	–	344,962
Түрээсийн төлбөр	–	(4,601,859)
2021 оны 12 сарын 31	53,279	234,557

24. АШИГЛАХ ЭРХИЙН ХӨРӨНГӨ БА ТҮРЭЭСИЙН ӨГЛӨГ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Түрээсийн өр төлбөрүүдийн эргэн төлөгдөх хугацааны дүн шинжилгээг 35-р тодруулгад тусгасан болно. Банк нь 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилд богино хугацааны түрээсэнд 623,774 мянган төгрөг, бага үнэ бүхий хөрөнгөд 412,191 мянган төгрөгийн түрээсийн зардлыг хүлээн зөвшөөрөв (2020: 417,257 мянган төгрөг, 372,705 мянган төгрөг тус тус). Түүнчлэн Банк нь 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилд 318,474 мянган төгрөгийн хувьсах түрээсийн төлбөртэй байсан (2020: 666,021 мянган төгрөг).

Ковид-19 цар тахлын нөлөөгөөр Банк нь 1-ээс 2 сарын хугацаатайгаар (байршил болон түрээслэгчээс хамаарч) төлбөр хөнгөлүүлсэн. Ковид-19-тэй холбоотой гарсан гэрээний өөрчлөлтийн нөлөөллийг түрээсийн өөрчлөлт гэж авч үзээгүй. Цар тахалтай холбоотойгоор өөр ямар нэгэн өөрчлөлт банкинд гараагүй бөгөөд түрээсийн төлбөрийн хөнгөлөлтийн нөлөөлөл нь санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөөг үзүүлээгүй.

25. БУСАД БАНК, САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах данс	39,956,999	23,547,813
Банк санхүүгийн байгууллагын хугацаагүй хадгаламж	5,743,468	21,294,110
Банк санхүүгийн байгууллагын хугацаат хадгаламж	70,252,332	89,323,870
	<u>115,952,799</u>	<u>134,165,793</u>

2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжинд дотоод, гадаадын банк болон бусад санхүүгийн байгууллагуудын харилцах дансны болон хугацаат хадгаламжийн дансыг оруулсан болно. 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн хугацаатай хадгаламжид жилийн 1%-ээс 1.4%-ийн хүүтэй гадаадын банкны ам. Долларын хадгаламж болон жилийн 5.56%-аас 13.0% -ийн (2020: 0% -аас 13.3%) хүүтэй, 90-аас 730 хоногийн (2020: 30-аас 716 хоног) хугацаатай дотоодын санхүүгийн байгууллагуудын төгрөгийн хадгаламж багтсан.

26. РЕПО ХЭЛЦЭЛ

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагаанд банк нь үнэт цаас зээлж, зээлдүүлдэг ба буцаан худалдан авах (репо) хэлцлээр худалдаж мөн буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)-ийн хүрээнд үнэт цаас худалдан авч болдог.

Зээлсэн үнэт цаас ба репо хэлцлүүд

Дараах хүснэгт нь зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаан дахь санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан хуримтлуулсан хүүгийн хамт төлсөн мөнгийг нэгтгэн харуулсан ба энэ нь Банкнаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Монгол банк	87,820,042	5,027,880
ЭФ СИ СИ Секюритиз Би.Ви	65,989,651	66,214,576
	<u>153,809,693</u>	<u>71,242,456</u>

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр Банк нь Монголбанктэй богино болон урт хугацаат буцаан худалдан авах гэрээ байгуулсан бөгөөд 7.0% болон 6.5%-ийн хүүтэй 87.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаасыг худалдсан. Банк нь 2021 оны 12 дугаар сарын 13-ны өдрөөс 2022 оны 1 дүгээр сарын 10-ны өдөр хүртэл 88 тэрбум төгрөгийн үнийн дүнтэй Монголбанкны үнэт цаасыг барьцаалсан.

Банк нь 2021 оны 7 сарын 26-ны өдөр Нидерланд улсын ЭФ СИ СИ Секюритиз Би Ви -ээс буцааж худалдан авах нөхцөлтэй, нэг жилийн хугацаатай буцаан худалдан авах гэрээ хийсэн. Энэхүү ЭФ СИ СИ Секюритиз Би Ви-тэй хийсэн гэрээнд Банк нь Засгийн газрын үнэт цаасыг буцааж худалдан авах нөхцөлтэй америк доллар авсан.

27. ХАРИЛЦАГЧДЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Засгийн газар		
- Харилцах данс	296,776,419	78,305,771
- Хугацаагүй хадгаламж	21,279,539	331,599,285
- Хугацаат хадгаламж	14,120,430	57,670,988
Хувийн сектор		
- Харилцах данс	121,768,002	96,775,960
- Хугацаагүй хадгаламж	9,224,690	19,757,606
- Хугацаат хадгаламж	42,230,491	18,062,055
- Баталгааны эх үүсвэр	10,963,114	10,885,777
Иргэд		
- Харилцах данс	239,725,382	159,476,091
- Хугацаагүй хадгаламж	373,514,054	356,518,663
- Хугацаат хадгаламж	1,727,195,924	1,549,390,160
	<u>2,856,798,045</u>	<u>2,678,442,356</u>

28. ЗЭЭЛЭЭР АВСАН ЭХ ҮҮСВЭР

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Зээлээр авсан санхүүжилт		
Монголбанк	84,194,700	37,825,007
Сангийн яам	80,210,910	80,797,660
Сангийн яам/Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны банк/ Зээлийн батлан даалтын сан/Азийн хөгжлийн Банк	26,508,641	28,840,911
Хөдөлмөрийн үйлчилгээний төв/Хөдөлмөр эрхлэлтийн үйлчилгээний төв	5,130,812	11,981,880
ЖДҮ-ийг дэмжих сан	1,878,820	3,176,557
Монголын Ипотекийн Корпораци	408,176	771,497
Монгол Улсын Хөгжлийн Банк	-	39,719,461
Сангийн яам - Азийн хөгжлийн Банк	-	504,607
Бусад	35,036,698	3,618,993
Нийт зээлээр авсан санхүүжилт	<u>252,376,321</u>	<u>227,021,274</u>

Дээрх эх үүсвэрүүд нь барьцаагүй болно.

Зээлийн гэрээнүүдийн ихэнх нь тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангаж байхыг банкнаас шаарддаг ба тус нөхцөлүүдийг дараах төрлүүдэд ангилан үзүүлж болно:

- Өөрийн хөрөнгийн харьцаа (эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа, 1 дүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа)
- Санхүүгийн эрсдэлийн холбогдох харьцаа үзүүлэлтүүд (гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа, нийт гадаад валютын нээлттэй позиц, нэгж гадаад валютын арилжааны эрсдэлийн харьцаа, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа,)
- Зээлийн харьцаа (нэг зээлдэгчийн болон өөрийн хөрөнгийн харьцаа, холбоотой талын зээлийн харьцаа болон нийт томоохон нөлөөллийн харьцаа)
- Бусад харьцаа (эргэлтийн бус хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа, чанаргүй зээл болон нийт зээлийн харьцаа гэх мэт)

Биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг хангаагүй тохиолдолд холбогдох зээлийн үүрэг биелэгдээгүйд тооцогдох буюу зээл нь нэхэмжилсэн үед төлөгдөх шаардлагатай болно. Тиймээс харьцаа үзүүлэлтүүдийн биелэлтэд Банк төлөвлөлт шинжилгээний хэлтсээрээ дамжуулан сар болгон хяналт тавин ажилладаг.

Санхүүгийн газар нь Банкны гүйцэтгэлийн тайланд үндэслэн биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг, гүйцэтгэлээрх үзүүлэлтүүдтэй харьцуулж үр дүнг нь Актив, пассивын удирдлагын хороонд тайлагнадаг. 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь зээлийг нэн даруй буцаан төлөх шаардлагатай нөхцөл үүсэхүйц гэрээний ямарваа нөхцөлийг зөрчөөгүй болно.

29. БУСАД ӨР ТӨЛБӨР

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Өглөг ба хуримтлагдсан зардал	8,322,777	5,585,388
Клирингийн түр саатал	6,991,746	5,837,986
Бусад шимтгэл, хураамж	533,453	1,565,904
	<u>15,847,976</u>	<u>12,989,278</u>

Хойшлогдсон клирингийн төлбөр тооцоо болон картын өглөг нь бэлэн мөнгө болон төлбөр тооцоотой хамааралтай байдаг. Холбогдох төлбөр нь дараа ажлын өдөрт бүрэн төлөгддөг.

30. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА, БУСАД НӨӨЦ БА НОГДОЛ АШИГ

30.1 Энгийн хувьцаа

	1 бүр нь 1,000,000 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй энгийн хувьцааны тоо		Дүн	
	2021	2020	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Энгийн хувьцаа	<u>178,000</u>	<u>133,900</u>	<u>178,000,000</u>	<u>133,900,000</u>

Тайлант жилд хоёрдогч өглөгийг хөрвүүлснээр энгийн хувьцааны тоо 44,100-аар нэмэгдэж, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ 44.1 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн (Тодруулга 31)

30.2 Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг тооцоходоо цэвэр ашгийг тухайн жилийн хугацаанд гаргасан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоонд хуваана.

Нэгж хувьцаанд ногдох шингэрүүлсэн ашгийн хэмжээг тооцоход ашигласан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо нь бүх хоёрдогч зээлийг энгийн хувьцаанд хөрвүүлэхэд ямар ч төлбөргүйгээр гаргасан гэж үзсэн энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо юм.

Нэгж хувьцааны ашгийг дараах байдлаар тооцно:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд ногдох ашиг - үндсэн ба шингэрүүлсэн	45,747,588	30,611,885
Хувьцаа	2021	2020
Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийн тооцоонд ашигласан тайлант жилийн Хугацаанд гаргасан энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо.	167,609	133,900
Шингэрүүлэлтийн нөлөө – энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо: Хөрвөх боломжтой зээл	–	44,100
	<u>167,609</u>	<u>178,000</u>

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Тайлант жилийн банкны хувьцаа эзэмшигчид:		
Нэгж хувьцааны үндсэн ашиг	272.94	228.62
Нэгж хувьцааны шингэрүүлсэн ашиг	272.94	171.98

30. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА, БУСАД НӨӨЦ БА НОГДОЛ АШИГ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

30.3 Бусад нөөц

	Нийгмийн хөгжлийн сан мян.төг	Нөөцийн сан мян.төг	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх хэрэгслүүдийн сан мян.төг	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц мян.төг	Нийт бусад нөөц мян.төг
2021 оны 12 сарын 31					
1-р сарын 1-нээр	804,182	693,669	10,229,587	22,666,025	34,393,463
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	(37,378)	–	–	–	(37,378)
Хорогдуулалт	–	–	–	–	–
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт	–	–	(6,610,210)	–	(6,610,210)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын сангийн цэвэр өөрчлөлт (Тодруулга 10)	–	–	(39,428)	–	(39,428)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн хойшлогдсон татвар (Тодруулга 12)	–	–	1,661,765	–	1,661,765
2021 оны 12 сарын 31	766,804	693,669	5,241,714	22,666,025	29,368,212

	Нийгмийн хөгжлийн сан мян.төг	Нөөцийн сан мян.төг	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх хэрэгслүүдийн сан мян.төг	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц мян.төг	Нийт бусад нөөц мян.төг
2020 оны 12 сарын 31					
1-р сарын 1-нээр	817,425	693,669	3,998,168	22,747,594	28,256,856
Нийгмийн хөгжлийн сангийн зарцуулалт	(13,243)	–	–	–	(13,243)
Хорогдуулалт	–	–	–	(81,569)	(81,569)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт	–	–	8,909,146	–	8,909,146
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгслийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын сангийн цэвэр өөрчлөлт (Тодруулга 10)	–	–	133,728	–	133,728
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн хойшлогдсон татвар (Тодруулга 12)	–	–	(2,811,455)	–	(2,811,455)
2020 оны 12 сарын 31	804,182	693,669	10,229,587	22,666,025	34,393,463

Ногдол ашиг

31. ХОЁРДОГЧ ӨГЛӨГ

Монгол улсын Засгийн газар нь өөрийн хэрэгжүүлж буй “Сайн малчин” хөтөлбөрийн хүрээнд банкинд 65 тэрбум төгрөгийн зээлийн багцыг шилжүүлэх шийдвэрийг 2016 оны 2-р сарын 22-нд гаргасан. Банкны хүлээж авсан 65 тэрбум төгрөгийн хүүгүй зээлийн багц нь 5 жилийн хугацаатай ба хугацааны эцэст нэгж үнэ нь нэг сая төгрөг бүхий Төрийн банкны 65,000 ширхэг хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй байна. 2016 оны 6-р сарын 24-нд Монголбанк нь энэхүү хоёрдогч өглөгийг өөрийн хөрөнгөөр бүртгэх зөвшөөрөл олгосон болно.

2019 оны 9 сарын 26-нд, Банкны хувьцаа эзэмшигчид уг хувьцаанаас 20,900 ширхэгийг энгийн хувьцаанд хөрвүүлэх шийдвэрийг гаргасан. Уг шийдвэр нь 2019 оны 8 сарын 16-нд Монголбанкаар зөвшөөрөгдсөн болно.

Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын 2021 оны 2 дугаар сарын 23-ны өдрийн 1 дүгээр тогтоол, 2020 оны 6-р сарын 22-ны өдрийн Монголбанкны А-1/734 тоот албан бичгийн дагуу 2021 оны гуравдугаар сарын 17-ны өдөр хоёрдогч өглөгийн үлдэгдэл 44.1 тэрбум төгрөгийг 44,100 ширхэг энгийн хувьцаанд шилжүүлсэн.

32. МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ НЭМЭЛТ ТОДРУУЛГА

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах (Тодруулга 13)	250,965,959	238,814,049
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийн дүн (Тодруулга 14)	28,534,316	21,932,821
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаас - 3 сараас доош хугацаатай	737,541,744	887,904,542
Мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийн нийт дүн	1,017,042,019	1,148,651,412
Хасах нь: Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагаанд зарцуулахгүй Монголбанкинд заавал байршуулах нөөц (Тодруулга 13)	(218,258,855)	(195,523,251)
Хасах нь: Гадаадын банк ба санхүүгийн байгууллага дахь олон улсын төлбөрийн картны барьцаа	(784,971)	(642,436)
Мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр дүн	797,998,193	952,485,725

Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөрийн тохируулга:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Зээлээр авсан эх үүсвэр		
1-р сарын 1-нээр	227,021,274	289,110,716
<i>Мөнгөн хөдөлгөөн</i>		
Татсан	274,843,524	253,898,499
Эргэн төлөлт	(250,173,749)	(315,543,373)
Хүүгийн төлөлт	(6,383,780)	(11,884,467)
<i>Мөнгөн бус хөдөлгөөн</i>		
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн ашиг	(990,005)	(389,834)
Хорогдуулсан хүү	863,345	55,404
Тайлант жилийн хүүгийн зардал	7,201,098	11,736,041
Гадаа валютын ханшийн зөрүү	(5,386)	38,288
12-р сарын 31-нээр	252,376,321	227,021,274
Түрээсийн өглөг		
1-р сарын 1-нээр	4,011,845	7,358,784
Мөнгөн бус нэмэгдэл	479,609	-
Хүүгийн зардал	344,962	946,004
Түрээсийн өглөгийн хүүгийн хэсэгт хамаарах төлөлт	(344,962)	(946,004)
Түрээсийн өглөгийн үндсэн хэсэгт хамаарах төлөлт	(4,256,897)	(3,346,939)
12-р сарын 31-нээр	234,557	4,011,845

32. МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ НЭМЭЛТ ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтийн алдагдал	14,920,894	8,600,629
Санхүүгийн өр төлбөрийн гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтийн ашиг	(990,005)	(389,834)
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтийн цэвэр алдагдал	13,930,889	8,210,795
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтийн алдагдлын хорогдуулсан хүү	(11,292,902)	(4,793,298)
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтийн ашгийн хорогдуулсан хүү	863,345	55,404
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтийн хорогдуулсан цэвэр хүү	(10,429,557)	(4,737,894)

33. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангахын тулд, Банк нь янз бүрийн буцалтгүй үүрэг болон болзошгүй өр төлбөр хүлээж байдаг. Хэдийгээр эдгээр үүргийг санхүүгийн байдлын тайланд тусгаагүй байж болох ч, эдгээр нь зээлийн эрсдэл, улмаар Банкны нийт эрсдэлийг бүрдүүлж байдаг (Тодруулга 34 үзнэ үү).

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Зээлтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг		
Эх үүсвэргүй баталгаа	3,341,729	3,384,708
Аккредитив	593,238	256,128
Зээлийн гэрээгээр хүлээсэн олгогдоогүй үүрэг	10,148,186	12,371,271
	14,083,153	16,012,107
Хөрөнгөтэй холбоотой үүрэг		
Үндсэн хөрөнгө	1,779,543	3,413,249
Нийт	15,862,696	19,425,356

Болзошгүй өр төлбөр

Баталгаа нь тусгай үйл явдал тохиолдоход харилцагчийн өмнөөс голдуу тендерийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор төлбөр хийх үүргийг Банкнд ногдуулдаг байна. Баталгаа, нь зээлийн эрсдэлтэй ижил эрсдэлийг агуулдаг. Эдгээр гүйлгээний улмаас материаллаг алдагдал гарахгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

Үүрэг

Үүрэг гэдэг нь Банкны зүгээс зээл олгох, зээлийн шугам нээх гэрээт үүргүүдийг хүлээснийг илэрхийлдэг. Ийм үүргүүд нь тогтсон дуусах хугацаа эсвэл цуцлах бусад төрлийн заалтуудтай байдаг. Зээл олгох үүрэг нь хэрэгжээгүй байтал тус үүргийнх нь хугацаа нь дууссан байж болох тул гэрээнд заасан дүн нь ирээдүйн мөнгөний шаардлагыг илэрхийлдэг гэсэн ойлголт биш юм.

Шүүхийн нэхэмжлэл

Бизнесийн онцлог шинж чанарын улмаас Банкны салбарт шүүхээр асуудлыг шийдэх явдал тогтмол гардаг. Банк нь шүүхийн нэхэмжлэлтэй хэрхэн ажиллах талаар тогтсон хяналт болон журмыг хэрэгжүүлдэг. Мэргэжлийн зөвлөгөө авч гарч болох хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолсон бол Банк нь тухайн нэхэмжлэлийн банкны санхүүгийн байдалд үзүүлж болох сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах үүднээс залруулах бичилт хийдэг.

Э.Сүрэнгийн нэхэмжлэл

Иргэн Э.Сүрэнгийн Төрийн банкны эсрэг мэдүүлсэн 34.86 сая ам. долларын нэхэмжлэлийн иргэний хэргийг Улсын дээд шүүх 2018 оны 2-р сард эцэслэн шийдвэрлэсэн. Уг шийдвэрт Э.Сүрэнгээс авсан зээлд зориулж Хадгаламж банкнаас Жаст Групп ХХК-д олгосон баталгаанд Төрийн банк хариуцлага хүлээхгүй гэжээ. Гэсэн хэдий ч нэхэмжлэгч тал энэхүү шийдвэрийн дараа дээд шүүхийн шийдвэрт гомдол гаргасан бөгөөд тайлангийн өдрийн байдлаар нэмэлт мөрдөн байцаалтын шатанд байна.

2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр дээр дурдсанаас өөр томоохон шүүхийн маргаан байхгүй болно.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА

34.1 Оршил

Банкны үйл ажиллагааны салшгүй үндсэн эрсдэлүүд нь зээлийн эрсдэл, хөрвөх чадварын эрсдэл, хүүгийн түвшний эрсдэл, валютын ханшийн эрсдэл болон үйл ажиллагааны эрсдэл бөгөөд эдгээр эрсдэлүүдэд Банкны эрсдэлийн болон зээлийн удирдлагын газар хяналт тавьж эрсдэл хариуцсан дэд захиралд шууд тайлагнадаг.

Эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго нь бизнесийн сегментэд эрсдэл өгөөжийн түвшинтэй нь уялдуулан капиталыг оновчтой хуваарилах болон эрсдэлийн лимит болон бусад хяналтуудын нөлөөг авч үзсэний дараа тогтмол үргэлжлэх тодорхойлолт, хэмжилт, мониторингийн үйл явцуудаар дамжуулан Банкны хөрөнгийн эрсдэлд тохируулсан өгөөжийг ихэсгэхэд оршино. Энэхүү эрсдэлийн удирдлагын үйл явц нь Банкны тасралтгүй ашигт ажиллагаанд маш чухал үүрэгтэй бөгөөд Банкны ажилтан бүр өөрийн үүрэг хариуцлагад үүсч болох эрсдэлд хариуцлага хүлээдэг байна.

Хараат бус хяналтын үйл явцад бизнес эрсдэлүүд буюу хүрээлэн буй орчин, технологи, болон үйл ажиллагаа явуулж буй салбарт гарсан өөрчлөлтүүд хамаарахгүй болно. Эдгээр эрсдэлүүдэд Банкны стратеги төлөвлөлтийн үйл явцын хүрээнд хяналт хийдэг.

Банк нь тодорхой байдлаар тогтоосон эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоотой ба үүний шийдэл нь эрсдэлийг бүрмөсөн арилгахын тулд бус харин эрсдэл ба өгөөжийн харьцааг оновчтой байлгах зорилготой юм. Одоо мөрдөж буй эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо нь дараах шаардлагуудыг хангахад чиглэнэ. Үүнд:

- (i) Эрсдэлүүдийг удирдаж буй хувь хүмүүс нь тавигдах шаардлагууд болон хэмжилтийн системийн талаар тодорхой ойлголттой байна;
- (ii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс (“ТУЗ”) баталсан хязгааруудын хүрээнд Банкны эрсдэлд өртөх түвшинг тодорхой хязгаарын дотор байлгана;
- (iii) Эрсдэлийн хэмжилт нь ТУЗ-өөс баталсан бизнесийн стратегитай уялдсан байна;
- (iv) Капиталын хуваарилалт нь эрсдэлд өртөх түвшинд нийцсэн байна
- (v) Банкны гүйцэтгэлийн зорилтууд нь хүлээн зөвшөөрөх эрсдэл болон эрсдэл тэсвэрлэх боломжтой уялдсан байна.

Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц, зохион байгуулалт

ТУЗ нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын ерөнхий тогтолцоог хариуцах ба эрсдэлийн удирдлагын бодлого болон эрсдэл хүлээх чадвар болон хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийг тусгасан зээлийн бодлогыг батлах үүрэгтэй.

ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын хороо (“ТУЗЭУХ”)

ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын хороо нь ТУЗ-өөс Банкны эрсдэлд өртөх түвшинд хяналт тавих үүрэг хариуцлагаа биелүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж ажилладаг. ТУЗЭУХ нь иж бүрэн эрсдэлийн удирдлагын эрсдэлийн стратеги болон зарчмыг баталдаг.

ТУЗЭУХ нь банкны эрсдэлийн удирдлагын үндсэн чиг хандлагыг тодорхойлж, стратеги, бодлого, зарчмыг батлах ба гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг банкны үйл ажиллагаанд мөрдүүлж, хэрэгжүүлж ажилладаг.

Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо (“ЭУХ”)

Эрсдэлийн Удирдлагын хороо нь Банкны бизнес нэгжүүдийн болон банкны үйл ажиллагаанд учирсан болон учирч болзошгүй эрсдэлүүдийг тодорхойлох, мөн үйл ажиллагааны эрсдэл, зээлийн эрсдэл болон бусад эрсдэлүүдийг багасгах зорилгоор тэдгээрийг үнэлэх, мөн банкны хяналт, эрсдэлийн удирдлагын бодлогод шаардлагатай сайжруулалтыг тодорхойлох, түүнийг хэрэгжүүлэх заавар удирдамж өгч ажилладаг. Банкны хувьд төв ЭУХ болон салбарын ЭУХ гэсэн хоёр түвшний эрсдэлийн хороо үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Дотоод аудит

Банкны эрсдэлийн удирдлагын үйл явцад Дотоод аудитын газар жилд нэг удаа аудит хийх ба аудитын үед Банкны журмуудын зохистой байдал хийгээд Банкинд дагаж мөрдөж байгаа байдлыг шалгадаг. Дотоод аудитын газар нь эдгээр бүх үнэлгээнээс гарсан үр дүнгийн талаар Банкны удирдлагатай хэлэлцэж, илрүүлсэн зөрчил, дутагдал болоод өгсөн зөвлөмжүүдийн талаар ТУЗ болон ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн удирдлагын хороонд тайлагнадаг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.1 Оршил (үргэлжлэл)

Гүйцэтгэх удирдлагын хороо

Гүйцэтгэх удирдлагын хороо нь Банкны нийт гүйцэтгэх удирдлагуудаас бүрдэнэ. Тус хороо нь эрсдэлийн ерөнхий удирдлагын талаарх дотоод удирдамж, бодлого, журмыг боловсруулж, дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлж, банк даяар жигд ажиллагааг хангах үүрэгтэй.

Актив пассивын удирдлагын хороо ("АПУХ")

Актив пассивын удирдлагын хороо нь санхүүжилтийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг төвлөрсөн удирдлагаар хангах, Банкны хувьд эргэн төлөлтийн хугацаа болон хүүгийн түвшинг үр дүнтэй удирдан зохион байгуулах үүрэгтэй.

Банкны хөрөнгө зохицуулалтын газар нь хөрөнгө, өр төлбөр болон санхүүгийн ерөнхий бүтцийг удирдах үүрэгтэй. Хөрөнгө зохицуулалтын газар нь Банкны санхүүжилтийн болон хөрвөх чадварын эрсдэлийг хариуцах үүргийг хүлээнэ. Банкны бодлого дээр тусгаснаар дотоод аудит нь банкинд нэг удаа аудитаар орох бөгөөд банкны үйл ажиллагааны хангалт болон хэрэгжилтийг шалгадаг. Дотоод аудит нь шалгалтын үр дүнг удирдлагтай зөвлөлдөх бөгөөд судалгааны үр дүн болон зөвлөмжийг ТУЗ-д мэдээллэнэ.

Зээлийн Хороод

Зээлийн хороод нь дотоод журмаар тодорхойлсон эрх хэмжээний хүрээнд зээлийн шийдвэр гаргадаг. Зээлийн хороод нь дараах үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Зээлийн багц дахь чанар, бүтэц болон эрсдэлтэй багцыг тогтмол хянах;
- Салбар тус бүрээр болон газарзүйн байршлын хувьд олгогдох зээлийн хэмжээг тогтоон батлах;
- Зээлийн бодлого, журмыг батлах;
- Зээлийн ангилал болон сан байгуулах түвшин хэмжээг батлах;
- Зээлийн хүсэлт/өргөдөл батлах.

Эрсдэлийн удирдлага, зээлийн бодлогын газар нь доор дурдсан хэлтсүүдээр дамжуулан эрсдэлийн бодлого, холбогдох журмын хэрэгжилтэд хяналт тавина.

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь эрсдэлтэй холбоотой бодлого, журмыг нэвтрүүлэх болон хэрэгжүүлэх, хараат бус хяналтын үйл явцыг хангах үүрэгтэй.

Тус хэлтэс нь үйл ажиллагааны эрсдэлийн зарчмуудыг дагаж мөрдөх, үйл ажиллагааны эрсдэлийн нөлөөллийг тодорхойлох, хэмжих, болзошгүй үүрэг хариуцлагыг эрсдэлийн удирдлага, тайлагналын системд оруулах үүрэгтэй.

Бизнесийн удирдлагын хэлтэс:

Зээлийн эрсдэлийн удирдлагыг хэлтэс дараах үндсэн үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- (i) Зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ, судалгааг хийх;
- (ii) Зээлийн эрсдэлийн түвшинг тогтоохын тулд зээлийн өргөдөлд бие даасан эрсдэлийн үнэлгээг хийх;
- (iii) Зээлийн багцыг хянах болон зээлийн багцын эрсдэлийг салбар тус бүрээр болон газарзүйн байршлын хувьд хэт төвлөрүүлэхгүй байх;
- (iv) Олон төрлийн аргачлал ашиглан Банкны зээлийн багцын эрсдэлийг бууруулах.

Эрсдэлийг хэмжих болон тайлагнах систем

Банк нь статистик загваруудын тусламжтайгаар түүхэн алдагдлаас ойролцоолон тооцсон ердийн нөхцөлд хүлээж болзошгүй алдагдал болон гэнэтийн тохиолдолд учирч болзошгүй онцгой алдагдлыг хамтад нь авч үздэг аргачлалын дагуу эрсдэлийг хэмждэг. Эдгээр статистик загварууд нь түүхэн өгөгдлөөр тооцсон магадлалыг эдийн засгийн өнөөгийн орчинд нийцүүлэх байдлаар ашигладаг.

Эрсдэлд мониторинг хийх, хяналт тавих үйл явцуудыг гүйцэтгэхдээ гол төлөв Банкнаас тогтоосон хязгааруудад суурилдаг. Эдгээр хязгааруудад Банк өөрийн бизнесийн стратеги зорилт, тухайн зах зээлийн орчин, мөн цаашид хүлээх боломжтой эрсдэлийн түвшинг тусгаж өгсөн байна. Үүнээс гадна Банк нь өөрийн эрсдэл даах чадварыг бүх төрлийн эрсдэлүүд болон үйл ажиллагааны хүрээнд хэмжиж, түүнд мониторинг хийдэг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.1 Оршил (үргэлжлэл)

Эрсдэлийг хэмжих болон тайлагнах систем (үргэлжлэл)

Эрсдэлийг цаг алдалгүй эрт олж илрүүлэх, түүнд шинжилгээ хийх, хяналт тавих үүднээс бизнесийн бүх нэгжүүдээс цуглуулж нэгтгэсэн мэдээллийг нягталж үздэг. Уг мэдээллийг ТУЗ, ТУЗЭУХ, ТБЭХ болон хамааралтай үед бусад хэлтсүүдийн удирдлагад танилцуулж тайлбар өгдөг. Тайланд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцын хэмжээ, зээлийн үзүүлэлтийн таамаглал, VaR, хөрвөх чадварын харьцаа болон эрсдэлийн нийт түвшний өөрчлөлтийг тусгана.

Улирал бүр АПУХ болон эрсдэлийн удирдлагын хороо нь Банкны эрсдэлийг хэмжээнд үнэлгээ, дүгнэлт хийхэд шаардлагатай бүх мэдээллээр хангах зорилготой иж бүрэн эрсдэлийн тайланг хүлээн авдаг. Хоёр долоо хоног бүр Актив пассивын удирдлагын хороонд зах зээлийн эрсдэлийн лимитийн биелэлт, VaR, хөрвөх чадварын шинжилгээ болон өөр бусад санхүүгийн эрсдэлийн шинэ мэдээллийн талаар товч танилцуулдаг.

Эрсдэлийг бууруулах арга зам

Хүүгийн түвшин, гадаад валютын ханш, зээлийн эрсдэл болон ирээдүйн гүйлгээнд орж буй өөрчлөлтөөс үүсэх эрсдэлийн түвшинг хэмжиж шинжилгээ хийхийн тулд мэдрэмтгий байдлын шинжилгээ болон VaR аргачлалыг ашигладаг нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын ерөнхий нэг бүрдэл хэсэг юм. Банк зээлийн эрсдэлийг бууруулах зорилгоор барьцаа хөрөнгө болон хувь хүний батлан даалтыг идэвхтэй ашигладаг.

Эрсдэлийн удирдлага түүний стратеги болон систем

Эрсдэлийн хэт төвлөрөл

Ижил төрлийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг, эсвэл нэгэн ижил газар зүйн бүсэд болон эдийн засгийн тухайлсан нэг салбарт бизнес эрхэлдэг харилцагчдын үйл ажиллагаанд улс төр, эдийн засаг болон бусад аливаа өөрчлөлт гарахад тэдгээрийн гэрээний үүргээ гүйцэтгэхэд ижил маягаар нөлөөлөхөөр байвал төвлөрөл нь бий болдог.

Эрсдэлийн хэт төвлөрлөөс зайлсхийх үүднээс Банк өөрийн бодлого болон журмаараа багцын эрсдэлийг тараан байршуулах замаар зохицуулж өгдөг. Монголбанк нь дараах стандарт хязгаарлалтуудыг тогтоож, биелүүлэхийг шаарддаг. Үүнд:

- (i) Нэг зээлдэгч болон түүний холбогдох этгээдэд олгох нийт зээлийн дүн болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн нийлбэр дүн нь Банкны өөрийн хөрөнгийн 20%-иас хэтрэхгүй.
- (ii) Банк холбогдох этгээдэд олгосон зээлийн хэмжээ болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн дүн нь Банкны өөрийн хөрөнгийн 5 хувиас, тэдгээрийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 20%-иас тус тус хэтрэхгүй.

Банкны бодлого нь эх үүсвэрийн төвлөрлийн хэмжээтэй уялдуулсан хөрвөх чадварын хүрэлцээтэй байхыг шаарддаг.

34.2 Зээлийн эрсдэл

Зээлийн эрсдэл нь зээлдэгч эсвэл гэрээлэгч тал нь гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйгээс үүсэж болзошгүй Банкны алдагдал юм. Банк нь зээлийн өргөдлийг нарийн судлах, эрсдэлийн түвшинд суурилсан хүүгийн хувь хэмжээг тогтоох, төвлөрлийн эрсдэлийг удирдах үүднээс нэг зээлдэгч, эдийн засгийн салбар зэрэг үзүүлэлтээр зээлийн багцад лимит тогтоох, түүнд хяналт тавих зэргээр зээлийн эрсдэлийг хянаж удирддаг.

Банк харилцагч талуудын зээлийн төлбөрийн чадвар дахь өөрчлөлтийг эрт үе шатанд илрүүлэх (барьцаа хөрөнгийг тогтмол шалгах гэх мэт) зорилгоор зээлийн чанарын хяналтын үйл явцыг нэвтрүүлсэн. Зээлийн чанарын хяналтын процесс нь Банкинд болзошгүй алдагдлыг тодорхойлох, засах арга хэмжээнүүдийг эртхэн авах боломжийг олгодог.

Банк өөрийн зээлийн үйл ажиллагааг сайн туршлагад нийцүүлэх горим болон зээлийн журмыг тогтмол шалгаж, сайжруулж ажилладаг.

Зээлтэй холбоотой болзошгүй үүргийн эрсдэл

Банк нь харилцагчийн өмнөөс төлбөр төлөх магадлал бүхий баталгаануудыг гаргах боломжийг бий болгодог. Ийм төлбөрийг аккредитивийн нөхцөлд тулгуурлан харилцагчдаас эргүүлэн татдаг. Эдгээр нь банкинд зээлтэй нэгэн адил эрсдэлийг учруулах ба түүнийг мөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлого, журмаар зохицуулдаг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)****Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ*****Үл тологдолт, үнэ цэнийн бууралт ба сайжруулалтын тодорхойлолт***

Зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн төлбөрөө 90 болон түүнээс дээш хоногоор хугацаа хэтрүүлсэн эсвэл Банк зээлдэгчийн барьцаа хөрөнгийг борлуулах замаар эргэн төлөлтийг гүйцээх магадлалтай бүх тохиолдолд тухайн санхүүгийн хэрэгслийг үл төлөгдөх магадлалтай гэж үзэн хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцдог.

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгслийг чанарын үнэлгээгээр үнэлж зээлийг “үнэ цэнийн бууралттай” гэж үзэх болон эргэн төлөгдөхгүй байх магадлалуудыг Банк авч үздэг. Энэ тохиолдолд Банк харилцагчийн санхүүгийн хэрэгслийг үл төлөгдөх магадлалтай эсэхийг нарийвчлан шинжилж хүлээгдэж буй алдагдлыг 2-р шат эсвэл 3-р шатны алинд нь тооцоологдохыг тодорхойлох замаар үнэлгээг хийнэ. Чанарын үнэлгээг хийхдээ дараах хүчин зүйлийг харгалзан үздэг. Үүнд:

- Зээлдэгч нь эрсдэлд орох нөхцөл байдал үүссэн эсвэл ойрын хугацаанд эрсдэх магадлалтайг тодорхойлсон Банкны дотоод үнэлгээ;
- Зээлдэгч Банкнаас яаралтай эх үүсвэр авах хүсэлт гаргах;
- Зээлдэгч нь бусад зээлдүүлэгчдэд хугацаа хэтэрсэн өр төлбөртэй байх;
- Зээлдэгч нас барах;
- Зээлийн барьцаа хөрөнгийн борлуулалтаас эргэн төлөлт хүлээгдэж байсан боловч барьцаа хөрөнгийн үнэ цэнэ материаллаг хэмжээгээр буурах;
- Зээлдэгчийн эргэлтийн хөрөнгө материаллаг хэмжээгээр буурах эсвэл томоохон харилцагчаа алдах;
- Зээлийн гэрээний нөхцөл, шаардлагыг зөрчих;
- Зээлдэгч (эсвэл зээлдэгчийн хамаарал бүхий аливаа хуулийн этгээд) нь дампуурлын талаарх өргөдөл мэдэгдэл гаргах
- Зээлдэгчийн тухай цуу яриа эсвэл санхүүгийн бэрхшээлтэй холбоотой баримтуудын улмаас хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй зээл эсвэл хөрөнгийн эх үүсвэр нь цуцлагдах

Үл төлөгдөх магадлалд орох эсэх шалгууруудын хүчин зүйл нь дараалсан 6 сар үргэлжлэн илрээгүй бол санхүүгийн хэрэгслийг “үнэ цэнэ сайжирсан” гэж үзэн 3-р шатлалаас шилжүүлэх эсэхийг Банк өөрийн бодлогоор зохицуулна. Активын үнэ цэнэ сайжирч 1-р шатлал болон 2-р шатлалд ангилах эсэх шийдвэр нь тухайн зээлийн болон зээл олгох үеийн дотоод үнэлгээтэй харьцуулахад эрсдэл хэрхэн өссөн байгаагаас хамаарна.

Банкны дотооддоо хэрэглэдэг үнэлгээний систем болон ЧМ-ын тооцоолол

Банкны Бизнесийн эрсдэлийн хэлтэс болон Хөрөнгө зохицуулалтын хэлтэс нь дотоод үнэлгээний загварыг гаргадаг. Энэхүү загварууд нь чанарын болон тоон мэдээллийг агуулдаг бөгөөд зээлдэгчийн онцлог мэдээлэлээс гадна зээлдэгчийн зан төлөвт нөлөөлж болох гадны нэмэлт мэдээллийг ашигладаг. Практикийн хувьд тэд олон улсын, тухайлбал Мүүдийс эсвэл Фитч үнэлгээний байгууллагуудын мэдээллийг үндэслэдэг. Эдгээр мэдээллийн эх сурвалжуудыг үнэ цэнийн бууралтын үе шатыг тодорхойлоход ашигладаг.

Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа төлбөрийн чанаргүйдлийн магадлалыг тооцохдоо түүхэн мэдээллүүд дээр үндэслэн тооцох бөгөөд холбогдох макро эдийн засгийн хүчин зүйлсийг ашиглан урьдчилан таамаглалын тохируулгыг хийнэ. ЧМ нь нөхцөлт ЧМ гэж тодорхойлогддог бөгөөд энэ нь өмнөх хугацаанд тухайн дансны хувьд хийгдсэн бүрэн ба хэсэгчилсэн төлөлтийг харгалзан үзэж ЧМ муруйг бий болгодог. Мөн түүнчлэн, Банк ЧМ муруйг янз бүрийн хугацааны хувьд тооцоолохын тулд банк “кохорт” дүн шинжилгээг ашигладаг.

Зээл болон урьдчилгаанаас бусад санхүүгийн хөрөнгийн хувьд ашигладаг ЧМ загвар нь үнэлгээний матриц дээр суурилсан бөгөөд энэ нь харилцагч талуудын олон улсын зээлийн үнэлгээний мэдээллээс гардаг. Энэхүү зээлийн үнэлгээний мэдээллүүд нь ирээдүйн мэдээллүүдийг агуулсан байдаг.

Хөрөнгө зохицуулалт, арилжаа ба банк хоорондын харилцаа

Банкны хөрөнгө зохицуулалт, арилжаа ба банк хоорондын харилцаа болон хамтрагч талуудад санхүүгийн байгууллагууд, банк, брокер-дилерүүд, хөрөнгийн биржүүд болон клиренг төвүүд багтана. Эдгээр харилцагч байгууллагын хувьд, Банкны Хөрөнгө зохицуулалтын газраас олон улсын үнэлгээний агентуудын (тухайлбал, Мүүдис) нийтэд нээлттэй гадаад мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийж дотооддоо үнэлгээ өгдөг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)****Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ (үргэлжлэл)*****Банкны дотооддоо хэрэглэдэг үнэлгээний систем болон ЧМ-ын тооцоолол (үргэлжлэл)******Бизнесийн зээл***

Бизнесийн зээлийн эрсдэлийг үнэлэхдээ харилцагчийн санхүүгийн түүхэн, одоо, ирээдүйн нөхцөл байдлыг харгалзан үздэг. Үүнд:

- Харилцагчийн санхүүгийн төсөөлөл болон түүхэн мэдээлэл. Энэхүү санхүүгийн мэдээлэл нь харилцагчийн санхүүгийн гүйцэтгэлийн хэрэгжилт, хүлээгдэж буй үр дүн, төлбөрийн чадварын харьцаа, хөрвөх чадварын харьцаа болон бусад холбогдох санхүүгийн чадамжийг үнэлэх харьцаануудыг агуулна. Эдгээр үзүүлэлтүүдийн зарим нь үйлчлүүлэгчидтэй хийсэн гэрээнүүд дээр тулгуурласан байдаг тул илүү анхаарч авч үздэг.
- Харилцагчдын талаарх бусад эх сурвалжаас гаралтай нийтэд нээлттэй мэдээлэл.
- Макро-эдийн засгийн болон геополитикийн аливаа мэдээлэл
- Банкны гүйцэтгэлд хамаарах харилцагчийн менежментийн чанар, ур чадварын талаарх бодитой мэдээлэл

Үнэлгээний арга барилын нарийн төвөгтэй байдал нь зээлийн хэмжээ болон харилцагчийн цар хүрэнээс шалтгаалан өөр өөр байдаг. Зарим жижиг бизнесийн зээл нь жижиг бизнест зориулсан Банкны дотоод загвараар үнэлэгддэг.

Хэрэглээний зээл, хөдөө аж ахуй болон орон сууцны зээл

Хэрэглээний зээл болон хөдөө аж ахуйн зээлд иргэдийн бүх төрлийн хэрэглээний зээл, кредит карт, газар тариалангийн зээл болон орон сууцны зээлүүд багтдаг. Эдгээр зээлийн бүтээгдэхүүнүүд болон зарим жижиг бизнесийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээг зээлдэгчийн хугацаа хэтрэх магадлалыг тодорхойлох аргачлал бүхий программын загвараар үнэлдэг. Үүнд: хүн ам зүй, зээл хүсэгчийн зээлийн түүх, барьцаа хөрөнгө, одоогийн орлогын түвшин, дансны орлогын өөрчлөлт, өр төлбөрийн үлдэгдэл болон хүссэн зээлийн нөхцөл зэргийг харгалзан үздэг.

Банкны дотоод үнэлгээ

Санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарыг Банк дотооддоо боловсруулсан зээлийн үнэлгээг ашиглан удирддаг. Эрсдэлийн түвшинг зээлийн багц даяар үнэн зөв, тууштай байлгах нь Банкны бодлого юм. Энэ нь холбогдох эрсдэлийн удирдлага, болон зээлийн эрсдэлийг зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл бүрээр харьцуулах боломжийг олгодог. Үнэлгээний систем нь санхүүгийн болон статистикийн олон төрлийн дүн шинжилгээнүүдээс бүрдэх бөгөөд үүнд багцын ба зах зээлийн мэдээллүүд нэгтгэгдэж, харилцагч талын эрсдэлийг хэмжих гол хүчин зүйл болдог. Эрсдэлийн бүх түвшинг олон төрлийн зээлд нийцүүлэн боловсруулсан бөгөөд үл төлөгдөлтийн эрсдэлийн зэргийг, зээлийн барьцаа хөрөнгө байгаа эсэх эсвэл бусад зээлийн эрсдэлийг бууруулах аргыг харуулан Банкны үнэлгээний бодлогын дагуу гаргадаг. Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаанаас бусад санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарыг Мүүдсийн үнэлгээ, Стандарт & Поорсийн эсвэл Фитч үнэлгээний дагуу ангилдаг.

<u>Дотоод үнэлгээ</u>	<u>Дотоод үнэлгээний тайлбар</u>	<u>Олон улсын үнэлгээ</u>
A	Маш сайн	AAA-A
B	Сайн	Baa-Ba
C	Хэвийн бус	B
D	Эргэлзээтэй	Сaa-C
E	Муу	–
Үнэлэгдээгүй	Үнэлэгдээгүй	–
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	–

Чанаргүйдэлд өртөх дүн (“ЧӨД”)

Чанаргүйдэлд өртөх дүн нь харилцагчийн алдагдал хүлээх дүн болон эрт эргэн төлөлт хийх чадвар зэргийг харгалзан үзэж санхүүгийн хэрэгслийн үнэ цэнэ буурах үед тооцсон бодит хэмжээг хэлнэ. Зээлийн карт болон бусад зээлийн шугамын чанаргүйдэлд өртөх дүнг тодруулга 2.5-аас харна уу.

1-р шатлалд буй зээлийн ЧӨД-г тооцоолохын тулд Банк нь 12 сар дотор үүсэж болох чанаргүйдэх үйл явдлыг 12 сарын ЗҮЦХА-г тооцход авч үзнэ. 2-р шатлал болон 3-р шатлалуудад ЧӨД-г тодорхойлохдоо нийт хугацааны түүхэн чанаргүйдэх үйл явдлыг авч үзнэ.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Чанаргүйдэлд ортох дүн (“ЧӨД”) (үргэлжлэл)

12 сарын болон зээлийн хугацааны ЧӨД нь бүтээгдэхүүний төрлөөс хамааран хүлээгдэж буй төлбөрийг үндэслэн тодорхойлогддог:

- Хорогдуулсан болон нэг удаагийн эргэн төлөлттэй зээлийн, зээлдэгчийн 12 сарын хугацаанд эсвэл зээлийн хугацаанд нь төлөх гэрээний төлбөрт үндэслэнэ. Мөн түүнчлэн зээлдэгчийн хүлээгдэж буй илүү төлөлтийг тохируулж өгнө. Энэхүү тооцоололд эрт төлөлт/дахин санхүүжүүлэлтийн таамаглалыг мөн тусгаж өгнө.

Зээлийн шугамын бүтээгдэхүүний хувьд, нийт лимитээс ашигласан хувиар ЧӨД-г тооцдог.

Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл

Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл (АХЧ) бизнесийн эрсдэлийн хэлтсийн зээлийн эрсдэлийн шинжээчид жил бүр үнэлдэг. АХЧ нь Банкны үл төлөгдөлтийн нөлөөний алдагдлын хэмжээ, хүлээлтийг илэрхийлнэ. АХЧ нь харилцан тохиролцсон хэлбэр, нэхэмжлэлийн төрөл болон зэрэглэл, барьцаа хөрөнгө эсвэл бусад зээлийн дэмжлэг зэргээс шалтгаалан харилцан адилгүй байдаг. АХЧ нь үл төлөгдөлт болох үед өртөх алдагдлын нэгж хувиар илэрхийлэгдэнэ. АХЧ-ийг 12 сар эсвэл зээлийн хугацааны туршид тооцдог бөгөөд 12 сарын АХЧ нь дараагийн 12 сард үл төлөгдөлт болох тохиолдолд гарах алдагдлын хувийг тооцдог бөгөөд зээлийн хугацааны туршид АХЧ нь үлдэгдэл зээлийн хугацаанд гарах алдагдлын хувийг тооцдог.

АХЧ нь барьцааны үнэ болон төлөлтөөс хамааран цаг хугацаа өнгөрөх тусам өөрчлөгдөж байдаг. АХЧ -ийн коэффициентийн гол элементүүд нь:

- Цагийн хэмжээс (ЧӨД параметрийг баталгаатай, баталгаагүй хэсэгт хуваах) ба
- Барьцаа хөрөнгийн үнэ цэнэ өөрчлөгдөхөд (үл хөдлөх хөрөнгө гэх мэт барьцааны тохиолдолд үнэ нь өөрчлөгдөхгүй хэвээр байх болно)

Санхүүгийн хэрэгсэлд барьцаа хөрөнгө байхгүй, үл төлөгдөлтийн түүхэн өгөгдөл хангалттай байгаа тохиолдолд Банк шинжээчдийн дүгнэлтийг гаргадаг. Тайлангийн өдрөөрх нөхцөл байдал, өгөгдлийн бүрэн гүйцэд байдлаас хамааран Банк АХЧ-ийн коэффициентийн үе шатыг тодорхойлохын тулд түүхэн мэдээллийн хандлага эсвэл гадаад эх сурвалжаас авсан түүхэн өгөгдлийг ашигладаг.

Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт

Банк нь ЗҮЦХА -д хамаарах бүх хөрөнгийг тасралтгүй хянадаг. Хэрэгсэл эсвэл хэрэгслийн 12 сарын ЗҮЦХА эсвэл нийт хугацааны ЗҮЦХА -г хамаарах эсэхийг тодорхойлохын тулд Банк анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэлд мэдэгдэх өсөлт гарсан эсэхийг үнэлдэг.

Банк нь гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц ихэссэн тохиолдолд чанарын шинжилгээ хийдэг. Зарим тохиолдолд зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн шалтгааныг чанаргүйдэл бус “Чанаргүйдлийн тодорхойлолт”-д дурдсан үйл явдлуудтай холбож тайлбарладаг. Зээлийн ангиллын өөрчлөлтийг үл харгалзан 30 хоногоос дээш хугацаа хэтрэлттэй гэрээний төлбөрүүд бий бол зээлийн эрсдэлийн хэмжээ анх хүлээн зөвшөөрсөн үеийнхээс мэдэгдэхүйц өссөн байна гэж үздэг.

Ижил төстэй бүлэг хөрөнгүүдийн хувьд ЗҮЦХА-г тооцож байгаа тохиолдолд мөн дээрхтэй ижил буюу анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн зээлийн эрсдэлийн хэмжээнд мэдэгдэхүйц өсөлт гарсан эсэхийг шинжилдэг.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)***Бүлгийн үнэлгээгээр санхүүгийн хоронгүүдийг ангилах нь*

Доорх хүчин зүйлээс хамаарч “ЗҮЦХА зарчмуудын тойм” 2.5-т тайлбарласнаар Банк нь ЗҮЦХА -ын нөөцийг бүлгийн болон тусгай үнэлгээгээр тооцдог.

Банк нь ЗҮЦХА -ийг тусгай үнэлгээгээр тооцооллох хөрөнгийн ангилалд зээлийн багц үл хамааран үлдэгдэл балансаар эхний 40 буюу 3-р шатны зээлдэгч нар, болон зээлийн багцаас үл хамааран 500 сая төгрөгөөс дээш зээлийн үлдэгдэлтэй 2-р шатны зээлдэгч нар орно.

Банк нь ЗҮЦХА -ийг бүлгийн үнэлгээгээр тооцооллох үед тусгай үнэлгээнд ороогүй бүх зээлийг оруулна. Банк нь зээлийн зориулалт, бүтээгдэхүүнээс хамааран доорх жижиг багцуудад ангилдаг.

- Хөдөө аж ахуйн зээлүүд
- Бизнесийн зээлүүд
- Бичил бизнесийн зээлүүд
- Төслийн зээлүүд
- Ипотекийн төслийн зээлүүд
- Ипотекийн зээлүүд
- Хэрэглээ – Цалингийн зээлүүд
- Хэрэглээ – Тэтгэврийн зээлүүд
- Хэрэглээ – Зээлийн карт
- Хэрэглээ – Овердрафт
- Бусад хэрэглээний зээлүүд

ЗҮЦХА -ын загварын орцод дүн шинжилгээ хийх нь-ирээдүйн мэдээлэл

Банк нь ЗҮЦХА-ын бүрэлдэхүүн хэсэг болох ЧМ болон ирээдүйн талаарх мэдээллийг ашиглан ЗҮЦХА-д ирээдүйн макро эдийн засгийн хөгжил хэрхэн нөлөөлж болохыг харгалзаж үздэг. Энгийн шугаман хамаарлын аргыг ашиглан ажиглагдсан чанаргүйдлийн хувь болон макро эдийн засгийн хүчин зүйл хоорондын харилцан хамаарлыг тооцдог. Шинжилгээний үр дүнд аль хэдийн төлөлтгүй болсон зээлийн чанаргүйдлийн хувь нь макро эдийн засгийн хүчин зүйлтэй урвуу буюу сул хамааралтай гарсан учир зөвхөн хэвийн зээлд хамаарах ЧМ муруйг тооцохдоо макро хүчин зүйлийг хамааруулдаг.

Ашигласан мэдээллийн багцад зээлийн бүтээгдэхүүн бүрд хамаарах ЧМ болон голлох макро хүчин зүйлүүдийн улирал бүрийн мэдээллүүд ордог. Макро эдийн засгийн хүчин зүйлийн мэдээллийг Үндэсний статистикийн хорооны мэдээллийн сангаас татдаг бол ЧМ хувь нь банкны дотоод мэдээллийн сангаас тооцдог. Банкны хувьд орон сууцны зээл дахь ам долларын ханш ба инфляцийн түвшин, хэрэглээний зээл дахь зээлийн хүү(ЖДХ) ба инфляцийн түвшин, хөдөө аж ахуй бизнесийн болон төслийн зээл дахь ам долларын ханш ба эдийн засгийн өсөлтүүд нь ЧМ хувьд шууд буюу шугаман хамаарал өндөр гарсан.

Арга зүйн хувьд, эхлээд оновчтой макро эдийн засгийн хүчин зүйлүүдийг урьдчилан сонгохдоо шугаман хамаарлын шинжилгээ хийсэн. Дараа нь коэффициентуудыг энгийн регрессийн шинжилгээ ашиглан тооцоолсон. Тооцооллын үр дүнд гарсан коэффициентууд болон таамаглалуудаас ЧМ-д хамаарах ирээдүйн талаарх мэдээлэл хүчин зүйлүүдийг тохируулан авч үзсэн тул урьдчилсан чанаргүйдлийн хувь болон түүхэн дундаж чанаргүйдлийн хувийн харьцааг ЧМ болгон авч үзсэн.

Эдгээр тохируулга нөлөөлөгч хүчин зүйлс болон тохируулагдсан ЧМ хувиуд нь ирээдүйн эдийн засгийн өсөлтийн талаар сайн төсөөлөл өгч чадах тул ЗҮЦХА загварын суурь төсөөл гэж үзсэн. Сайн болон муу төсөөллүүдийг тухайн загвараар таамагласан чанаргүйдлийн хувь дахь түүхэн тохируулагч хүчин зүйлүүдийг үндэслэн тооцсон ба тохируулагч хүчин зүйлийн тархалтыг тодорхой тоонуудаар хэмжсэн. Өөр өөр төсөөлөл дахь ЗҮЦХА-г тухайн төсөөлөлд хамаарах ЧМ хувьд үндэслэн тооцсон ба бодит ЗҮЦХА нь өгөгдсөн гурван төсөөлөлд дараах хувь хэмжээгээр тооцогдоно. Үүнд: сайн, үндсэн болон муу төсөөлөлд тус бүр 10%, 30% ба 60% байна.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

ЗҮЦХА -ын загварын орцод дүн шинжилгээ хийх нь -ирээдүйн мэдээлэл (үргэлжлэл)

Тооцооллын 3 хувилбарт хамаарах тохируулгын коэффициентийг доорх хүснэгтээс харна уу.

2021 оны 12 сарын 31	Бизнесийн	Орон сууцны	Хэрэглээний	Хөдөө аж ахуйн
Муу төсөөлөл	1.214	1.515	1.196	1.214
Суурь төсөөлөл	1.132	1.168	1.227	1.132
Сайн төсөөлөл	0.621	0.430	0.871	0.621

2020 оны 12 сарын 31	Бизнесийн	Орон сууцны	Хэрэглээний	Хөдөө аж ахуйн
Муу төсөөлөл	1.574	1.622	1.261	1.574
Суурь төсөөлөл	0.835	1.428	0.903	0.835
Сайн төсөөлөл	0.573	0.438	0.727	0.573

Гэрээний нөхцөл өөрчлөлт орсон зээлийн тойм

Эрсдэлийн удирдлагын үүднээс зээлд бүтцийн өөрчлөлт орсон бол Банкны тусгай хөрөнгийн хэлтэс нь зээлийг эргэн төлөгдөх хүртэл хяналт тавьдаг.

Доорх хүснэгтэд бүтэц өөрчлөгдсөн 2, 3-р үе шатын хөрөнгүүдийг харуулав. Үүнд тухайн хугацаанд Ковид-19-тэй холбоотой засгийн газрын хөтөлбөрөөс гарсан өөрчлөлтийг оруулаагүй болно.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Хугацааны турш гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн Хөрөнгийн хорогдуулсан өртөг	1,487,198	8,591,648

Доорх хүснэгтэд өмнөх гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгийн алдагдлын нөөц 12 сарын ЗҮЦХА болж өөрчлөгдөхөд нийт дансны дүнг дараах байдлаар харуулав.

2021 оны 12 сарын 31	Гэрээний өөрчлөлтийн дараах		Гэрээний өөрчлөлтийн өмнөх	
	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш сайжирч 12 сарын болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 1)	–	–	38,276,266	438,283
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш муудаж урт хугацааны болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 2/3)	52,002,959	22,668,728	18,116,963	8,454,418

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Гэрээний нөхцөл өөрчлөлт орсон зээлийн тойм (үргэлжлэл)

2020 оны 12 сарын 31	Гэрээний өөрчлөлтийн дараах		Гэрээний өөрчлөлтийн өмнөх	
	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг	Нийт дүн мян.төг	ЗҮЦХА мян.төг
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш сайжирч 12 сарын болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 1)	–	–	24,845,917	326,350
Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлтөөс хойш муудаж урт хугацааны болзошгүй эрсдэлийн сангаар хэмжигдэж буй зээлүүд (Шатлал 2/3)	49,553,381	19,708,957	25,282,697	12,019,300

Банкны журмын дагуу гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлт хийсэн зээл нь шатлал 2 болон 3 -руу ангилагдана.

Эргэн төлөлтийн хойшлуулалт, баталгаатай зээл болон бусад дэмжлэг

Ковид-19-ийн улмаас Монгол Улсын Засгийн газраас зээлийн төлбөрийн хойшлуулалт зарласан бөгөөд тодорхой шалгуургүйгээр бүх зээлдэгчдэд хамааралтай болно. Үүнтэй холбогдуулан Банк 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар 13,931 сая (2020: 8,211 сая төгрөг) төгрөгийн зээлийн гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлттэй холбоотой гарзыг (Тодруулга 9) хүлээн зөвшөөрсөн.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Тайлант хугацаанд гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан өртөг	186,303,776	103,788,480
Тайлант хугацаанд гэрээний нөхцөл санхүүгийн өр төлбөрийн хорогдуулсан өртөг	63,025,491	37,286,132
Гэрээний нөхцөл өөрчлөлтийн алдагдал, цэвэр (Тодруулга 9)	13,930,889	8,210,795

Гэрээний нөхцөлийн өөрчлөлт орсон зээлд үндсэн зээл болон хүүгийн төлбөрийг тодорхой хугацаагаар хойшлуулсан боловч засгийн газрын арга хэмжээтэй хамааралгүй. Зээлдэгчдийн одоогийн болон хүлээгдэж буй санхүүгийн хүндрэл, гэрээний үүргээ биелүүлэхгүй байх, эсвэл Зээлийн эрсдэлийн хэлтсээс гаргасан томоохон санаа зовоосон асуудлын үр дүнд ийм хөнгөлөлт, өөрчлөлт хийсэн тохиолдолд банк зээлийг хүчингүйд тооцдог. Энэ нь төлбөрийн зохицуулалтыг сунгах, зээлийн шинэ нөхцөлийг тохиролцох зэрэг байж болно.

Доорх хүснэгтэд 2021 оны 12-р сарын 31- ний байдлаар засгийн газрын хөтөлбөрийн дагуу хойшлуулсан бүх харилцагчийн дансны тоо болон холбогдох зээлийн үнэлгээг харуулав.

2021 оны 12 сарын 31

	Бизнес зээл		Орон	Хөдөө аж	Нийт	
	Хэрэглээний зээл	сууцны зээл	зээл	ахуйн зээл		
Хүлээгдэж буй өргөдөл бүхий дансны тоо	–	–	–	–	–	
Батлагдсан дансны тоо	2,384	24,857	4,413	8,826	40,480	
Схемийн дагуу үйлчлүүлэгчдийн зээлийн дүн	MNT'000	99,986,147	238,030,669	189,129,944	74,942,003	602,088,763
Багцад эзлэх %	%	11%	30%	51%	20%	25%

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Эргэн төлөлтийн хойшлуулалт, баталгаатай зээл болон бусад дэмжлэг (үргэлжлэл)

2020 оны 12 сарын 31

	Бизнес зээл	Хэрэглээний зээл	Орон сууцны зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт
Хүлээгдэж буй өргөдөл бүхий дансны тоо	-	-	-	-	-
Батлагдсан дансны тоо	2,569	23,068	4,311	16,386	46,334
Схемийн үйлчлүүлэгчдийн зээлийн дүн	MNT'000 118,563,563	243,176,292	176,640,213	137,697,852	676,077,920
Багцад эзлэх %	% 23%	31%	96%	38%	37%

Доорх хүснэгтэд засгийн газрын хөтөлбөрийн хүрээнд харилцагчдад олгосон хөнгөлөлттэй зээлийн нийт үнэ болон харгалзах ЗҮЦХА-ийг үе шаттайгаар харуулав.

2021 оны 12-р сарын 31

Хөтөлбөр		Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Дансны үнэ	MNT'000	538,470,586	23,606,450	40,011,727	602,088,763
Зээлийн багцад эзлэх %	%	25%	66%	17%	25%
ЗҮЦХА	MNT'000	1,045,797	1,149,317	25,733,212	27,928,326
Нийт ЗҮЦХА-д эзлэх %	%	38%	41%	15%	16%

2020 оны 12-р сарын 31

Хөтөлбөр		Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт
Дансны үнэ	MNT'000	626,194,749	30,823,038	19,060,133	676,077,920
Зээлийн багцад эзлэх %	%	39%	80%	9%	37%
ЗҮЦХА	MNT'000	6,711,923	5,537,653	10,138,795	22,388,371
Нийт ЗҮЦХА-д эзлэх %	%	42%	79%	7%	14%

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Эрсдэлийн төвлөрлийн шинжилгээ

Банк дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн үнэлгээний систем баг шатлалыг ашиглан гаргасан зээлийн чанар болон зээлийн эрсдэлд өртөж болох хамгийн их дүнтэй холбоотой тодруулгуудыг 13,16 ба 18-р тодруулгаас харна уу.

Дараах хүснэгтэд Банкны харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааг (Тодруулга 16) аж үйлдвэрийн салбараар нь ангилан, нийт дүнгээр (зээлийн барьцаа хөрөнгө эсвэл зээлийн чанарыг сайжруулах бусад зүйлүүдийг авч үзэхээс өмнөх нь) үзүүлэв.

	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Хэрэглээний	775,881,786	32%	1,048,347,602	55%
Хөдөө аж ахуйн	550,546,647	23%	434,028,766	23%
Барилга	94,140,549	4%	91,655,545	5%
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	304,116,061	13%	78,846,683	4%
Үйлдвэр	98,396,703	4%	74,679,432	4%
Зочид буудал, ресторан	37,962,580	2%	26,700,686	1%
Тээвэр, харилцаа холбоо	25,173,244	1%	18,913,765	1%
Уул уурхай, олборлолт	14,605,184	1%	12,300,661	1%
Үл хөдлөх хөрөнгө	400,313,943	16%	11,689,504	1%
Эрүүл мэнд хамгаалал	19,774,516	1%	9,220,186	0%
Санхүүгийн үйлчилгээ	4,364,500	0%	3,935,023	0%
Цахилгаан ба газрын тос	7,561,620	0%	2,904,505	0%
Боловсрол	6,131,562	0%	2,730,293	0%
Аялал жуулчлал	4,156,588	0%	2,562,336	0%
Засвар үйлчилгээ	1,695,469	0%	966,722	0%
Нийтийн үйлчилгээ	239,340	0%	27,203	0%
Олон улсын байгууллага	42,557	0%	–	0%
Бусад шимтгэл, хураамж	85,388,628	4%	97,561,985	5%
	2,430,491,477	100%	1,917,070,897	100%

Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад сайжруулалтууд

Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээний дүн болон төрөл нь зээлдэгч болон харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ ба олгох зээлийн төрлөөс хамаарна. Банк нь барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ болон түүнийг хүлээн зөвшөөрөх эсэх тухай журмыг хэрэгжүүлдэг. Барьцаалах боломжтой хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- (i) Байгууллагуудад олгох зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал, үйлдвэр ба тоног төхөөрөмж, машин механизм;
- (ii) Жижиг болон дундаж бизнесийн зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал;
- (iii) Хэрэглээний зээлийн хувьд автомашин, санхүүжилтийн орлого болон үл хөдлөх хөрөнгө гэх мэт;
- (iv) Орон сууц худалдан авах зээлийн хувьд орон сууц.

Банк нь аж ахуйн нэгжийн зээл олгохдоо тухайн аж ахуйн нэгжийн толгой компани болон гол хувьцаа эзэмшигчдээс баталгаа гаргуулж авч болох боловч үүнийг барьцаа хөрөнгөөр тооцдоггүй.

Банк нь барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнд тогтмол хяналт тавьж ажилладаг ба харилцагчтай байгуулсан гэрээний дагуу шаардлагатай үед нэмэлт барьцаа хөрөнгө гаргуулахаар хүсэлт тавьдаг.

Банк нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгүүдийг зохион байгуулалттайгаар борлуулдаг. Хөрөнгө борлуулснаас орж ирсэн орлогыг зээлийн үлдэгдэл төлбөрийг багасгах эсвэл төлж дуусгахад зориулна. Банк нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийг өөрийн бизнесийн хэрэгцээнд ашигладаггүй.

Банк дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн үнэлгээний систем баг шатлалыг ашиглан гаргасан зээлийн чанар болон зээлийн эрсдэлд өртөж болох хамгийн их дүнтэй холбоотой тодруулгуудыг 13,16 ба 18-р тодруулгаас харна уу.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад сайжруулалтууд (үргэлжлэл)

Банкны харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны барьцааг доор харуулав.

2021 оны 12 сарын 31	Дансны дүн мян.төг	Барьцааны дүн мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Бизнесийн зээл	888,371,182	2,495,271,964
Орон сууцны зээл	360,383,806	697,974,288
Хэрэглээний зээл	800,576,037	1,461,081,431
Хөдөө аж ахуйн зээл	381,160,452	1,473,263,537
Нийт	2,430,491,477	6,127,591,220
2020 оны 12 сарын 31	Дансны дүн мян.төг	Барьцааны дүн мян.төг
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		
Бизнесийн зээл	511,556,382	714,480,170
Орон сууцны зээл	259,759,924	330,779,318
Хэрэглээний зээл	785,505,774	1,200,144,141
Хөдөө аж ахуйн зээл	360,248,817	496,563,074
Нийт	1,917,070,897	2,741,966,703

34.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Санхүүгийн хэвийн болон тогтворгүй нөхцөл байдалд харилцагчийн өмнө хүлээсэн төлбөр тооцооны үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй байвал Банк төлбөрийн чадварын эрсдэлд орно. Уг эрсдэлийг хязгаарлахын тулд удирдлага нь өөрийн үндсэн харилцах, хадгаламжийн эх үүсвэрээс гадна олон төрлийн эх үүсвэрийг төвлөрүүлсэн ба өдөр тутам ирээдүйн мөнгөн урсгал болон төлбөрийн чадвараа хянаж байдаг. Үүний тулд нэмэлт эх үүсвэр шаардагдсан үед ашиглагдах өндөр үнэлгээтэй барьцаа хөрөнгийн бэлэн байдал болон хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал зэргийн үнэлгээ хийхийг шаарддаг.

Банк нь хангалттай хэмжээний, Монголбанкнаас шаарддаг түвшнээс илүү хэмжээ бүхий хөрвөх хөрөнгөтэй байдаг Үүнээс гадна Банк нь нийт харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн төгрөгийн 6% болон валютын 18%-тай тэнцэх бэлэн мөнгийг дунджаар хоёр долоо хоногийн хугацааны интервалтай Монголбанкинд заавал байршуулж байх ёстой.

Стресс тест

Банкны бодлогын дагуу хөрвөх чадварын байдал нь хэд хэдэн хувилбар хийгддэг, Стресс тест нь зах зээлийн болон банкны хүчин зүйлийн ачааллыг авч үздэг. Түүнчлэн, стресс тест нь зах зээлийн болон банкны хүчин зүйлийг нийлүүлж хийгддэг. Төлбөрийн чадварын тайлан болон стресс тестийн үр дүн нь эрсдэлийн удирдлагын хороонд тогтмол хянадаг бөгөөд Актив Пассивын Удирдлагын Хороо болон гүйцэтгэх удирдлагаар хянуулдаг.

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ

Дараах хүснэгтэд 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны санхүүгийн өр төлбөр болон хөрөнгийн дуусгавар хугацааг тэдгээрийн аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүрэг дээр үндэслэн харууллаа. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдөл дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үүдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (үргэлжлэл)

	Хугацаагүй мян.төг	2 сараас		3-6 сар		6 сараас		5-с дээш		Нийт мян.төг
		мян.төг	доош мян.төг	мян.төг	мян.төг	1 жил мян.төг	1-5 жил мян.төг	жил мян.төг		
2021 оны 12 сарын 31										
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	250,965,959	-	-	-	-	-	-	-	-	250,965,959
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	107,394,547	292,891,420	365,811,853	568,455,204	1,174,310,551	236,969,864	2,745,833,439			
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	27,749,344	-	-	-	784,972	-	-	-	-	28,534,316
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	-	-	-	-	-	-	-	7,310,813	7,310,813	
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	-	-	-	-	196,194	236,185,516	236,381,710			
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	-	828,000,000	-	13,944,660	152,407,267	-	994,351,927			
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл	-	-	-	-	-	-	118,385	118,385		
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө	-	-	-	-	471,197	78,603,103	-	-	-	79,074,300
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	-	759,107	-	-	-	-	-	-	-	759,107
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	646,587	-	-	-	-	-	-	-	-	646,587
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	386,756,437	1,121,650,527	365,811,853	582,871,061	1,406,302,087	480,584,578	4,343,976,543			
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	45,700,467	23,646,085	30,485,931	18,078,416	312,657	-	118,223,556			
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,073,251,161	552,498,172	332,466,204	588,107,451	198,414,629	372,521,434	3,117,259,051			
Зээлээр авсан эх үүсвэр	-	515,617	27,071,730	133,300,863	28,348,161	86,800,686	276,037,057			
Түрээсийн өглөг	-	-	-	254,748	-	-	254,748			
Репо хэлцэл	153,809,693	-	-	-	-	-	153,809,693			
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	8,331,600	7,037,031	-	-	-	-	15,368,631			
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	-	1,549,920	-	-	-	-	1,549,920			
Эх үүсвэргүй гүйцэтгэлийн баталгаа	3,341,729	-	-	-	-	-	3,341,729			
Аккредитив	593,238	-	-	-	-	-	593,238			
Олгогдоогүй зээл	10,148,186	-	-	-	-	-	10,148,186			
Хөрөнгөтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр	1,779,543	-	-	-	-	-	1,779,543			
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,296,955,617	585,246,825	390,023,865	739,741,478	227,075,447	459,322,120	3,698,365,352			

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛАГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (үргэлжлэл)

	Хугацаагүй		3 сараас доош		3-6 сар		6 сараас 1 жил		1-5 жил		5-с дээш жил		Нийт	
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2020 оны 12 сарын 31														
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	238,814,049	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	238,814,049
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	55,703,018	264,072,148	312,168,438	461,002,471	1,153,111,131	471,232,485	2,717,289,691							
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл	21,290,385	–	–	–	642,436	–	–	–	–	–	–	–	–	21,932,821
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	–	73,994	–	–	44,778,603	7,285,490	52,138,087							
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	955,977	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	119,658
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	–	14,652	–	151,107	–	–	–	–	–	–	–	–	–	955,977
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	–	890,000,000	20,043,140	15,015,000	258,699,790	108,197,265	1,291,955,195							
	316,763,429	1,154,160,794	332,211,578	476,168,578	1,457,231,960	724,285,116	4,460,821,455							
Бусад банкны харилцах, хадгаламж Харилцагчдын харилцах, хадгаламж Зээлээр авсан эх үүсвэр Түрээсийн өглөг Репо хэлцэл	23,563,634	9,625,790	25,292,146	81,310,961	45,373	–	–	–	–	–	–	–	–	139,837,904
Бусад санхүүгийн өр төлбөр Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	1,078,113,753	473,095,099	366,297,702	533,429,152	176,131,264	145,505,070	2,772,572,040							
Эх үүсвэргүй гүйцэтгэлийн баталгаа Аккредитив Олгогдоогүй зээл	–	8,474,125	14,491,504	81,817,645	54,601,899	101,079,775	260,464,948							
Хөрөнгөтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр	–	–	–	3,947,982	63,863	–	4,011,845							
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	71,242,456	7,513,482	406,081,352	701,101,821	230,842,399	246,584,845	3,277,081,427							
	1,193,761,638	498,709,372	406,081,352	701,101,821	230,842,399	246,584,845	3,277,081,427							
Цэвэр дүн	(876,998,209)	655,451,422	(73,869,774)	(224,933,243)	1,226,389,561	477,700,271	1,183,740,028							

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**34.4 Зах зээлийн эрсдэл**

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь хүүгийн түвшин, гадаад валютын ханш гэх мэт зах зээлийн хувьсагчуудын өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнэ эсвэл ирээдүйн мөнгөн урсгал хэлбэлзэх эрсдэлийг хэлнэ. Банк нь эрсдэлийн энэ элементийг VaR болон мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан хянаж удирддаг. Гадаад валютын төвлөрлийг эс тооцвол Банкинд ноцтой, зах зээлийн эрсдэлийн төвлөрөл байхгүй байна. Арилжааны багцын зах зээлийн эрсдэлийг эрсдэлийн хувьсагчдын харилцан хамаарлыг илэрхийлэх VaR аргачлалыг ашиглан хянаж удирддаг. Арилжааны бус нөхцөл байдлыг бусад мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан хянаж удирддаг.

Хүүгийн түвшний эрсдэл

Тодорхой хугацааны заагуудад хүүгийн түвшинг тохируулж өгч байх шаардлагатай позицууд хоорондоо таарамжгүй болох үед хүүгийн эрсдэл бий болдог. Банкны зээлийн болон санхүүжилтийн, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанууд нь хүүгийн эрсдэлийг бий болгодог. Хүүгийн хувь хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны хүүгийн цэвэр орлогод тэр даруй нөлөөлдөг бол урт хугацаанд Банкны өөрийн хөрөнгөнд нөлөөлдөг (Банкны хөрөнгө, өр төлбөр, тэнцлийн гадуурх зүйлсийн эдийн засгийн үнэ цэнэд нөлөөлөх учраас). Тодорхой хугацаанд байж болох хүүгийн хувь хэмжээний өөрчлөлтийн хязгаарыг Банкны удирдлага тогтоож өгдөг. Позицуудыг өдөр бүр хянаж байдаг ба хейджинг стратеги хэрэгжүүлэх замаар позицийг хязгаарын хүрээнд удирдаж ажилладаг.

Дараах хүснэгтэд Банкны орлогын тайлангийн зүйлүүдийн, бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед хүүгийн хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Орлогын тайлангийн мэдрэмж гэж нэг жилийн хүүгийн цэвэр орлогод хүүгийн өөрчлөлт (2021 оны 12 дугаар сарын 31 ба 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хөвөгч хүүгийн өөрчлөлт)-ийн үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

Валют	Өсөлт (Бууралт)	Цэвэр хүүгийн орлогын мэдрэмж	
		2021 мян.төг	2020 мян.төг
Евро	+/- 120	632	4,323
Америк доллар	+/- 120	660,229	1,029,064
Төгрөг	+/- 120	3,286,234	3,604,746
Бусад	+/- 120	31,953	55,453

Гадаад валютын эрсдэл

Гадаад валютын эрсдэл гэдэг нь санхүүгийн хэрэгслүүдийн үнэ цэнэ гадаад валютын ханшийн сөрөг өөрчлөлтийн улмаас хэлбэлзэх эрсдэл юм. Банкны удирдлага гадаад валютын позицууд дээр хязгаар тогтоож өгдөг ба тэдгээрийг тогтмол хянадаг. Үүнээс гадна Банк нь гадаад валютын эрсдэлийг удирдах, хэмжих үйл ажиллагаандаа VaR загварыг хэрэглэдэг. VaR нь тодорхой хугацаанд ба өгөгдсөн итгэлцлийн түвшинд багцын зах зээлийн үнэд гарч болох өөрчлөлтийг ойролцоолон тооцоолох замаар санхүүгийн эрсдэлийг хэмжихэд ашиглагддаг арга юм.

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд

VaR загвар нь зах зээлийн хэвийн орчинд зах зээлийн эрсдэлийг хэмжихэд ашигладаг. Эдгээр загварууд нь зах зээлийн хэвийн орчинд нөлөө үзүүлж буй эрсдэлийн хүчин зүйлүүд дээр гарч буй аливаа өөрчлөлтүүд нь хэвийн тархалттай байна гэж авч үздэг. Банк нь өнгөрсөн нэг өдрийн түүхэн өгөгдөлд суурилан валютын багцад гарч болох өөрчлөлтүүдийг тооцоолохдоо түүхэн болон Монте Карло гэх хоёр загварыг ашигладаг. Банкны хэрэглэж буй VaR аргачлал нь 99 хувийн итгэлцлийн түвшин ба хэрэв одоогийн зах зээлийн эрсдэлийн хэмжээ нэг өдөр өөрчлөгдөхгүй хэвээр байхад болзошгүй алдагдлын хэмжээ нь хэтэрч илүү гарахгүй байх 1 өдрийн хугацааг ашигладаг ба эдгээр хувьсагчуудыг зах зээлийн өгөгдлийн 250 өдрийн хөдөлгөөнийг ажигласны үндсэн дээр тодорхойлдог. 99%-ийн итгэлцлийн түвшинг ашиглана гэдэг нь VaR-ын дүнгээс илүү гарсан алдагдалтай өдөр 100 өдөр тутамд нэгээс илүү тохиолдохгүй гэсэн үг.

VaR нь зах зээлийн үнэ ба үнийн ирээдүйн хөдөлгөөн нь статистик тархалттай байна гэж үздэг, мөн зах зээлийн үнийн түүхэн корреляц ба огцом өөрчлөлтүүд дээр суурилдаг учраас энэ аргыг хэрэглэхэд зарим нэг хязгаарлалтууд байдаг. VaR арга нь мэдээллийг гаргахдаа түүхэн өгөгдлүүд дээр их тулгуурладаг, эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн ирээдүйн өөрчлөлт ба хөдөлгөөнийг тодорхой харуулж чаддаггүй зэргийн улмаас хэрэв VaR нь зах зээлийн үнэ ба үнийн ирээдүйн хөдөлгөөн нь статистик тархалттай байна гэж үздэг, мөн зах зээлийн үнийн түүхэн корреляц ба огцом өөрчлөлтүүд дээр суурилдаг учраас энэ аргыг хэрэглэхэд зарим нэг хязгаарлалтууд байдаг. VaR арга нь мэдээллийг гаргахдаа түүхэн өгөгдлүүд дээр их тулгуурладаг, эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн ирээдүйн өөрчлөлт ба хөдөлгөөнийг тодорхой харуулж чаддаггүй зэргийн улмаас хэрэв эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн өөрчлөлт нь хэвийн тархалттай байна гэсэн төсөөллөөс зөрвөл, зах зээлийн том хөдөлгөөнийг магадлалыг дутуу үнэлж болно. Эрсдэлийн хүчин зүйлүүд ба тодорхой нэг хэрэгслүүдийн хувьд тэдгээр хүчин зүйлүүдийн хоорондын хамаарлын талаар хийсэн төсөөллүүдийн улмаас VaR нь дутуу эсвэл илүү тооцоолж болно. Позицууд нь өдрийн туршид өөрчлөгдөж байсан ч VaR нь зөвхөн тухайн ажлын өдөр дуусах үеийн байдлаарх багцын эрсдэлийг илэрхийлдэг ба 99 хувийн итгэлцлийн түвшнээс давсан аливаа нэг алдагдлыг тооцож үздэггүй.

VaR-ын хязгаар ба алдагдлын хэмжээ нь удирдлагаас тогтоож өгсөн хязгаарт байгаа эсэхийг тогтмол шалгаж үздэг. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хэрэгсэл дээр нэг өдрийн хугацаанд гарч болох алдагдлын хэмжээг VAR аргаар тооцоолж гаргасныг дор үзүүлэв. Үүнд:

	Түүхэн Симуляци мян.төг	Монте Карло Симуляци мян.төг
2021 – 12 сарын 31	(224,180)	(230,154)
2021 – Өдөр бүрийн дундаж	(371,540)	(371,453)
2021 – Хамгийн дээд	(601,772)	(605,992)
2021 – Хамгийн доод	(199,645)	(204,929)
2020 – 12 сарын 31	(392,196)	(394,618)
2020 – Өдөр бүрийн дундаж	(339,558)	(337,066)
2020 – Хамгийн дээд	(753,317)	(737,881)
2020 – Хамгийн доод	(164,518)	(176,804)

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.4 Зах зээлийн эрсдэл

VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөлт, хязгаарлалтууд (үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Валютаарх санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр	Төгрөг мян.төг	Америк доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12 сарын 31					
Хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	209,167,524	8,845,131	5,102,594	27,805,442	250,920,691
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	235	16,456,773	4,688,530	7,388,778	28,534,316
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,231,652,436	5,494,912	–	–	2,237,147,348
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	7,310,813	–	–	–	7,310,813
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	80,844,572	–	–	–	80,844,572
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	825,556,052	141,759,715	–	–	967,315,767
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл	103,350	–	15,035	–	118,385
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө	67,786,597	–	–	–	67,786,597
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	759,107	–	–	759,107
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	318,184	280,080	48,323	–	646,587
Нийт	3,422,739,763	173,595,718	9,854,482	35,194,220	3,641,384,183
Өр төлбөр					
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	96,249,022	9,479,999	529,199	9,694,579	115,952,799
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	2,703,152,661	123,246,955	8,672,876	21,725,553	2,856,798,045
Бусад зээлээр авсан эх үүсвэр	184,665,990	67,710,331	–	–	252,376,321
Репо хэлцэл	87,820,042	65,989,651	–	–	153,809,693
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	1,549,920	–	–	–	1,549,920
Түрээсийн өглөг	234,557	–	–	–	234,557
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	15,447,117	311,052	53,966	35,841	15,847,976
Нийт	3,089,119,309	266,737,988	9,256,041	31,455,973	3,396,569,311
Цэвэр дүн	333,620,454	(93,142,270)	598,441	3,738,247	244,814,872

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

34. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

34.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Валютаарх санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр	Төгрөг мян.төг	Америк доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12 сарын 31					
Хөрөнгө					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	130,130,038	86,445,122	5,728,369	16,470,547	238,774,076
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламж	292	14,743,298	3,065,742	4,123,489	21,932,821
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,753,879,671	199,209	–	–	1,754,078,880
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	7,285,490	40,669,958	–	–	47,955,448
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө	41,984,457	–	–	–	41,984,457
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	1,069,408,313	148,132,426	–	–	1,217,540,739
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл	103,350	–	16,308	–	119,658
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	165,759	–	–	–	165,759
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	666,698	256,177	28,731	4,371	955,977
Нийт	3,003,624,068	290,446,190	8,839,150	20,598,407	3,323,507,815
Өр төлбөр					
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	94,332,957	38,858,740	848,046	126,050	134,165,793
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	2,459,412,904	201,228,857	7,344,927	10,455,668	2,678,442,356
Бусад зээлээр авсан эх үүсвэр	226,269,397	751,877	–	–	227,021,274
Репо хэлцэл	5,027,880	66,214,576	–	–	71,242,456
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	596,957	–	–	–	596,957
Түрээсийн өглөг	4,011,845	–	–	–	4,011,845
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	12,512,788	377,549	98,599	342	12,989,278
Нийт	2,802,164,728	307,431,599	8,291,572	10,582,060	3,128,469,959
Цэвэр дүн	201,459,340	(16,985,409)	547,578	10,016,347	195,037,856

Үйл ажиллагааны эрсдэл

Үйл ажиллагааны эрсдэл гэдэг нь системийн доголдол, хувь хүний санамсаргүй болон санаатай үйлдэл болон бусад гадаад хүчин зүйлүүдийн улмаас Банк алдагдалд орж болох эрсдэл юм. Хяналт алдагдах үед үйл ажиллагааны эрсдэл нь нэр хүнд унах, хуулийн болон зохицуулалтын асуудалд орох, улмаар санхүүгийн алдагдалд ороход ч хүргэж болно. Банк хэдийгээр үйл ажиллагааны эрсдэлийг бүрэн арилгах бололцоогүй ч хяналт, мониторинг сайжруулах замаар энэ төрлийн эрсдэлийг удирдаж болно. Хяналтад ажил үүргийн хуваарь, хяналттай системд нэвтрэх, тулган баталгаажуулах журмууд, боловсон хүчний боловсрол, үнэлгээний үйл явцууд багтана. Мөн дотоод аудиторын ажлыг ашиглах явдал орно.

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох

Бодит үнэ цэнэ гэдэг нь дампуурсан болон албадан борлуулахад хүрсэн этгээдээс бусад аливаа сонирхож буй талуудын хооронд, санхүүгийн хэрэгслийг зах зээл дээр арилжаалах дүн юм. Зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэгслийн хувьд бодит үнэ цэнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно.

Дараах хүснэгтэд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэгслүүдийг бодит үнэ цэнийн түвшнээр нь ангилан үзүүлэв.

2021 оны 12 сарын 31	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө				
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Төв банкны үнэт цаас	–	825,556,052	–	825,556,052
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын бонд	141,759,715	–	–	141,759,715
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөр	–	–	118,385	118,385
<i>Арилжаалахаар эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт, бодит үнэ цэнээр	7,310,813	–	–	7,310,813
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	–	–	44,059,005	44,059,005
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	–	–	36,628,636	36,628,636
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Энгийн Бонд	–	–	156,931	156,931
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	165,894,981	–	165,894,981
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	759,107	–	759,107
Санхүүгийн бус хөрөнгө				
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	–	–	78,611,482	78,611,482
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	–	–	2,364,878	2,364,878
Нийт	149,070,528	992,210,140	161,939,317	1,303,219,985
Санхүүгийн өр төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	1,549,920	–	1,549,920
Нийт	–	1,549,920	–	1,549,920

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

2020 оны 12 сарын 31	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө				
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Төв банкны үнэт цаас	–	921,893,131	–	921,893,131
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн газрын бонд	–	–	147,515,183	147,515,183
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын бонд	148,132,425	–	–	148,132,425
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт, өртгөөр	–	–	119,658	119,658
<i>Арилжааалахаар эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт, бодит үнэ цэнээрээ	40,669,958	–	–	40,669,958
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй үнэт цаас, бодит үнэ цэнээрээ	7,285,490	–	–	7,285,490
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	–	–	37,231,214	37,231,214
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	–	–	4,753,243	4,753,243
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	75,088,515	–	75,088,515
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	165,759	–	165,759
Санхүүгийн бус хөрөнгө				
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	–	–	77,737,072	77,737,072
Нийт	196,087,873	997,147,405	267,356,370	1,460,591,648
Санхүүгийн өр төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	596,957	–	596,957
Нийт	–	596,957	–	596,957

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

1, 2 болон 3 дугаар түвшний хоорондох хөдөлгөөн

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн, санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийн 1, 2 болон 3 дугаар түвшний хооронд хөдөлгөөн гараагүй болно.

Бодит үнэ цэнийн түвшин

Бодит үнэ цэнийн хэмжилтэд нөлөөлөхүйц хамгийн бага түвшний өгөгдөлд үндэслэн санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг дараах түвшингүүдээр ангилан толилуулдаг. Үүнд:

:

Түвшин 1 - Ижил төрлийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дэх зарласан (тохируулаагүй) үнэ

Түвшин 2 - Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд боломжит өгөгдлийг ашиглан шууд (үнэ) болон шууд бусаар (үнээс гаралтай) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлал

Түвшин 3 - Зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (ашиглагдахгүй өгөгдөл) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлал

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх 2-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тооцсон аргачлал болон түүнд ашигласан мэдээлэл:

мян.төг	Бодит үнэ цэнэ		Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан суурь
	2021	2020		
Санхүүгийн хөрөнгө				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Төв банкны үнэт цаас	825,556,052	921,893,131	Зах зээлийн	Зах зээлийн үнэ
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	759,107	165,759	Хүүгийн паритетийн шинжилгээ	Бодлогын хүү, ЛИБОР хүү, валютын ханш
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	165,894,981	75,088,515	Зах зээлийн	Зах зээлийн үнэ
Санхүүгийн өр төлбөр				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	1,549,920	596,957	Хүүгийн паритетийн шинжилгээ	Бодлогын хүү, ЛИБОР хүү, валютын ханш

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 2-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тооцох аргачлалд өөрчлөлт ороогүй.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

3-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тооцоход ашигласан мэдээлэлийн боломжит өөрчлөлтийн бодит үнэ цэнэд үзүүлэх нөлөөлөл:

2021 оны 12 сарын 31	Боломжит Бодит үнэ мян.төг	Бодит үнэ өөрчлөл- тийн хувь	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт мян.төг	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан суурь
Санхүүгийн хөрөнгө					
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	44,059,005	1%	+/- 440,590	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	36,628,636	1%	+/- 366,286	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Энгийн Бонд	156,931	1%	+/- 1,569	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмч	118,385	1%	+/- 1,184	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Санхүүгийн бус хөрөнгө					
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	78,611,482	10%	+/- 7,861,148	Зах зээлийн үнийн ба өртгийн арга	Элэгдүүлсэн орлуулах өртгийн арга болон зах зээлийн үнийн арга
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	2,364,878	10%	+/- 236,488	Зах зээлийн үнийн ба өртгийн арга	Элэгдүүлсэн орлуулах өртгийн арга болон зах зээлийн үнийн арга
2020 оны 12 сарын 31					
Санхүүгийн хөрөнгө					
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	37,231,214	1%	+/- 372,3121	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	4,753,243	1%	+/- 47,532	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй үнэт цаас	147,515,183	1%	+/- 1,475,152	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмч	119,658	1%	+/- 1,197	Зах зээлийн үнийн арга	Зах зээлийн үнэ
Санхүүгийн бус хөрөнгө					
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	77,737,072	10%	+/- 7,773,707	Зах зээлийн үнийн ба өртгийн арга	Элэгдүүлсэн орлуулах өртгийн арга болон зах зээлийн үнийн арга

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох (үргэлжлэл)

2020 болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар бодит үнэ цэнийг тооцох аргачлалд өөрчлөлт ороогүй. Удирдлага нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгүүдийн бодит үнэ цэнэ нь дансны үнээс материаллаг зөрүү байхгүй гэж үзсэн.

3-дугаар түвшингийн санхүүгийн хэрэгслүүдэд орсон хөдөлгөөнийг доорх хүснэгтүүдэд харуулав:

Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Энгийн Бонд	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	37,231,214	32,637,420
Худалдан авалт	5,305,600	4,536,500
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр	1,522,191	57,294
12-р сарын 31-нээр	44,059,005	37,231,214
Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Давуу эрхтэй Бонд	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	4,753,243	–
Худалдан авалт	50,373,400	51,093,500
Борлуулсан	(18,940,900)	(46,671,800)
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр	442,893	331,543
12-р сарын 31-нээр	36,628,636	4,753,243
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас, Энгийн Бонд	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	–	–
Худалдан авалт	154,400	–
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага, цэвэр	2,531	–
12-р сарын 31-нээр	156,931	–
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмч	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	119,658	117,630
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	(1,273)	2,028
12-р сарын 31-нээр	118,385	119,658
Дахин үнэлсэн хөрөнгө	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	77,737,072	76,894,423
Худалдан авалт	2,447,514	2,561,711
Тайлант жилийн элэгдэл-Ашиг алдагдлын тайланд	(1,573,104)	(1,566,073)
Данснаас хассан	–	(152,989)
12-р сарын 31-нээр	78,611,482	77,737,072
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1-р сарын 1-нээр	–	–
Худалдан авалт	2,364,878	–
12-р сарын 31-нээр	2,364,878	–

35. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)*Хөрөнгийн дахин үнэлгээ*

Хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг итгэмжлэгдсэн, хараат бус үнэлгээний байгууллагаар үнэлүүлсэн. Газар ба барилга байгууламжийн бодит үнэ цэнийг тогтоохын тулд зах зээлийн үнийн аргачлал, орлого ба зардалд суурилах аргыг ашигласан. Үнэлгээнд харьцуулсан үнэ болон орлогын аргыг зах зээлд суурилсан нотолгоо болох байршил, барилгын чанар, нөхцөл зэрэг тодорхой зах зээлийн хүчин зүйлүүдээр тохируулан ашигласан. Орлогын арга нь зах зээл дээр буй ижил төстэй барилгын түрээсийн төлбөрийг эсвэл Банкны өөрийн түрээсэлдэг ойролцоох салбарын түрээсийн төлбөрийг дискаунтлах замаар тооцоолсон. Зайдуу байрлалтай зэрэг зах зээлийн мэдээлэл байхгүй үед өртгийн аргыг ашигласан бөгөөд энэ нь ижил төстэй барилгыг дахин босгох зардал, инфляц, барилгын насжилт ба элэгдлийг харгалзан үздэг.

Бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ хараахан бүртгэгдээгүй байгаа санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход ашиглах аргачлал, таамаглалыг доор харуулав:

Бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө

Хөрвөх чадвар сайтай эсвэл эргэн төлөгдөх хугацаа богинотой (нэг жилээс богино хугацаатай) аливаа санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд дансны үнийг бодит үнэ цэнэтэйгээ ойролцоо байна гэж үздэг. Удирдлагын гүйцэтгэсэн бодит үнэ цэнийн үнэлгээг харахад, нэг жилээс дээш хугацаатай банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан бодит үнэ цэнийг санхүүгийн тайланд түүний дансны үнэ цэнээр ойролцоолон тавьсан байна. Энэ нь адил төстэй хадгаламжийн бүтээгдэхүүнд ногдож байгаа өнөөгийн зах зээлийн хүү нь зах зээлд анх гаргасан хүүнээс огцом өөрчлөгдөхгүй гэсэн зарчим, баримтаас үүдэлтэй.

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэгсэл

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг Монгол улс дахь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслүүдийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулан тооцно.

Бодит үнэ цэнэ болон дансны үнийн хооронд ихээхэн зөрүүтэй үед Банкны санхүүгийн хэрэгслийг дансны болон бодит үнэ цэнээр нь харьцуулан дараах хүснэгтээр харууллаа

	Дансны үнэ мян.төг	Бодит үнэ мян.төг
2021 оны 12 сарын 31		
Санхүүгийн хөрөнгө		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	2,071,252,367	2,056,954,538
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын үнэт цаас	67,467,667	67,467,667
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Давуу Эрхтэй Бонд	318,930	318,930
Нийт	2,139,038,964	2,124,741,135
Санхүүгийн өр төлбөр		
Зээлээр авсан эх үүсвэр	252,376,321	252,376,321
Нийт	252,376,321	252,376,321
2020 оны 12 сарын 31		
Санхүүгийн хөрөнгө		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,678,990,365	1,669,114,242
Нийт	1,678,990,365	1,669,114,242
Санхүүгийн өр төлбөр		
Зээлээр авсан эх үүсвэр	227,021,274	227,021,274
Нийт	227,021,274	227,021,274

36. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА**Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудтай хийсэн ажил гүйлгээ**

Тайлант жилийн турш Банкны захирлууд болон Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн гишүүдэд олгосон нийт олговрын дүнг дараах хүснэгтээс харна уу. Үүнд:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
<i>Богино хугацааны тэтгэмж:</i>		
Цалин ба бусад тэтгэмж	2,051,986	2,011,983
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	398,702	378,513
Бонус болон бусад тэтгэмжүүд	1,018,716	1,030,042
	<u>3,469,404</u>	<u>3,420,538</u>

Банкны захирлууд болон гол удирдах албан тушаалтнуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон зээл	2,950,450	159,337
Гол удирдах албан тушаалтнуудын байршуулсан харилцах, хадгаламж	10,524,547	5,660,588

Гол удирдах албан тушаалтнууд Банкны бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны хүрээнд энгийн нөхцөлтэйгөөр (бусад харилцагчид болон ажилтнууд ижил үйлчилгээ авахад санал болгодогтой ижил хүү болон барьцааны нөхцөл) Банкаас үйлчилгээгээ авдаг. Эдгээр ажил гүйлгээнүүдэд энгийн ажил гүйлгээнийхээс ялгарах онцлог эрсдэл байхгүй байна.

Гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон зээл болон урьдчилгаа нь барьцаатай бөгөөд жилийн 5.0%-иас 36.0% (2020: 6.0%-иас 19.7%) хувийн хүүтэй ба 1-ээс 29 хүртэл жилийн эргэн төлөгдөх хугацаатай байна. Уг санхүүгийн жилд эдгээр зээлээс олсон хүүгийн орлого нь 107.0 сая төгрөг болно (2020 онд 139.9 сая төгрөг).

Гол удирдах албан тушаалтнуудын харилцах, хадгаламж нь жилийн 0.0%-иас 10.2%-ийн хүүтэй байсан (2020 онд 0.0%-иас 15.2% байсан). Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр харилцах, хадгаламжид 25.6 сая төгрөгийн Хүүгийн зардал төлсөн (2020 онд 17.1 сая төгрөг).

Банкны хувьцаа эзэмшигчидтэй хийсэн ажил гүйлгээ

Тайлант жилийн эцсийн байдлаар Банк нь бизнесийн ердийн үйл ажиллагааныхаа хүрээнд дараах голлох ажил гүйлгээнүүдийг Банкны хувьцаа эзэмшигчидтэй хийсэн байна. 12 сарын 31-ээрх балансын үлдэгдэлийг доор харуулав.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Харилцах, хадгаламж	(12,244,245)	(50,061,304)
Зээлээр авсан эх үүсвэр	(80,210,910)	(80,797,660)
Хоёрдогч өр төлбөр	–	(44,100,000)
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын үнэт цаас	141,759,715	148,132,425

Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж нь жилийн хүүгийн түвшингүй (2020: 0.0%-иас 3.0%) байсан. Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр харилцах, хадгаламжид хүүгийн зардал төлөгдөөгүй (2020 онд 878 сая төгрөг).

Хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл нь жилийн 1.5%-иас 7.3%-ийн (2020: 1.0% -иас 7.3%) хүүтэй байсан. Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр зээлд 3,570 сая төгрөгийн хүүгийн зардал төлсөн (2020 онд 4,026 сая төгрөг).

Уг санхүүгийн жилд Засгийн газрын үнэт цааснаас олсон хүүгийн орлого 8,312,960 мянган төгрөг байсан (2020: 9,433,916 мянга) (Тодруулга 5). Хоёрдогч өглөг нь хүүгүй бөгөөд Төрийн банкны 44,100 ширхэг хувьцаа руу 2021 оны 3-р сард хөрвөсөн байна (Тодруулга 31-г харна уу).

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

36. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Монголбанктай хийсэн ажил гүйлгээ

12 сарын 31-нээрх балансын үлдэгдэлийг доор харуулав.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Монголбанк дахь харилцах (Тодруулга 13)	205,185,650	185,109,624
Төв банкны үнэт цаас (Тодруулга 18)	825,556,052	921,893,131
Зээлээр авсан эх үүсвэр (Тодруулга 28)	(84,194,700)	(37,825,007)

Уг санхүүгийн жилд Монголбанкнаас авсан хүүгийн орлого болон төлсөн хүүгийн зардлыг доор харуулав.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
<i>Хүүгийн орлого:</i>		
Монголбанк дахь харилцах (Тодруулга 13)	4,717,491	8,244,767
Төв банкны үнэт цаас (Тодруулга 18)	56,737,058	46,088,001
	<u>61,454,549</u>	<u>54,332,768</u>
<i>Хүүгийн зардал:</i>		
Зээлээр авсан эх үүсвэр	943,259	943,845

Бусад Төрийн оролцоот байгууллагуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

12 сарын 31-ээрх балансын үлдэгдэлийг доор харуулав.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	(319,951,794)	(412,836,285)
Зээлээр авсан эх үүсвэр	-	(39,719,461)
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	(14,730,849)	(12,137,215)
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй засгийн газрын үнэт цаас	67,467,667	-
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Давуу Эрхтэй Бонд	318,930	-
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Энгийн Бонд	156,931	-
Бусад хөрөнгө: Авлага	7,436,601	7,436,601

Уг санхүүгийн жилд бусад төрийн оролцоот байгууллагуудаас авсан хүүгийн орлого болон төлсөн хүүгийн зардлыг доор харуулав.

	2021 Мян.төг	2020 мян'төг
<i>Хүүгийн орлого:</i>		
Засгийн газрын бонд	4,586,182	-
Хөрөнгөөр Баталгаажсан Үнэт Цаас Давуу болон Энгийн эрхтэй бонд	36,201	-
	<u>4,622,383</u>	<u>-</u>

Уг санхүүгийн жилд Төрийн оролцоот байгууллагуудаас авсан хүүгийн зардал нь тус 5,690 сая төгрөг байсан (2020 онд 30,186 сая төгрөг байсан).

36. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээний нөхцөлүүд

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны үр дүнд дээр дурдсан үлдэгдэл дүнгүүд үүссэн болно. Холбоотой талуудын төлсөн болон хүлээн авсан хүү нь ердийн арилжааны хүүгээр тооцогдсон. Тайлант жилийн эцсээр зээл болон урьдчилгаанаас бусад үлдэгдэл дүн барьцаа хөрөнгөгүй болно. 2020 болон 2021 оны 12 сарын 31-ээр бусад холбоотой талуудын өглөг эсвэл авлагын дүнд ямар нэгэн хүлээн авсан эсвэл гаргасан баталгаа байхгүй.

Банк нь НББОУС 24-ийн өөрчлөлт болох “Төрийн оролцоот байгууллагуудын хувьд шаардлагатай тодруулгын хэсэгчилсэн хөнгөлөлт” хэсгийг хэрэгжүүлсэн. Иймд төрийн оролцоот байгууллагуудтай хийсэн дангаар материаллаг бус ажил гүйлгээнүүд нь санхүүгийн тайлангийн тодруулгад тусгагдаагүй болно.

37. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ

Дараах хүснэгтэнд Банкны хөрөнгө, өр төлбөрийг эргэн төлөгдөх, барагдах хугацаагаарх шинжилгээг харуулсан байна. Тодруулга 34 “Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага”-аас Банкны зүгээс барагдуулах хорогдуулж тооцоогүй гэрээт үүргүүдийг харна уу.

2021 оны 12 сарын 31	12 сараас доош мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	250,920,691	–	250,920,691
Банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	28,534,316	–	28,534,316
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	759,107	–	759,107
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	249,277,745	1,987,869,603	2,237,147,348
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	–	7,310,813	7,310,813
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх	–	80,844,572	80,844,572
санхүүгийн хөрөнгө			
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд	838,882,914	128,432,853	967,315,767
бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл			
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэгсэл	471,197	67,315,400	67,786,597
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд	–	118,385	118,385
бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл			
Бусад хөрөнгө	11,280,077	9,986,722	21,266,799
Борлуулах зорилготой хөрөнгө	6,762,299	–	6,762,299
Хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө	–	2,364,878	2,364,878
Үндсэн хөрөнгө	–	115,918,630	115,918,630
Биет бус хөрөнгө	–	5,630,775	5,630,775
Ашиглах эрхийн хөрөнгө	53,279	–	53,279
Нийт хөрөнгө	1,386,941,625	2,405,792,631	3,792,734,256
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	115,673,495	279,304	115,952,799
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	2,494,486,129	362,311,916	2,856,798,045
Репө хэлцэл	153,809,693	–	153,809,693
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	1,549,920	–	1,549,920
Зээлээр авсан эх үүсвэр	128,950,809	123,425,512	252,376,321
Бусад өр төлбөр	7,037,031	8,810,945	15,847,976
Түрээсийн өглөг	234,557	–	234,557
Орлогын татварын өр төлбөр	4,865,246	–	4,865,246
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	–	2,815,761	2,815,761
Нийт	2,906,606,880	497,643,438	3,404,250,318
Цэвэр дүн*	(1,519,665,255)	1,908,149,193	388,483,938

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2021 ОНЫ 12 САРЫН 31

37. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2020 оны 12 сарын 31

	12 сараас доош мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	238,774,076	–	238,774,076
Банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	21,932,821	–	21,932,821
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	165,759	–	165,759
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	313,761,419	1,440,317,461	1,754,078,880
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – арилжаалах зориулалттай	–	47,955,448	47,955,448
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх	–	41,984,457	41,984,457
санхүүгийн хөрөнгө			
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд	935,508,343	282,032,396	1,217,540,739
бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл			
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд	–	119,658	119,658
бүртгэгдэх өмчийн хэрэгсэл			
Бусад хөрөнгө	12,736,085	14,100,481	26,836,566
Борлуулах зорилготой хөрөнгө	4,593,611	–	4,593,611
Үндсэн хөрөнгө	–	119,645,215	119,645,215
Биет бус хөрөнгө	–	5,445,776	5,445,776
Ашиглах эрхийн хөрөнгө	3,142,157	53,239	3,195,396
Нийт хөрөнгө	1,530,614,271	1,951,654,131	3,482,268,402
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	134,125,267	40,526	134,165,793
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	2,385,332,926	293,109,430	2,678,442,356
Репоз хэлцэл	66,214,576	5,027,880	71,242,456
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	596,957	–	596,957
Зээлээр авсан эх үүсвэр	103,595,763	123,425,511	227,021,274
Бусад өр төлбөр	8,846,205	4,143,073	12,989,278
Түрээсийн өглөг	3,947,982	63,863	4,011,845
Орлогын татварын өр төлбөр	2,126,460	–	2,126,460
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	–	3,910,382	3,910,382
Нийт	2,704,786,136	429,720,665	3,134,506,801
Цэвэр дүн*	(1,174,171,865)	1,521,933,466	347,761,601

*Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн тодорхой ангиллыг гэрээний үүрэг дээр үндэслэсэн байна. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдлүүд дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

38. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА

Монголбанкнаас тогтоосон дүрэм, харьцаануудыг ашиглах замаар Банкны өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хянадаг. 2020 болон 2021 оны турш Банк нь өөрийн хөрөнгөд хөндлөнгөөс тавьдаг бүх шалгууруудыг бүрэн хангаж ажилласан.

Капиталын удирдлага

Банкны капиталын удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шалгууруудыг биелүүлэх ба сөрөг почролыг дааж чадах өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааных нь эрсдэлийн шинж чанарт орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан капиталын бүтэцдээ зохих тохируулгуудыг хийдэг.

38. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Капиталын зохицуулалт

Монголбанкнаас арилжааны Банкуудын нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2020 онд 9%), өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 12% (2020 онд 12%)-иас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн уг шинж чанараар нь тохируулсан хөрөнгө болон нийт капиталыг авч тооцоологдсон байдаг. Банкны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг доор үзүүлэв:

	2021	2020
Өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн харьцаа	15.3%	12.8%
Эрсдэлээр жигнэсэн хөрөнгийн харьцаа	15.3%	15.6%
	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
<u>I-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө</u>		
Энгийн хувьцаа	178,000,000	133,900,000
Бусад нөөц	693,669	693,669
Хуримтлагсан ашиг	181,115,726	135,368,138
СТОУС болон МБ журмын зөрүү*	(18,665,389)	(18,571,225)
Нийт I-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө	<u>341,144,006</u>	<u>251,390,582</u>
<u>II-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө</u>		
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	–	11,333,013
Хоёрдогч өглөг	–	44,100,000
Нийт II-р зэрэглэлийн өөрийнхөрөнгө	<u>–</u>	<u>55,433,013</u>
Нийт капитал/капиталын суурь	<u>341,144,006</u>	<u>306,823,595</u>

* Тохируулга нь голчлон МБ-ны журмын дагуу байгуулсан эрсдэлийн сан болон СТОУС-ын дагуу байгуулсан хүлээгдэж буй эрсдэлийн сан хоорондын зөрүү болно. МБ-ны шаардлагын дагуу зөрүүг зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийн тооцоололд тохируулж өгсөн болно.

12 дугаар сарын 31-ний байдлаар эрсдэлээр нь жигнэсэн хөрөнгийг эрсдэлийн ангилал тус бүрээр үзүүлбэл:

%	2021	2021	2020	2020
	Хөрөнгө мян.төг	жигнэсэн мян.төг	Хөрөнгө мян.төг	жигнэсэн мян.төг
0	1,214,180,617	–	1,306,941,300	–
20	19,225,416	3,845,083	16,380,177	3,276,035
50	471,495,586	235,747,793	328,806,015	164,403,007
70	–	–	–	–
80	–	–	–	–
90	–	–	105,156,772	94,641,095
100	1,882,074,432	1,882,074,432	1,598,798,437	1,598,798,437
120	–	–	–	–
150	28,602,097	42,903,146	20,038,202	30,057,303
<i>Тохируулгууд:</i>				
Бүлгийн, тархалтын эрсдэлийн сан	–	(2,803,684)	–	(2,200,000)
Үйл ажиллагааны эрсдэлийн харьцаа	–	33,708,759	–	47,577,098
Гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа	–	37,437,829	–	30,886,053
Нийт	<u>3,615,578,148</u>	<u>2,232,913,358</u>	<u>3,376,120,903</u>	<u>1,967,439,028</u>

39. ТАЙЛАНГИЙН ДАРААХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

Ковид-19 нөлөөлөл

Банк нь Ковид-19 цар тахлын хөл хориотой холбоотой өөрчлөлтийн нөлөөллийг 2021 оны 12 сарын 31-ны өдрөөс хойших байдлаар авч үзсэн бөгөөд энэ жилийн санхүүгийн тайланг бэлдэхэд авч үзсэн нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, төсөөллүүд нь зохимжтой байна гэж дүгнэсэн. Хэрэгжүүлсэн нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол, төсөөллүүдийг тодруулга 3-аас харна уу. Тайлагналын өдрийн байдлаар, Ковид-19-ийн хөл хориог засгийн газар цуцалсан тул банкны үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж байна.

Орос, Украины зөрчилдөөнөөс банкинд үзүүлэх нөлөө

Оны төгсгөлийн дараа хэд хэдэн улс Орос Украины хооронд үүссэн нөхцөл байдалтай холбогдуулан Оросын засгийн газар болон засгийн газрын холбогдох байгууллагуудын эсрэг хориг арга хэмжээ авсан. Хориг арга хэмжээнд SWIFT-ийн гүйлгээг хэсэгчлэн хориглох, мөн санхүү, эдийн засгийн хязгаарлалт багтсан. 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар банк нь Оросын хэд хэдэн банк, санхүүгийн байгууллагад одоогийн хориг арга хэмжээ авсан эсэхээс үл хамааран 6 тэрбум төгрөгийн харилцах данстай байгаа. Удирдлага санхүүгийн тайлангууд гарах өдөр хүртэл эдгээр дансанд учирч болзошгүй хориг арга хэмжээний нөлөөлөл, зээлийн эрсдэлийг идэвхтэй хянаж, үнэлж байна.

Удирдлага нь тайлангийн өдрөөс хойш санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэх өөр бусад үйл явдал гараагүй гэж үзэж байна.

40. МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭРХ ОРЧУУЛГА

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг Англи хэл дээр мөн бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувиудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувийг дагана.